

VAGA DE FAM
PER
CATALUNYA
diari de vint-i-un dies
LLUÍS M. XIRINACS

nova terra
NOVES
ACTITUDS

Lluís M. Xirinacs

Vaga de fam per Catalunya

Diari de 21 dies

editorial nova terra
canalejas, 65 barcelona-14

Lluís Maria Xirinacs
VAGA DE FAM PER CATALUNYA. Diari de vint-i-un dies.

Nova Terra. Noves Actituds.
Editorial Nova Terra. Maig del 1977

Edició en format electrònic: juliol de 2017

FUNDACIÓ RANDA LLUÍS M. XIRINACS

Totes les obres de Lluís Maria Xirinacs sota llicència CC:

Aquesta obra està subjecta a una llicència de [Reconeixement-NoComercial-SenseObraDerivada 4.0 Internacional de Creative Commons](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

XIRINACS: LA PERSONA I EL GEST

Lluís M. Xirinacs neix a Barcelona l'any 1932. D'una família catòlica, burgesa i desarrelada de la cultura catalana que li era pròpia. A casa seva es parla sempre en castellà. Aquest ambient familiar, les conseqüències i restriccions de tot ordre derivades de la guerra civil del 1936, místicament acceptades, varen afavorir la configuració d'una personalitat «de disgust», causa de la seva lluita constant i transformadora. Les seves actuals posicions portades a terme amb fermesa i energia són l'antítesi d'allò que hom podia esperar d'aquest noi dels anys 40: una anàlisi crítica, honesta i permanent d'ell mateix, de l'ambient familiar i social que l'envoltaven, ha estat i és l'arrel de tot el seu esdevenir.

A partir de l'any 1946 es vincula a l'orde religiós «Escoles Pies», essent-ne ordenat sacerdot l'any 1955. Fins a l'any 1963 es dedica intensament a la pedagogia que exerceix entre Barcelona i Olot. Són nombroses i variades les activitats en aquests anys difícils per a Catalunya. La seva competència i entusiasme el fan acreedor del càrrec de Consiliari General de Catalunya de la branca «rovers» de l'aleshores florent i significatiu «Moviment Escolta». A l'any 1960 emprèn estudis de Biologia a la Universitat de Barcelona, on hi esdevé el principal promotor mitjançant assemblees, confe-

rències, etc. de la fallida «parròquia universitària de Barcelona».

Primers enfrontaments amb el poder

El mes de febrer de 1963 interpella personalment la policia de Barcelona a propòsit de les tortures infligides a tres companys universitaris detinguts en una manifestació de recolzament a les vagues d'Astúries. Aquest és un gest característic i permanent en la seva progressiva i radicalitzada presa de posició enfront de les arbitrietats d'un sistema polític. D'aquest enfrontament en surt l'ordre d'expulsió de la província de Barcelona, dictada pel governador civil. D'acord amb els seus superiors, a la tardor de 1963 es trasllada a Balsareny, passant a la cura del bisbe de Solsona que li encarrega la tasca de vicari. La seva labor pedagògica entronca de ple en la base més popular. És en aquest moment que inicia una experiència comunitària, formada per quatre persones (i que encara avui continua), degut a que les autoritats del poble (religioses i civils) s'oposen vivament a la formació d'un nucli comunitari més ampli englobant-hi nombrosos joves de la vila. Una homilia, informativa i analítica sobre l'Assemblea Constituent del Sindicat Democràtic d'Estudiants de Barcelona que tingué lloc l'onze de març de 1966 al convent dels Pares Caputxins de Sarrià, és l'ocasió propícia que permet al bisbe Bascunyana (Solsona) de determinar la confinació d'en Lluís M. Xirinacs a l'ermita i poble de Sant Jaume de Frontanyà (30 habitants, 1.000 metres d'altitud, sense llum, a dues hores a peu de la carretera més pròxima...).

El mes de juliol de 1966, refusa privadament i pública la dotació econòmica que l'Estat espanyol té assignada a cada sacerdot. I en denuncia el camuflatge compra-venda entre l'Estat i l'Església que aquesta pràctica comporta.

El mes de desembre d'aquest mateix any, és expulsat

no sols de Sant Jaume de Frontanyà, sinó també de tot el territori diocesà.

Presa de consciència i enduriment

La fermesa del seu testimoniatge ha pres en la base de l'Església de Catalunya. Així, el mes de juliol de 1967, a instàncies i prèvia votació dels clergues de la diòcesi de Vic, el doctor Ramon Masnou l'accepta a la seva diòcesi i li confereix a títol experimental i si «fa bondat», el poble de Santa Maria del Camí (40 habitants i a 15 quilòmetres d'Igualada) on es traslladen ell i la comunitat durament provada. Privat voluntàriament de la paga estatal, ell i la seva comunitat es dediquen als treballs manuals (teixits, feines al camp...) ampliant posteriorment la seva dedicació a algunes escoles d'Igualada. Desplega una activitat enorme en tota la comarca. Les llargues hores de solitud el porten a escriure i a estudiar de manera metòdica. Inicia un seguit de publicacions i conferències. L'any 1968, el seu llibre *Secularització i Cristianisme* obté el premi «Carles Cardó» de Nova Terra.¹ I aquest mateix any, rep una citació per presentar-se al jutge militar, sospitós de trobar-se implicat en el FAC (Front d'Alliberament de Catalunya).

La seva postura s'endureix i els fets es precipiten. Després d'haver refusat la paga de l'Estat, a partir del 1969, refusa tota paga provinent de dir misses i de distribuir sagraments. A més, cessa com a col·laborador del «Full Diocesà» en actitud de protesta a les pressions a què el tenen sotmès, i abandona la direcció de l'Escola de Teologia d'Igualada. Oblida expressament la censura eclesiàstica, norma d'obligat compliment, en el seu segon llibre: *Comunitat Cristiana de base*,² que no arriba a ser publicat degut a la negativa de la censura

1. Col·lecció L'Home Nou, núm. 24, 1969, Barcelona.

2. Publicat el 1976 amb el títol *Futur d'Església*, col. L'Home Nou, núm. 43.

civil. Presiona oportunament i inoportunament el bisbe de Vic perquè porti a la pràctica els ensenyaments socials de l'Església i doni les terres «als qui la treballen». Davant la negativa episcopal, retorna als camperols el tribut en espècies que, segons estava establert, havien de lliurar al senyor rector en compensació, per deixar-los explotar les terres de propietat eclesiàstica, en primer lloc i, finalment, en veure que la tesitura del bisbe és definitiva, abandona la casa rectoral i es trasllada a viure a La Torre de Claramunt. Lliure de l'oficialitat parroquial, es lliura al testimoniatge cristià sense fronteres.

Primera vaga de fam: per la separació de l'Església i l'Estat

El mes de juliol de 1969, seguint l'exemple d'altres sacerdots bascs (Derio) i catalans (Seminari de Barcelona), inicia una vaga de fam de set dies a Santa Cecília de Montserrat. A la seva vaga s'hi ajunten mossèn Dalmau i J. V. d'una comunitat cristiana de Barcelona. Acabada la vaga, explica els motius que l'han portat a aquest gest, en uns volants que ell mateix distribueix per la Rambla, Plaça de la Catedral i Via Laietana de Barcelona a ple dia i servint-los a la mà dels passants. A les portes de la Central de Policia de la Via Laietana, distribueix el seu paper als mateixos policies de guàrdia, que l'agafen. Les pressions del bisbe de Vic, emparades en l'actual Concordat, paren el procés, i és deixat en llibertat.

A partir d'aquesta vaga, en Xirinacs s'adona que el seu gest té un to pràctic excessivament misticista. Volia ser escoltat, però havia desatès la base popular que l'havia de recolzar.

Segona vaga de fam: 21 dies en solidaritat amb els processats de Burgos. Cap a l'Assemblea de Catalunya

La nit de Nadal de 1970, Xirinacs, prèvia notificació als amics, inicia una vaga de fam de durada indefinida, en solidaritat amb els nacionalistes bascs i amb els 300 intel·lectuals catalans reunits i assetjats a Montserrat. El seu gest no pretén pas estovar la consciència de les autoritats espanyoles, sinó enaltir l'esperit de lluita del poble català, i exhortar-lo a sortir de la passivitat i àdhuc del col·laboracionisme i a afrontar les seves responsabilitats històriques en la consecució de les llibertats. En gran part —després de vint-i-un dies sense prendre aliment— el seu objectiu és atès. Els dirigents de les organitzacions polítiques clandestines catalanes parlamenten amb ell i li demanen que no arribi al sacrifici suprem de la seva vida, que el poble va entenent i enfortint-se, i que aquest poble el necessita viu, bo i assegurant-li un enduriment, dintre el procés en marxa, en les lluites d'oposició i de refús.

En la creació de l'Assemblea de Catalunya, en Xirinacs hi veu la plataforma de lluita popular unitària que havia estat de temps la seva més ferma convicció política. Hi participa activament i el seu gest afaïçona no poques de les resolucions pràctiques.

Instrucció de procés judicial. Radicalització

El dia 23 de març de 1971, el TOP li instrueix procés (83/1971) a tenor de la incitació subversiva de la seva vaga de fam, i de la seva actitud. En Xirinacs, seguint l'exemple d'en Jordi Carbonell, refusa de renunciar a la seva llengua i declara en català. Tampoc paga les 30.000 pessetes que li són assignades per la seva llibertat condicional. Amb aquest gest acaba d'atènyer la coherència personal que tant havia desitjat: ell no admet el sistema, i no hi ha altra coherència que la de la no acceptació de qualsevol norma que dimani d'ell. De

moment, la indecisió governativa és palesa. En Xirinacs no es presenta a judicis ni citacions, no paga les multes imposades, va per on vol dient i fent tot el que creu i, malgrat tot, ningú no sembla atrevir-se a empresonar-lo.

Tercera vaga de fam: refús total a un sistema anti-democràtic

A invitació de l'Assemblea de Catalunya, assisteix a una concentració pacífica a Ripoll (3.000 persones), el dia 12 de novembre de 1972, acte commemoratiu de la celebració de la I Assemblea de Catalunya. Dissolta la concentració per la força de la Guàrdia Civil, en Xirinacs és agafat i traslladat a Girona. Posteriorment és reclòs al convent dels Escolapis d'Olot. Li és imposada una multa governativa de 50.000 pessetes que no paga i, prèvia notificació als seus superiors, abandona la reclusió. A la sortida, és agafat de nou i traslladat a la presó concordatària de Zamora, tristament cèlebre.

En entrar per la força al cotxe cel·lular, decideix iniciar una vaga de fam i set (la primera en aquesta extrema modalitat), que el posa al cap de nou dies en greu perill de mort. Les autoritats de la presó el traslladen, davant la gravetat del cas, a l'Hospital Provincial de Zamora. Recuperat, és incomprensiblement posat en llibertat quatre dies més tard.

El dia 16 d'abril ha de presentar-se a Madrid pel judici oral davant del TOP. Ben entès, no s'hi presenta, i renova la seva campanya de refús a un règim anti-democràtic. Campanya que culmina amb la lectura pública d'un document elaborat per ell, davant una concentració memorable a la parròquia de Sant Miquel del Port, de Barcelona, el dia 25 d'abril de 1972. El TOP el convoca de nou per al 26 d'abril. I de nou en Xirinacs fa cas omís d'unes ordres que provenen d'un règim inacceptable.

Quarta vaga de fam: 42 dies exigint llibertat

Durant la resta de l'any 1972 i tot al llarg de l'any 1973, Xirinacs participa activament en la lluita socio-política de Catalunya. Els fets, les declaracions, les preses de posició no paren de succeir-se. La concentració a Sant Cugat del Vallès (10.000 persones) enforteix la seva renovada esperança. En aquest context, pren part a la reunió de la Permanent de l'Assemblea de Catalunya que tingué lloc a les dependències de la parròquia de Maria Mitjancera de Barcelona. Els fets són prou coneguts: pistola en mà, la policia agafa i empresona 113 participants, entre ells Lluís Xirinacs.

El disgust és enorme a Catalunya i a fora en saber-se l'empresonament de 113 demòcrates catalans. La policia, a fi d'evitar-se problemes, deixa en llibertat en Xirinacs i un altre sacerdot, atesa la seva condició.

Les manifestacions populars se succeeixen a Catalunya en actitud de protesta. Concentracions a Granollers, Vic, l'Ametlla... Assabentat pels amics que la policia estava autoritzada a agafar-lo, Xirinacs decideix esperar-los al nou pis que té a Barcelona, amb la porta oberta. No té por de cap de les conseqüències que puguin arribar-li. És traslladat a la Model de Barcelona. (A partir d'aquí, Xirinacs escriu *L'espectacle obsessiu*, Diari de presó, I/1974.) Hi retroba tots els companys agafats a Maria Mitjancera que s'havien negat a pagar les multes governatives, com fou també la seva actitud. Prèvia consulta amb els companys empresonats, emprèn la seva darrera vaga de fam fins i tant els 113 no es trobin en llibertat.

Tots acaben sent alliberats, fora d'ell, que, després d'aturar la vaga de fam l'11 de gener de 1974, després de 42 dies, roman a l'Hospital Penitenciari de Carabanchel, en presó preventiva, tot esperant el judici que tenia pendent i al qual, anteriorment, no s'havia presentat.

Judici, empresonament i fets posteriors

El judici tingué lloc el 26 de gener de 1974. El fiscal l'acusava d'haver redactat uns fulls, en començar la seva vaga de fam el Nadal de 1970, titulats *Demano eleccions de veritat als Països Catalans*, on demanava l'autodeterminació d'aquests. Reclamava sis anys de presó i una multa de 100.000 pessetes. El defensor demanava l'absolució.

Durant el judici, i tal com havia anat dient que faria, contestà en català, i, en ser comminat pel jutge a parlar en «l'idioma oficial», no respongué a cap més pregunta, després de l'intent d'explicar, en castellà, les seves motivacions.

La sentència el condemnà a tres anys de presó. Aquesta és la condemna que, fins ara, es troba complint.

Tots aquests fets impressionaren fortament molta gent. En pública manifestació de reconeixement, en ocasió de la Pasqua de 1974, aniversari de l'Encíclica «*Pacem in terris*», Pax Christi Espanyola, previ consentiment i aprovació de Pax Christi Internacional, li atorga el «Memorial Joan XXIII» (altres atorgaments: Helder Cámara, Santiago Genovés, José M. Llanos, Pepe Beúnza...) per la seva acció «de no-violència activa en favor de la pau». A l'acte assistiren tres-centes persones, entre les quals el P. Provincial dels Escolapis, el bisbe d'Ivrea Mons. Betazzi, i l'abat de Montserrat.

La mare d'en Xirinacs accepta el reconeixement en nom d'en Lluís, i dóna lectura a un escrit que ell mateix ha confeccionat per aquesta ocasió. A l'acte s'hi sumen les cartes i telegrams d'adhesió del cardenal Alfrink, Helder Cámara, P. Llanos...

D'aquest darrer escrit en surt la síntesi del seu pensament i de la seva acció:

«Amb aquesta condició accepto aquest reconeixement: que sigui compromís per a tots nosaltres "Lluitar amb tota la Fúria, per la Victòria de la Pau!"»

La cinquena vaga de fam

Cap a la fi del 1974, la Comissió de «Justícia i Pau» d'Espanya porta a terme una àmplia campanya per tot l'Estat espanyol, recollint milers de firmes demanant l'amnistia incondicional per a tots els presos i exiliats polítics.

En Xirinacs, volent contribuir a aquest moviment popular a favor de l'amnistia, adreça, des de la presó, una carta a l'Assemblea de Catalunya on anuncia el seu propòsit d'iniciar una nova vaga de fam, i ensems de refús de la disciplina de la presó, si el 1r. de gener de 1975 no hi ha amnistia o no hi ha en curs una campanya conjunta de presos polítics per a aconseguir-la.

Arribada aquesta data sense que això s'hagi produït, en Xirinacs emprèn la cinquena vaga de fam. En començar-la, adreça una carta al Cap d'Estat, demanant-li que proclami aquesta amnistia, com a pas necessari per a la Reconciliació que per a l'Any Sant és demanada. (Aquest període és explicat per Xirinacs a *Entro en el gran buit* - Diari de presó, II/1975.)

INTRODUCCIÓ

Els dies 12, 13 i 14 de desembre de 1970, durant el Procés de Burgos contra els militants d'Euzkadi Ta Askatasuna (E.T.A.), uns tres-cents intel·lectuals, artistes i professionals catalans es reuniren al monestir de Montserrat, per tal d'afirmar llur solidaritat amb els militants d'E.T.A., contra els quals el fiscal militar espanyol demana sis penes de mort, i amb la lluita del poble d'Euscadi. Els reunits, abans d'ésser desallotjats per les forces de la guàrdia civil i de la policia, aprovaren per unanimitat el següent manifest:

«Nosaltres, intel·lectuals catalans constituïts a Montserrat en assemblea permanent, ens creiem en el deure de prendre posició davant la gravíssima situació política i social provocada pel consell de guerra sumaríssim contra setze militants d'E.T.A. acusats de lluitar pel socialisme i pels drets nacionals del poble basc. En aquestes circumstàncies, constatem:

»1. Que a l'Estat espanyol continua essent aplicada, contra tota opinió o acció de signe democràtic, una legislació repressiva iniciada fa més de trenta anys, durant la guerra civil.

»2. Que l'actual sistema político-jurídic al ser-

vei d'una estructura social classista i anacrònica converteix en delictes fets polítics i socials que en tot Estat democràtic són considerats legítims i àdhuc constitueixen drets elementals de tot ciutadà.

»3. Que la tortura i els mals tractes físics i morals, que han estat denunciats reiteradament, són encara una pràctica policíaca sistemàtica.

»4. Que els drets dels pobles i nacions que avui formen l'Estat espanyol són ignorats i reprimits a benefici d'una suposada i falsa unitat nacional, principi bàsic de les lleis fonamentals de l'Estat espanyol.

»Atesos aquests fets, considerem inadmissible l'aplicació de les gravíssimes penes demanades pel consell de guerra sumaríssim de Burgos.

»Denunciem que els mitjans de comunicació de l'Estat, especialment Ràdio Nacional, "Televisió Espanyola" i l'agència Cifra, tergiversen o escamotegen sistemàticament la informació. I, com que no existeixen mitjans normals de lliure expressió, ens veiem obligats a manifestar-nos a través d'aquest document.

»En primer lloc, repudiem el procés de Burgos en els termes expressats pels advocats defensors, al mateix temps que ens solidaritzem amb els moviments de repulsa que s'han produït i es produeixen tant a l'interior com a l'exterior. En segon lloc, reclamem que siguin preses immediatament les mesures següents:

»1. Que quedi sense efecte qualsevol condemna que pugui ésser dictada pel tribunal de Burgos.

»2. Que quedi promulgada una amnistia general de tots els presos per motius polítics o socials, dels sancionats i dels exiliats.

»3. Que sigui derogat el decret-llei de banditatge i terrorisme i abolides les jurisdiccions especials.

»4. Que sigui abolida la pena de mort per qualsevol delict.

»5. Que sigui establert un Estat autènticament popular que garanteixi l'exercici de les llibertats democràtiques i dels drets dels pobles i nacions que formen l'Estat espanyol, inclòs el dret d'autodeterminació.

»Finalment, manifestem la nostra completa adhesió fraternal al poble basc i a les seves reivindicacions, que són les nostres.

»Montserrat, 13 de desembre de 1970.»

Aquest manifest, difós immediatament arreu del món, i conegut amb el nom de «Manifest de Montserrat», fou publicat clandestinament a Barcelona, acompanyat de la nota següent:

«Els qui a Montserrat es feren solidaris d'aquest document constitueixen, evidentment, una molt petita part dels qui, a tot el país, el subscriuen i que per raó de la urgència i de les possibilitats materials no pogueren ésser presents. És per això que nombroses persones s'adhereixen contínuament al Manifest i fan explícit, així, un estat d'opinió general al país.

*»Adheriu-vos al Manifest de Montserrat!
»Feu-lo conèixer!»*

Aquest dejuni és la meva adhesió al Manifest de Montserrat.

Capítol I

ELS DE CASA

1. Inici — Manifest — Anunci als íntims

Dijous, 24 de desembre de 1970

Fa cinc mesos que es va alçar una gran onada a la mar. Era l'agost, el temps de la calor. Vaig entrar en contacte amb els herois del segle XIX i del segle XX, aquells homes que lluitaren i lluiten de veritat pel poble. I vaig decidir de jugar del tot a favor del poble. No vaig ser jo qui ho va decidir. En l'horitzó de la meva vida s'alçà l'onada més gran que jo mai no hagi vist. Era una muntanya d'aigua amb una força immensa, apareguda a la ratlla del fons del meu ésser, que s'ha anat acostant veloçment cap al centre de la meva vida.

Avui l'onada ha arribat exactament on sóc jo. Aquest darrer mes, amb els esdeveniments ocorreguts a tot l'Estat espanyol, amb el Procés de Burgos, veia l'onada com s'acostava, impetuosa. Avui m'ha pres i m'ha alçat amunt.

Per què fem les coses, els homes? Jo tinc molts motius i no en tinc cap. M'agrada de fer constar que tant

com les raons, pesa la força vital que empeny els homes endavant. Moltes raons per a prendre una decisió. Però també una sensació no racional que és el moment. Totes dues coses ensems.

I m'he trobat que encetava el desdejuni.

Al migdia hem dinat tots tres. Estàvem alegres. Jo sabia que era el darrer dinar. Ningú més no ho sabia. Jo pensava: «Enguany no tastaré els torrons». Sóc molt llaminer. A vegades he comprat 100 grams de torrons de xixona d'amagat i me'ls he cruspit tots d'una tirada.

En Saixa ha dit: «Per què no encetem els torrons?». A la Vicenta li sembla que encara no és Nadal. Tanmateix, els torrons han aterrat a taula. N'hem menjat moderadament.

A mitja tarda teníem set. Hem destapat dues ampolles de Kas de taronja, que tenim des del casament de la neboda de la Vicenta. Jo només n'he beguda mitja.

I ací s'ha tancat la boca.

A les sis de la tarda m'he posat a escriure el meu petit manifest. Després de tantes manifestacions falses, muntades a tots els racons de la Península. Abans de Nadal, la manifestació de Crist. Heus ací la meva —meva?— manifestació.

Diu així:

«DEMANO ELECCIONS DE VERITAT ALS PAÏSOS CATALANS

(*Declaració dels Drets Humans de l'O.N.U., article 21*)

»El nostre poble està oprimat per molts cantons. Hi ha una violència permanent al servei de la injustícia. El camí de la violència per a retornar a la justícia i a la llibertat em mereix tots els respectes i és potser el més entenedor, de moment, per al nostre poble i per a la gran massa de la humanitat envilida per l'opressió.

»Tanmateix, a mi em sembla que estem més

inclinats a l'acció basada en la força de l'esperit que a l'acció basada en la força de les armes.

»A més a més, encara són indecises les proves fetes al nostre país per a manifestar les riqueses de sensibilitat amagades del nostre poble davant la força d'esperit. Cal fer més proves serioses. La llarga sembra de les veritats evangèliques rosega el fons dels cors i l'energia d'esperit que genera pugna per realitzar-se a fora en un testimoniatge clar. Cal alliberar aquesta formidable força espiritual captiva.

»No vull coaccionar ningú. Actuo com actuà Gonzalo Arias a Madrid.

»Cadascú ha de consultar el propi cor i ha de seguir, valent, "la petita veu silenciosa" que duu al camí de la llibertat.

»He decidit de començar aquest Nadal un dejuni per aconseguir la veritable llibertat del meu poble. El meu dejuni no té més límit que la convicció clara que es preparen unes eleccions de veritat als Països Catalans.

»Després de l'exemple del País Basc és just que nosaltres també exigim la nostra autodeterminació. Cal també contrarestar la gran mentida de les innumbrables manifestacions oficials d'aquests darrers dies.

»Ja han mort més d'una dotzena de persones. Llurs famílies i les famílies de tots els presos polítics i dels incomptables exiliats polítics tindran enguany un trist Nadal.

»La meva vida és ben poca cosa. La felicitat amb els qui comparteixo la meva vida familiar és ben poca cosa. No podem somniar, els que renunciem a una o a totes dues coses esmentades, que fem una gran cosa.

»Fem una petita cosa.

»Jo sol no aconseguiré el que em sembla que desitjo amb justícia. Però començo un camí.

»He demanat unes eleccions de veritat. Sense

amnistia no hi pot haver eleccions de veritat. Amb l'opressió capitalista, àdhuc de part dels mateixos catalans, no hi pot haver eleccions de veritat.

»Demano molt i ofereixo ben poca cosa. És, tanmateix, tot el que tinc.

»Desitjo eleccions de veritat per a una autonomia a nivell d'empresa, a nivell sindical, a nivell local, a nivell comarcal, a nivell de cada un dels Països Catalans i a nivell nacional de tots els catalans autòctons i immigrants. La unió o separació d'Espanya haurà d'ésser també objecte d'autodeterminació dels diferents grups nacionals de la Península.

»Demano de no ésser jutjat massa durament per aquells qui, de tant de temps enrera lluiten d'altres maneres per al mateix fi. Aquest pas meu vol ser una petita ajuda a llurs esforços. I en concret m'adhereixo de tot cor a les declaracions dels 300 intel·lectuals tancats a Montserrat el dia 13 de desembre.

»Lluís Maria Xirinacs

»Santa Maria del Camí, el 25-XII-1970

»DEMANO L'AUTODETERMINACIÓ PER ALS PAÏSOS CATALANS

(Declaració dels Drets Humans de l'O.N.U., article 15.)»

L'anava escrivint al menjadoret, damunt la taula de fusta massissa i gruixuda, a l'escalf de l'estufa. La Vicenta planxava.

—Què escrius? —m'ha dit.

Li he fet un gest, indicant que no m'interrompés. Ha callat i ha continuat planxant.

Tenia por de dir-li-ho. És massa gros, dins la petita de les nostres vides. Jo encara tinc el consol de l'aurèola de grandesa que té el fet. Ells, Vicenta i Saixa, pocs honors tindran i, en canvi, quedaran molt empannegats. A part de les complicacions inevitables. En Saixa està tot just operat; està de baixa. La Vicenta no

es troba massa bé. Em costa d'explicar-ho bé, però veig que trenc la felicitat d'una llar i em dol d'augmentar la infelicitat tan abundosa en el nostre món.

Tanmateix, tots dos estan molt preparats per a suportar el dolor. No hi ha una mida de dolor i patiment al món que calgui que algú faci seva per a estalviar-la als qui no estan preparats per a suportar-la?

A les set ho he decidit.

2. Missa del Gall — La torronada

24 de desembre de 1970. Nit de Nadal

Fa molt de fred. La gent del poble és molt senzilla. Fa dies que han passat a recollir 30 pessetes per cap i han comprat torrons i xampany. Ens espera, doncs, una bona torronada després de la Missa del Gall, al cafè del poble. I la gent somnia amb aquesta torronada des de fa quinze dies.

En Joan, l'escolà de 12 anys, ha vingut a passar l'estona a casa per fer temps fins a la missa. Ha entrat en el moment que els de casa parlàvem sobre les possibles implicacions del meu dejuni. Ens ha tallat pel mig. I s'ha posat a avançar les delícies de la torronada.

La Vicenta i en Saixa feien cares llargues. Són massa delicats. Pateixen per mi i pateixen perquè volen adherir-se al meu gest. Jo no ho vull. Ja n'hi ha prou amb un soldat per al front, a cada llar. A més a més, en Saixa està convalescent i la Vicenta és l'única que queda.

Però no puc parlar de tot això, perquè en Joan s'està llepant els dits amb la torronada.

—Avui no sopem per fer més gana...

He fet els dos primers tocs per a la Missa del Gall de mitja nit. Fa molt fred. Arriba gent d'Igualada, morta de fred.

Abans de començar la missa, a la sagristia, en Joan diu:

—Mossèn, la gent m'ha dit que li digui que faci una missa ben curta i del sermó res, felicitati el Nadal i prou.

Se m'ha glaçat el sermó.

No volia fer esment del meu dejuni. No de juno com a sacerdot. De juno com a home i com a cristià. No és net aprofitar el sermó per a aquestes coses. I menys, encara, amb la gent d'aquest poble petit que no segueix les incidències dels esdeveniments exteriors.

Els he parlat de la pau. No de la pau que separa els forts dels febles amb la paret mitgera de la policia. Ans de la pau que agermana els forts amb els febles per mitjà d'un anivellament de la força. Els homes poderosos es pensen que són déus i Déu es fa un home miserable. Volia dir als amos de pagès que donessin la casa i les terres als masovers que les fan servir. Volia dir a algun empresari igualadí, que estava present, que fes cooperativa o socialitzada la seva empresa. Volia dir que terratinents i empresaris no eren germans de parcers i d'obriers i que, per consegüent, no podien combregar amb ells.

No devia ésser encara l'hora, perquè encara no ho he dit.

Acabada la missa, tots hem volat a l'ambient càlid del cafè. Cada família tenia una safata parada amb tants plats com persones. Un bon tall de coca, tres talls de torró. El tovalló de paper.

Hi havia també porrons buits i una cistella amb 10 ampolles de xampany. Els de la rectoria portàvem amics que no hi eren comptats. Ells ens facilitaren la feina de dissimular el meu dejuni i el dejuni solidari de la Vicenta.

Jo m'entretenia destapant ampolles de xampany i omplint porrons. Hi havia molta alegria, un tocadiscos

empenyé la gent a ballar. Ball espontani i ingenu. Ball deliciós. Els més decidits vetllant perquè els més tímids tinguessin una oportunitat. Ball de grans amb xics i de vells amb joves. Entremig de rialles i cridòries. No se sentia el tocadiscos. El ritme era pura imaginació.

3. Misses — Diners — Dinar de Nadal — Amics

Divendres, 25 de desembre de 1970

M'he llevat justet per anar a Argençola a dir la missa de les onze del matí.

Bon Nadal per aquella bona gent! Que poques injustícies comet la gent dels pobles petits!

D'allà he anat a Albarells a portar el combregar a l'àvia de cal Golfes, que deu tenir prop de noranta anys. En Joan, l'home de la casa, sense que jo li ho recordés, m'ha pagat les cent pessetes de la subscripció anyal del «Full Diocesà». I jo li portava un sobre amb tres mil pessetes i un rebut.

Estic convençut que els sacerdots hem estat uns vividors a l'esquena del poble. Voldria que les terres del bisbat fossin regalades als pagesos que les treballen. Estic fent gestions al bisbat en aquest sentit. Mentrestant un amic clarivident m'aconsellà que retornés als pagesos parcera la cinquena part que donen al capellà. I així ho he fet. En Joan de cal Golfes m'havia donat la cinquena part del blat. Jo l'havia fet vendre i va valer tres mil pessetes. I les he tornades al Joan.

Pobre, no sabia què fer amb el sobre. Deia que no eren seves... Doncs, de qui? Em digué que era un regal. Jo li vaig respondre que no, que eren d'ell, que les havia suades.

—Però hi ha uns tractes amb els amos antics perquè aquestes terres ajudessin a viure el capellà.

—Això era abans. Ara, els sacerdots tenim mans i peus per a treballar. Oi que vostè treballa sempre per mantenir l'àvia, el pare, la mare, un germà malalt, la dona i dues filles? Au, fiqui's això a la butxaca!

—No m'hi havia trobat mai.

—És a títol personal. Si després ve un altre capellà i se les torna a quedar, que ho faci. A mi, deixi'm fer-ho així. I perquè ningú no reclami que vostè no va pagar la part de la collita, li he fet un rebut conforme m'ha donat a mi les tres mil pessetes.

—I la feina de dir la missa i les altres coses?

—Si se m'ha de pagar aquesta feina, per què ha de ser precisament vostè sol qui pagui i en canvi els altres del poble en rebin els beneficis sense pagar res? Sempre es trenca la corda pel punt fluix. A més a més, la feina de sacerdot ací a Santa Maria del Camí, la faig per gust. ¿Que li paguen a vostè per anar el diumenge al cafè a jugar a cartes?

—No.

—Doncs, endavant.

I a corre-cuita cap a Santa Maria del Camí a dir la missa de dos quarts de dues per als vellets que no havien pogut anar a la Missa del Gall.

Després de la missa ens fiquem tots tres al cotxe i a celebrar el dinar de Nadal a casa d'uns amics que s'estan a vint-i-cinc quilòmetres i ens havien convidat.

Ha estat una mica dur. És trist aigualir una festa com aquesta.

Com podien menjar de gust davant d'un que no menja? De tota manera, també ells estaven molt preparats per a una cosa així. Ho han acceptat molt bé. Adhuc han comprès que em farien més feliç si menjaven alegrement que si començaven a posar cares tristes i a fer coses insòlites. Un matrimoni amb fills petits.

Els havien de baixar a Barcelona al vespre. El seu servei de solidaritat, que ha brollat espontani, ha estat d'oferir-se per comunicar la nova a qui calgués.

Aquesta mena de dejunis —que políticament s'anomenen «vagues de la fam»— solen ser preparats minuciosament: informació a la premsa interior, informació a la premsa estrangera, precaucions mèdiques, impressió de papers per a llançar, etc... per aprofitar al màxim els pocs dies de resistència al defalliment.

A mi, això em costa d'acceptar. Molts em cridaran: «Això és ineficaç. Et cremes com una espelma. Has triat el temps més inoportú: les festes de Nadal, quan tot-hom és fora, etc.».

L'eficàcia a curt termini és l'única en què pensa la gent.

Jo volia fer un gest innocent, no un gest maquiavèlic. Jo vull fer allò que em pertoca a mi com a home. No vull jutjar allò que pertoca als altres. Jo he començat un dejuni quan m'ha semblat oportú.

Els meus amics s'assabenten d'això com de qualsevol altra cosa important que em succeeixi. I ells, cadascú en el punt d'evolució on es troben en aquest moment, actuaran segons els dicti el cor.

Aquests amics amb els quals dinem s'han ofert d'anar a veure personalment la meva mare i gent que creu que és necessari d'escampar el fet per dins i per l'estranger. Aquests amics han tret còpies a màquina del meu «manifest» per no tergiversar la intenció en transmetre-la a d'altres. Ho fan feliços. Què més vull! Només els he demanat dues coses: Serenitat i alegria.

L'aigua de la font ja corre riu avall!

Hem passat una tarda senzilla jugant amb els infants, tocant el flabiol i parlant a la vora d'una generosa llar de foc.

En fer-se nit hem anat els tres de casa a Igualada, al cinema. Sabíem que feien *L'home de Kíev*, una pel·lícula sionista, interessant per a conèixer els patiments d'un poble perseguit i d'un home que no renega el seu poble ni la seva dignitat d'home. Les tortures són repugnants, de tan subratllades.

A les dues, a casa. En ficar-se al llit en Saixa s'ha adonat que les benes estaven xopes de supuració de

la ferida de l'operació. Hem pres el cotxe fins a La Panadella. El metge ens ha tranquil·litzat. Demà al matí vindrà a visitar-lo.

I a dormir. Tot és glaçat.

4. El metge — Les coques — Els íntims — Els veïns

Dissabte, 26 de desembre de 1970

Em llevo tard. El metge ja ha arribat per a curar en Saixa. Un que dejuna i l'altre que supura són massa coses juntes. Hi havia mal humor a casa. El metge l'ha esvaït.

L'Agustí de cal Llobet també era a casa.

Jo ho he aprofitat per dir al metge el meu assumpte. Ell és el responsable sanitari del lloc. Ho havia de saber. A més a més és un amic i està molt preparat per entendre-ho. Ja l'haviem «llogat» per supervisar un dejuni de set dies que vam fer a Santa Cecília de Montserrat fa un any i mig.

Ho ha entès molt bé. Em sembla que estava orgullós de solidaritzar-se prestant els seus serveis mèdics. L'Agustí ha marxat sense entendre el que he dit davant seu.

Al metge, li he donat el full. L'ha llegit. Ha dit que era un bon full. M'ha dit tot rient —que n'és de bo l'optimisme!— que ara li caldria estudiar el capítol de «la inèdia».

—Què vol dir «inèdia»?

—La malaltia de la fam.

—Ah, sí! In-èdia. Edo, edis, edere, vol dir «menjar» en llatí.

—Cal que vigilis el pes.

—On em pesaré?

—Els veïns de ca l'Albareda —fa la Vicenta— tenen bàscula.

—Sí, però és per pesar a porcs —dic jo.

—No, que s'hi pesen ells també —replica la Vicenta.

—Ara —diu el metge—, no cal preocupar-se fins d'ací quinze dies. Quan dura molt la gana es produeixen edemes a les extremitats.

—Què són edemes?

—Són butllofes de plasma per falta de pressió osmòtica. Com que tenim poques reserves de proteïnes, llur escassetat es manifesta per mala regulació de la pressió osmòtica. Ho he vist en els peus d'un pobre home a l'hospital.

Arribaran els edemes?... En Cèsar no vol cobrar res, ni un paquet de gases. Li hem donat una dotzena d'ous rossos, de les nostres gallines. L'ha acceptada complagut.

A corre-cuita he marxat a Porquerisses. Avui és Sant Esteve. A les dotze, missa a l'església de Porquerisses, i a continuació es fa la tradicional benedicció de les coques.

Neva. Poca gent a Porquerisses: dues famílies de l'indret i quatre o cinc famílies de Santa Maria del Camí. La missa es desenrotlla molt simplement. Sant Esteve és el primer que demostra haver entès Jesús. Valent, s'ofrena per amor.

Les tres grans coques esperen la benedicció en una tauleta amb un llençol blanc, col·locada a l'esquerra de l'altar. Són unes coques flonges i gruixudes, ornades amb pinyons, cireres confitades i sucre.

Feta la benedicció en acabat de la missa, sortim tots al carrer. Neva més. Deixem la tauleta arraulida sota el dintell de la porta de l'església.

Quan jo surto s'ha encès un gran foc: un feix de branques i un llumí. La neu es fon abans d'atènyes les flames. A prop del foc, enmig del carrer, la neu del clatell resulta un refrescant agradable per causa de la

xardor de les flames. Tothom mira de cua d'ull les tres coques gegantines.

—Enguany me n'ha de tocar una mica a mi —he fet jo, de broma—. Fa tres anys que no em toca res.

Els dos homes de Porquerisses treuen les tires de números. Cada tira té deu números i val una pesseta.

La gent comença d'engrescar-se a comprar. Quan arribo ja passa el número mil. Compro vint-i-cinc tires.

—Ací hi ha la sort! Ací hi ha la sort!

Joan, l'escolà, s'afanya amb algun dineró de casa seva i amb no sé quines arts de fer-se amb un bon manat de tires.

S'acaben les primeres tires. Cal anar a cercar-ne més. S'esgota la demanadissa al quatre mil. «Han fet prop de quatre centes pessetes», calcula la gent. I surt una bossa de quatre mil paperets escrits amb paciència de xinès. La nena petita de cal Prat de Porquerisses treu la sort.

La primera coca per al mossèn! La segona coca per al mossèn! La tercera coca per a l'escolà.

La gent s'ha quedat d'una peça. Que n'és de potent, l'Església!

Totes tres coques embolicades en el llençol blanc han entrat al cotxe del Rector, junt amb l'escolà i el seu pare, el Gregori de ca l'Albareda.

Arribats a Santa Maria del Camí, hem deixat una coca a ca l'Albareda i les altres dues acompanyades de l'escolà i el seu pare han entrat triomfants a la Rectoria. Molts cops de botzina.

—Les haurem de donar als gossos.

No recrimino la Vicenta pel mal humor. No deixa d'ésser una esmolada ironia de rebre dues coques tan grans tot just començat un dejuni. I la Vicenta és molt intuïtiva i endevina un futur possiblement molt negre. Però tampoc no puc amagar que el seu mal humor m'ha sobtat i m'ha deixat trist.

Mentre ella preparava el menjar a la cuina jo m'he desfogat amb en Saixa al menjador. Li he dit que sé que tots dos pateixen perquè voldrien seguir exacta-

ment el meu mateix gest. Però jo no ho vull. Que facin el que vulguin, però que no facin això. El que jo voldria d'ells és serenitat, optimisme i salut.

Saixa m'ha dit que Vicenta parava taula a la freda cuina per no molestar-me. Els reflexos de Pavlov! Li he respost que no em molestava gens de veure menjar, però que me n'aniria una estona a l'habitació i faria una mica de migdiada; així, que podrien dinar al menjador.

He anat a l'habitació. Sóc tan feliç, sol! Quan estic sol faig una mena de cosa que no sé ben bé si equival a allò que els homes religiosos en diuen pregària. Des de molt petit ho faig. És substancial en mi. Les doctrines atees més acèrrimes no poden res davant d'això. És la força de la meva vida. El nom que m'agrada de posar-li, prescindint de totes les polèmiques del segle XX, és el nom d'«Esperit». No sé pas a quin nom equival de tots els de la teologia. És una cosa que en mi té realitat.

Quan estic sol i estic serè invariablement em trobo amb l'Esperit. I totes les coses de la vida, enrevesades i difícils, retroben el seu lloc just.

He fet també una mica de ioga d'aficionat i he reposat una estona. Fet i fet una hora i mitja. Després he baixat a beure un got d'aigua. Cal beure aigua amb abundància quan es dejuna.

He vist que els de casa havien dinat a la cuina. I així ho faran d'ara endavant.

A la tarda he anat amb la Vicenta a explicar el que ens passa als veïns de ca l'Albareda. Fa tres anys i mig que som a Santa Maria del Camí. Els de ca l'Albareda, que són masovers, ens han comprès del tot i em penso que també nosaltres a ells. Avui, que es parla tant de comunitat, és ferm de veure una petita comunitat en marxa sense bombos ni platerets, sense reunions ni plans pastorals. Amb ells hem criat xampinyons, hem compartit les penes, hem comprat a mitges una classificadora d'ous, hem omplert les nostres soledats i buidors. Hem fet negocis junts. Ells ens han deixat diners

i nosaltres el cotxe, tot sense interès. De mil formes i maneres ens hem ajudat i hem viscut junts. Ell és aragonès; parla molt bé el català. Ella, la Maria Teresa, és de Santa Maria del Camí. Ell, d'una peça, diu i fa les coses amb una sinceritat brutal. Poques persones he conegut més sanes que ell, llenyataire i agricultor. Ella és d'una delicadesa i intel·ligència exquisides. Contínuament sorprèn la seva capacitat d'estimar qui també sap estimar. El fill Joan, l'escolà, simpatiquíssim, ara és fora a la TV del cafè. L'àvia, la Teresina, reposa asseguda, ella que no para mai amb els conills i les gallines i els ous i els testos de les flors i l'hort i la neteja i els plats i el menjar. És la mare de sa filla. Esmolada d'enginy i bona com un tros de pa. Ha patit molt, molt. El seu marit encara està exiliat a França. No en vulgueu saber d'escorcolls i de mals tractes i de l'ostracisme d'un bàndol del poble.

Ens hem assegut a la vora de l'estufa. El Gregori comptava aquell deute que mai no s'acaba si s'és pagès sense terra i sense casa: 30.000 pessetes. Hi havia damunt la taula una lletra de 8.000 pessetes i un bitllet verd.

Hem començat parlant de tot. Jo no sabia com encetar el tema. Al final els ho hem explicat tot. Els hem llegit el paper. La Maria Teresa s'aguantava el plor.

—Per què no podria fer una altra cosa que no anés contra la salut?

—A veure, digues-me'n una que faci tanta feina com aquesta.

No n'hi ha sortida cap.

—¿No sap que la gent de per aquí no li apreciarà res de tot això? Diran que és boig.

—Per això no els ho dic a ells. Potser d'ací uns anys ho comprendran. Sempre queda alguna cosa. Tot això ho faig amb unes mires més llargues, per a gent preocupada pels esdeveniments generals ocorreguts els darrers dies.

—I nosaltres, què podem fer?

—Us ho hem dit perquè si passava qualsevol cosa

no us vingués de nou. Jo no he de demanar-vos res, a vosaltres. Als de la casa del davant els demanaria que regalessin als seus masovers la terra que els masovers conreen i la casa que habiten. Si venia algun empresari conegut d'Igualada li demanaria que repartís entre els seus obrers la propietat i els deixés governar-se la fàbrica. Si venia algun capellà veí li diria que renunciés a la paga de l'Estat, que treballés totes les hores lliures que té, que no cobrés les parts de les terres i que no cobrés les misses. Però a vosaltres, que no teniu res, ni casa ni terra, què voleu que us demani? Amb vosaltres estem en pau: som germans. Mai no desapareixeran els defectes damunt la terra. Però cal atacar els defectes grossos, persistents, conscients. Vosaltres no en teniu cap, d'aquests.

Em penso que aquesta gent de ca l'Albareda saben que tenen la veritable felicitat i estan molt decidits a no perdre-la.

A casa tot està en una gran pau. Sembla com si volguessin endolcir-me la vida al màxim possible.

A les onze, al llit.

**5. Nevada — Adhesió dels de casa — El cònsol Beihl
— Mètode no violent autòcton**

Diumenge, 27 de desembre de 1970

La gran nevada. La meva aliada. Aïllament total. «Li foren donades les dues ales perquè volés al desert fora de les mirades de la serp» (Ap. 12, 14). La serp volia devorar el dejuni tot just nascut. Quants dejunis estroncats en aquests darrers temps! Tres, quatre, cinc dies... i la intervenció de la força pública o la dissuasió dels amics.

Ara, la distància, la lentitud de propagació de la nova, les festes, la gent fora de casa i la gran nevada. Els amics també són temibles. Potser més perillosos que la força pública. Et rebreguen els sentiments. I l'Església, amb la seva teologia del suïcidi.

No ve ningú a missa. Argençola resta incomunicada. A casa, en la calma de la gran nevada, veig com la Vicenta i en Saixa han assumit amb plena responsabilitat el meu dejuni. És meravellós, és un present sense preu comptar amb la total adhesió dels de casa. Casa meva és un niu on hi ha la més gran unió. En totes les decisions més transcendents sempre hi ha hagut concòrdia tot i que invariablement representaven grans sacrificis: la marxa de Barcelona abandonant pis i col·locació, la vida difícil a la muntanya sense carretera, sense

llum, la incòmoda estada a Vallvidrera, el treball dur del camp, la renúncia a mils i mils de pessetes de nòmina, de les misses, de la collita, el dejuni i la detenció de l'any passat i ara, això.

En Saixa i la Vicenta no són uns germans, són un tros de mi mateix o jo un tros d'ells. Sempre havia tingut por que les accions de gran abast esmicolessin la vida familiar. No ha estat pas així. Al contrari, l'han renovada, l'han millorada.

La neu, entretant, ja fa un metre.

La ràdio ens dóna la nova —desconeguda per a nosaltres fins ara— que el cònsol Beihl fou alliberat la vigília de Nadal, justament quan jo començava el dejuni. Un bell gest d'alliberar-lo en aquell moment. I li serviren el tradicional plat d'ostres. Potser l'E.T.A. ho havia convingut amb la fracció Opus del govern, via Bonn. Tanmateix, és un gest molt humà. Els bascs s'han apuntat un punt a favor seu. Jo estic molt content d'haver començat en aquesta mateixa hora el meu dejuni. És casualitat, però una casualitat no casual del tot: l'encís de la vigília de Nadal ha induït els bascs i a mi a un gest equivalent. Per amor a l'home han nascut ensem un parell d'alliberaments, dues ofrenes, dues penyores per la naixença de dos pobles. Tant de bo que la llei de l'amor regulés totes les diferències que existeixen entre els homes! Pau i treva de Nadal. Donar en comptes d'exigir. Ací teniu el cònsol. Ací teniu el meu cos. Mengeu-nos.

En el silenci d'aquests dies es comença la quarta jornada de dejuni. No hi ha problemes de salut. Tot va bé.

Clàssicament s'hauria de procedir a l'inrevés. S'avisava de seguida o, encara millor, es té preparada una xarxa d'activistes. Es té cura rigorosa de la propaganda interior i estrangera. Es contracta un metge que vigila el pacient dia a dia i fa un comunicat que es dóna a tots els canals de la publicitat. El pacient s'ajeu i estalvia avariciosament les forces. Però el nostre país és diferent. Cal fer les coses per via original. Cal inven-

tar-se un mètode adequat. No hi ha llibertat de premsa, d'associació, no hi ha cap mena d'entrenament democràtic. Estem en un permanent estat d'emergència. El poble està massificat i conduït per quatre desaprensius. Els partits estan dividits i carregats de suspicàcies mútues. Algun voldrien apropiarse en exclusiva el meu fet. Altres, aleshores trobarien l'excusa per a solidaritzar-se'n. Els sistemes coactius més refinats són emprats a nivell familiar, eclesiàstic, social, polític, etc.

No. Millor així. Que quan la gent ho sàpiga, ja la cosa faci el seu respecte.

Els primers quatre dies han estat d'una gran calma. Tinc el pressentiment que la guerra s'acosta. Amb els de casa no hi ha hagut guerra. Si tot fos tan fàcil!

Capítol II

EL MEU PAÍS

1. Nou sentències de mort — Oposició al meu dejuni — Defensa — Segon manifest

Dilluns, 28 de desembre de 1970

Com cops de mall damunt del cap han caigut les nou sentències de mort als activistes del procés de Burgos sobre les nostres consciències. El fiscal en demanava sis. El tribunal en dóna nou. Sensació de bogeria. Són folls.

Aquest vespre arriben els primers barcelonins desafiant la neu i el glaç: 17 graus sota zero. Són vells amics no-violents que vénen a discutir l'oportunitat i el planteig del meu dejuni. La nova de les nou penes de mort encara els decanta més a posar dificultats al meu gest. Discutim de valent. Jo veig el dejuni més oportú que mai. Ells el veuen totalment inoportú.

Ells estan compromesos en una imminent campanya sobre l'objecció de consciència al servei militar, campanya preparada llargament a l'interior i a l'estranger segons les regles més clàssiques del mètode no-violent. Ja ho sabia i àdhuc havia ofert la meva col·laboració.

Però això meu és una altra cosa i els sobta. Primerament, perquè els distreu de llur campanya. Els dic que si consideren més urgent o no veuen com aturar la seva, que no se sentin lligats pel meu gest. Ho consideren impossible. En segon lloc, creuen que ara la gent s'ha de mobilitzar per protestar contra les nou penes de mort. Els dic que es mobilitzin i, de moment, oblidin el meu assumpte. A fi de comptes el meu dejuni també és protesta contra totes les arbitrietats del procés de Burgos denunciades pels tres-cents de Montserrat. En tercer lloc, no creuen l'ambient prou preparat perquè la meua campanya sigui eficaç. A mi em sembla que és millor no haver preparat l'ambient. En quart lloc, ells no senten prou el nacionalisme català. Jo sí. I, a més, crec que la gran força popular de Gandhi, que no té Lanza del Vasto i que també empenyé Jesucrist, que no es mogué mai de la seva terra, és l'arrelament a una pàtria ben definida, sense que això suposi restar tancat en un cantonalisme. En cinquè lloc, diuen que el que demano és desmesurat i inoportú. Els faig veure que el que demano és mesurat. No demano, com ells pensen, unes eleccions de veritat. Demano només un compromís seriós de preparació per a les eleccions. I pel que fa a l'oportunitat puc enumerar les següents condicions objectives:

- a) Un país germà ha obert un front per democratitzar Espanya. En comptes d'enviar-li telegrams d'adhesió és més eficaç d'obrir un segon front.
- b) Aquest país germà no té únicament una preocupació nacionalista, sinó que, per primera vegada en la seva història, manifesta una fonda preocupació social.
- c) Europa s'ha abocat en ajut de l'acció d'alliberament d'Euzkadi. Europa en aquests moments ha demostrat estar inclinada a ajudar.
- d) Europa exigeix d'Espanya llibertat sindical, llibertat de partits polítics i autonomies nacionals, si Espanya vol entrar al Mercat Comú. L'estat actual de les coses a Espanya és antieconòmic.

e) Espanya necessita urgentment des d'un punt de vista econòmic entrar al Mercat Comú.

f) Gent governamental de l'Opus han anat a visitar en Batista i Roca, president del Consell Nacional Català a l'exili i li ha promès per a aviat l'autonomia de Catalunya.

g) Alemanya és federal. Bèlgica i Itàlia consumeixen el seu procés autonomista. França —la més centralista, de la qual nosaltres hem manllevat la nostra estructura actual— ha desencadenat ja la seva batalla regionalista.

h) A propòsit del procés de Burgos s'ha vist la divisió del govern espanyol.

i) Europa no acceptarà unes autonomies regalades des de Madrid. Una autonomia no serà mai res si no ve exigida des de la base.

j) Els partits catalanistes, potser excepte un, tenen serioses proposicions socialistes incloses en els seus programes.

k) Està comprovat que les resolucions socials no assoleixen tota la força necessària si no s'alien amb les reivindicacions nacionals.

l) El govern té preparada una nova llei de règim local per permetre més representativitat en les eleccions dels batlles d'ajuntament. Les darreres eleccions de regidors, malgrat llurs misèries, han estat un test molt interessant en aquest sentit.

«Sed contra», com diria Sant Tomàs, cal reconèixer que els més alts responsables polítics del país treballen a un ritme que en aquests moments caldria urgentment escalar aprofitant l'especial conjuntura i, de moment, sembla que els ànims no estan disposats a l'escalada. Tanmateix, el meu dejuni, a continuació del Manifest de Montserrat, vol cridar i empènyer de cara a aquesta escalada.

La discussió amb els visitants s'allarga. Finalment sembla que se centra en la redacció del «Manifest». La troben inadequada.

Dono el bolígraf a un d'ells i redacta un altre ma-

nifest més del gust d'ells deixant coses de l'antic i afegint-n'hi de noves. A mi, en conjunt, no em desplaui. Concreten una mica més la condició per plegar el dejuni: «un front únic». Eliminen la justificació d'una classe de violència (d'això me'n vaig adonar quan ja eren fora i no estic d'acord amb la supressió). Fan una introducció més popular en forma de crida. I lliguen més el fet amb el Manifest de Montserrat.

Diu així:

«DEMANO ELECCIONS DE VERITAT ALS PAÏSOS CATALANS

(Declaració dels Drets Humans de l'O.N.U., article 21.)

»Amics: Tu ets el poble. Vosaltres sou poble. De tots nosaltres depèn que el nostre país tingui l'autodeterminació que els 300 intellectuals reunits a Montserrat el dia 13 demanaven.

»I aquest és el moment. L'exemple del País Basc és prou immediat com perquè estiguem disposats a seguir-lo. Hem d'exigir també nosaltres l'autodeterminació, que és la nostra voluntat determinada de fer un país.

»Pel meu compte, i paral·lelament a les accions que esteu fent i fareu, he decidit de començar aquest Nadal un dejuni indefinit per aconseguir la llibertat del meu poble. El meu dejuni no té més límit que la convicció clara que es prepara un front únic de les forces vives del país que exigeixin públicament l'autodeterminació, amb la mateixa decisió de l'esmentada Assemblea de Montserrat.

»No vull coaccionar ningú. Actuo com actua Gonzalo Arias a Madrid.

»La meva vida és ben poca cosa. La felicitat amb els que comparteixo la meva vida familiar és ben poca cosa. No podem somniar, els que renunciem a una o a totes dues coses esmentades, que fem una gran cosa.

»Jo sol no aconseguiré el que em sembla que desitjo amb justícia. Però començo un camí.

»Demano unes eleccions... (Com en el primer document.)

»Comprenc que aquest desig el compartim molts i que sovint aquest desig no es torna un fet. Pel que fa a mi, vull presentar el meu fet concret després de molts d'altres a nivell comarcal, que possiblement coneixeu: és el dejuni que ja he començat el dia 24 de desembre...

(La resta com en el primer document: »Demano de no ésser jutjat...).»

Els visitants van marxar a la una de la matinada amb el pla de retirar el primer escrit i d'escampar el segon. Més tard altres amics trobaran això desencertat. Cada grup —diran— voldria el manifest segons la seva ideologia. Diuen que calia respectar la meva primera idea. De tota manera les diferències són de matís.

Tanmateix, el primer manifest és, a hores d'ara, imparable. I així des d'ara circulen dos manifestes. A Igualada s'escamparà el segon amb uns subratllats que no em foren consultats i que determinen una tendència que molestà l'obrerisme igualadí. Per Barcelona correran el primer i el segon. I aquest darrer amb una introducció biogràfica redactada per una comissió espontània que es formà a Barcelona per fer conèixer i per fer eficaç el meu dejuni.

«Nota biogràfica redactada pels seus amics:

»En LLUÍS XIRINACS neix l'any 1932 a Barcelona. Sent vocació per l'ensenyança i el seu esperit religiós el duu a ingressar a l'Orde de les Escoles Pies.

»Entra a la Universitat a estudiar Biològiques. La seva presència i testimoni arremolina els sectors de joventut inquieta.

»Descobreix una dimensió més profunda que la pura "docent" a l'hora d'influir en els homes i —encara des d'una plataforma religiosa— decideix abandonar les Escoles Pies i s'incorpora al clergat secular de la diòcesi de Vic.

»Actualment fa de rector a la diminuta parròquia de Santa Maria del Camí (prop d'Igualada), a la carretera general de Barcelona a Madrid.

»És admirador de Gandhi i Luther King, perquè és un enamorat de la Veritat, de la Llibertat i de la Justícia per elles mateixes. Els instruments de percussió i de sotraguejament de la consciència humana els vol purs, evangèlics, transparents.

»Féu el primer dejuni de vuit dies, fa dos anys, al Monestir de Montserrat, amb dos companys més per fer descobrir la urgència d'una separació entre l'Església i l'Estat espanyol, amb motiu d'haver finit el Concordat vigent.

»Avui, davant les situacions de mentida establerta i de cinismes provocadors per un costat, i de la migradesa d'esperit i de covardies dels pobles per l'altre, ha enviat aquesta comunicació als seus amics —nosaltres— que és la seva ofrena total i el seu testament.

»Nosaltres ens constituïm grup portaveu del seu acte extrem.»

Aquesta darrera forma arribarà al País Basc on serà traduïda a l'èuscar i escampada convenientment.

Oposició i acceptació. Lluita. Vaig a dormir molt cansat.

2. Metges — Marxisme — Oposició — La nit

Dimarts, 29 de desembre de 1970

Uns bons amics d'Igualada vénen amb un «jeep» per damunt la neu i el glaç i ens omplen la casa de provisions. Estan molt seriosos.

Ve el metge del poble i em troba molt bé al cinquè dia de dejuni. Als matins, quan em llevo i no ha començat la batalla de les visites, em trobo admirablement bé. Més que quan menjo. Sembla mentida.

El doctor Gol, de Barcelona, s'ha assabentat del meu dejuni. Vol venir espontàniament a fer-se'n càrrec. La neu li ho impedeix. Telefona a en Massana, farmacèutic de Vilanova del Camí. Aquest encara no en sabia res. Va a veure el Vicari Episcopal d'Igualada, mossèn Genís Padrós. Aquest tampoc no en sabia res per culpa de la neu. Pugen tots dos. També estan preocupats. Els dono tota classe de garanties mèdiques. Se'n van, però no gaire tranquils.

Aquesta tarda havia de donar una classe al curs de formació social a Igualada. Allà porto un seminari de marxisme per a obrers. Hi participa gent molt entesa en la matèria i molt exigent. En puja un d'Igualada a preguntar-me què han de fer. Li dic que comentin unes planes que li assenyalo i li lliuro un paper on explico el meu gest del punt de vista dels temes tractats els darrers dies. Diu així:

«Al marge de la classe de l'escola social

»Hi ha dos adagis populars que diuen: “Tota regla té excepció” i “L'excepció confirma la regla”. És una fórmula senzilla de la dialèctica. Hi ha quelcom que en un període històric domina, és regla, però surt automàticament l'excepció necessària i contradictòria ensems que s'oposa a la regla i la confirma.

»El marxisme és la llei dels segles XIX i XX i, probablement, la del XXI. La religió autèntica, no aquestes degeneracions que veiem a tot arreu; la religió de Lao-Tsè i Buda, del segon Isaïas i de Sòcrates, de Crist i els seus deixebles fins al segle IV, dels germans càtars i albigesos, dels primers franciscans i dels germans de la vida comuna, de Tolstoi i Ruskin, de Gandhi i tot el seu moviment, d'Albert Schweitzer, de Luther King, de Lumumba i el partit Abaco del Congo, de Lanza del Vasto i de Vinoba, etc., aquesta única religió és l'excepció. Excepció necessària, però al cap i la fi excepció. Excepció que confirma la regla, però excepció.

»Jo he començat un acte d'excepció per contrastar la regla i confirmar-la. No sé si acceptareu aquesta explicació meva pel que fa a la forma del meu acte.

»Pel que fa al fons, m'he inspirat en el fet que a Rússia abans del 1917, i a Alemanya Democràtica, a Polònia, a Txecoslovàquia, a Hongria, a Iugoslàvia, a Romania i a Bulgària en acabar la guerra mundial, a Xina en el temps de la coalició del P.C. i del Kuomintang, a Cuba en començar la revolució i ara a Xile, el camí comença per un parlamentarisme liberal. No quedar-se en això, però començar per això. Molta gent està madura per a això.

»El socialisme encara no és madur del tot. A més a més, la majoria dels partits que volen drets

democràtics, si més no, de paraula, es diuen socialistes. Al moment oportú els agafarem pel mot.

»Em penso que això no és oportunisme o maniobrisme, sinó coneixement del moment present precís.

»Us recomano la lectura detinguda i la discussió del programa de Montserrat, del qual vull el desenrotllament i la posada en pràctica.

»Si s'aconsegueix de fer aquest front català que demano convindria molt que la classe obrera hi figurés amb tota la seva força. Em sembla que aquesta és la vostra feina ara.

Lluís Xirinacs

Santa Maria del Camí

29-XII-1970.»

És la mateixa cosa de sempre dita en un llenguatge diferent. Algú s'escandalitzarà si llegeix els diferents manifestos seguits. Li semblarà que sóc un home de varies cares. No. No és així. Sóc un home d'un sol cor i de varies llengües. M'ha costat molt d'assolir la síntesi provisional que ara és l'eix de la meua vida. Aquesta síntesi difícilment serà comprensible per gent que viu en compartiments estancs, ignorants de la veritat dels altres compartiments. En tres planes no puc explicar les relacions que se'm palesen entre els diferents compartiments. Però les veig. I jo sóc íntegre en explicar en diferents llenguatges el meu únic punt de vista. En aquest tercer document s'explica una mica la relació entre obrerisme i nacionalisme.

Entrada la nit tornen els visitants barcelonins d'ahir. Tornen per convèncer-me novament que plegui. Jo escolto amb tota atenció les seves raons i en silenci tracto de consultar la meua consciència, a veure si realment m'he equivocat. Si fos així, estic disposat a plegar. Però no. No puc plegar. La gent —en un món secularitzat— es pensa que és una decisió exclusivament meua. I jo no puc parlar de la «veu interior», tot i que

en faig al·lusió en el primer manifest amb el consegüent risc que em titllin de místic, de beat. Però el meu acte és un acte d'obediència. És un vot. És un compromís amb l'Absolut. (Quanta gent es tapanà les orelles en sentir aquesta paraula.) Jo no puc plegar del meu dejuni així com així. Tinc paraula donada, i a qui l'he donada!

Quan es fan tractes amb aital personatge solament ell els pot deslligar. I moltes de les raons dels visitants són raons parcials que no resisteixen la força de l'imperatiu que crida: «Endavant!».

No pateixo. Estic obert a tot, però segur. Dic que no als visitants. De moment, no plego. No puc plegar. Ho sento. Els deslliuro de tot compromís de solidaritat. Que siguin ben lliures pel que fa a mi com lliure sóc jo en negar-me al que em demanen.

Fins a la una de la nit, una altra vegada. De nou vaig cansat al llit. Ara, cada nit, representa quatre o cinc hores de batalla al llit fins a aconseguir l'equilibri perdut en les discussions, les visites de compromís, les intervencions sentimentals, els contactes dels convençuts, les efusions dels entusiastes, les gestions amb l'Església, amb els polítics, amb els periodistes i filmadors.

Fins que no s'ha recobrat l'equilibri interior, fins que no torna la pau total, aquella que el món no pot donar, no tinc dret d'anar a dormir. Aquestes quatre o cinc hores diàries són el meu purgatori diari. En aquestes hores em trobo bastant malament. És culpa meva. La causa és la meva vehemència en els meus contactes amb els homes. A la nit ve la contrapartida. El cos gemega. Jo accepto els gemecs. Assumeixo el malestar. I a poc a poc tot retorna a la calma. Quan tot està saldat ve una son plàcida i dormo amb la tranquil·litat dels infants. Una relaxació profunda que no tem d'estroncar la digestió del sopar redueix al mínim els processos corporals. Segurament el metabolisme basal baixa més enllà del límit normal. Hivernació?

3. Igualada — La mare — Olot — Indult de Franco — Iniciativa

Dimecres, 30 de desembre de 1970

Igualada està només a quinze quilòmetres. En aquests tres anys m'he introduït en molts ambients igualadins. L'impacte del meu dejuni és, doncs, molt gran. Incomoditat per a uns, incentiu per a altres, por, entusiasme, refús, adhesió.

Avui han pujat uns amics. Estan molt afectats. Han entès la idea. No em demanen que plegui. Els puja als llavis la frase: «Què hem de fer?». Quanta gent m'ha fet aquesta pregunta! Per a uns tinc resposta. Una resposta que no és un mot d'ordre, ans és un suggeriment. Per a d'altres, la resposta és: «Ja fas bé». Per a d'altres és: «Per què ho preguntes? Ja ho saps...».

Alguns d'Igualada preparen una assemblea. Sobre moltes coses de les quals es parla a casa aquests dies no puc ser gens explícit. El que restarà consignat per escrit no serà cabalment allò que és més important. Què hi farem! Potser la tiferania de saber el que queda sense dir animarà el lector d'aquestes planes a llegir menys i a viure més. No hi ha res més fascinant que viure a fons la vida. La vida supera totes les novel·les per a qui no es deixa esclavitzar per la por.

Telefona la mare. Ha estat fora. Fins avui no ha sa-

but la nova. Ho ha rebut molt bé. Potser ella se sent responsable. Fa pocs dies es queixava que els cristians no sabien com realitzar eficaçment la necessària revolució amb un estil netament evangèlic. De la missa —deia— passen a trencar vidres i tirar pedres i altres coses. Jo li vaig dir que calia que algú marqués el desconegut camí de la força de l'esperit, de la no-violència activa que sense ser clandestina és illegal, que sense matar ningú és més forta que un exèrcit armat en peu de guerra, que esdevé delictiva pel fet de seguir les exigències més delicades de la consciència, que essent la mateixa feblesa mai no té por, que sense diners para els peus als rics, que sense odiar ningú és perseguida amb odi, que toca el cor dels enemics sense tocar-los un pèl de la seva roba, que fa de la presó un palau i dels palaus presons per als seus ocupants, que fa d'un procés un acte de propaganda i d'un acte de propaganda un procés, que fa de la mort la vida...

I la mare em féu: «A veure si els sacerdots ens ensenyeu aquest camí.»

També telefonen d'Olot. La nova s'ha escampat per Vic. Hi ha hagut una bona sembra de papers. Els papers de Vic han arribat a Olot i a Girona i a la costa. Ens animen a tirar endavant.

Llevat dels EE. UU., d'Irlanda i de Portugal, sembla que tothom intervé prop del govern espanyol perquè indulti els condemnats a mort. Edward Kennedy telegrafia: «Espero que V.E. tindrà la sensatez de indultar a los sentenciados».

A les set de la tarda es perdonen totes nou sentències de mort. Quin joc més grotesc i més macabre! Després Franco fa el seu discurs de fi d'any. Unit a l'Església, el Règim tira endavant.

Si Franco no hagués perdonat, hauria Europa obert les portes al govern de l'Opus? Tanmateix, una gran distensió plana pertot arreu. Tothom respira. La pau de Franco s'empara de les cancelleries i dels teletips dels periòdics. Nou morts, nou ressuscitats.

Per Ràdio París ens transmeten la reacció dels sis

indultats: «La lluita va endavant. O revolució, o mort. És una victòria del poble. Desitgem que els altres pobles de la Península es llancin a la lluita per llur alliberament».

Sí. La campanya per salvar els sis condemnats ha acabat, però la lluita continua. Els bascs porten la iniciativa. El govern, la contraofensiva. Nosaltres, els catalans, només ens movíem a remolc dels esdeveniments provocats per altres. Ara s'han acabat, de moment, els esdeveniments. A dormir altre cop?

No. Cal prendre la iniciativa. El meu petit dejuni no depenia ni de les nou sentències ni de les nou gràcies. Ara tira endavant sense altre obstacle. Cal que els Països Catalans portin també llur iniciativa per assolir la majoria d'edat. Sense esperar presents de ningú. La nostra voluntat d'autodeterminació és la resposta anticipada al prec dels sis indultats bascs. Resposta dels tres-cents de Montserrat, resposta del meu dejuni, resposta de les nombroses adhesions al Manifest de Montserrat, resposta de tots aquells que accepten aquest dejuni i ja es mouen per fer-lo conèixer, per ajudar a la seva acceptació, per promoure una resposta activa adequada.

**4. Set dies — Filmació i gravació — El doctor Gol —
El dejuni — Els amics de Bellesguard**

Dijous, 31 de desembre de 1970

El setè dia de dejuni. He arribat als set dies sense novetat. Set dies ja fan una mica de respecte. Fa un any i mig que ja hi vaig arribar amb altres companys. Algú s'esborrona; tem d'un moment a l'altre un desenllaç fatal. «Set dies d'aigua sola: impossible! Si a mi em roda el cap amb un dia sol.» Realment cal anar a poc a poc a posar-se dret si s'està ajagut. La sang triga una mica a arribar al cap i hi ha perill de caure a terra sense sentits. Però això també passa sense fer dejuni. Cal evitar els moviments bruscs, vehements. Però la feblesa mateixa del dejuni frena aquesta mena de moviments. Es pot resistir molt bé perquè ensems que els dies avancen disminueix el neguit i l'agitació interiors.

Molts parlen de la crisi del quart dia o de la del sisè. Jo no noto cap mena de crisi.

Moltes visites. Els d'Igualada preparen una segona assemblea. Uns barcelonins passen cap al Nord a contactar.

De bon matí també s'han presentat uns directors de cinema amb material abundant per filmar i per gravar. No sóc home avesat a l'actuació de cara al

públic. No em plau de moure'm i de parlar davant d'unes màquines. Però comprenc del tot el servei que estan fent aquests minyons d'informació, com ells comprenen del tot el meu assumpte. Graven, doncs, i filmen. Per l'estranger, per als obrers. No discuteixen. Entren endins fins a tocar fons. Sintonitzen. Espremen tot el suc. Poc suc, perquè no en tinc gaire. Però concentrat. Saben on van i on vaig. Encerten les preguntes. Intueixen aquest fet meu com un punt d'equilibri entre religió i política, entre drets humans i eficàcia tàctica, entre nacionalisme i internacionalisme, entre revolució i diplomàcia. I, per damunt de tot, veuen el fet com un signe, com una bandera, com un drap sense valor en ell mateix, però capaç de ser valorat molt alt segons l'ús que se'n faci. Veuen la pedreta menyspreable, el palet de riera que en mans de David podria fer caure un Goliat. Ells, a la seva manera, tracten de fer de David. La màquina de filmar se'm figura com una fona que gira, gira rabent.

Més tard vénen els de la Comissió dels Drets Humans. Tampoc no discuteixen.

Cap al tard es presenta el doctor Gol acompanyat d'una amiga seva i nostra. No coneixia el doctor Gol. És tot un metge i tot un home. Entès en els efectes del dejuni d'uns quants dies per haver assistit a d'altres dejunants i profundament respectuós, com a home, envers els motius del dejuni i envers la meva responsabilitat de portar enllà els límits si fos necessari. En realitat m'informa del dret que tinc de decidir.

«Suïcidi —em diu— és abandonar la vida per fàstic de viure. Donar o lliurar o oferir la vida que s'estima i s'aprecia de tot cor és una altra cosa distinta i oposada al suïcidi.»

Que n'és de senzilla la teologia en el cap d'un home, home. És interessant de saber que a la seva parròquia, en una de les misses, habitualment predica ell en comptes del capellà.

Jo li responc que realment vull viure, que m'estimo la vida com poques persones la poden estimar; que es-

timo la terra i les plantes, els animals i l'home, la matèria i l'esperit, la ciència i l'art, la persona i la societat, l'Orient i l'Occident, l'aventura i la pau, la natura i la tècnica, el progrés i la senzillesa, el menjar i el dejuni...

De totes maneres, per experiència, ell no coneix dejunis de més de sis dies. M'explica que el batlle de Cork, a Irlanda, morí als setanta dies de dejuni, demanant la independència del seu país. M'avisa que primer el cos consumeix els sucres, després consumeix els greixos emmagatzemats. És en aquesta segona etapa que es produeix acetona en abundància com a subproductes que cal eliminar. Acabat tot el greix, el cos consumeix proteïnes dels músculs i augmenta l'urea. Arriba un moment de decaïment que és irreversible. Aquesta paraula farà por a algú i me la sentiré moltes vegades.

I ve la primera alarma d'un metge. Per l'alè s'adoña que tinc ja ara molta acetona. Em dona uns paperets de reactiu. Dels tres graus de cetona tinc el tercer, el màxim. Ell es pensa que amb tanta cetona no resistiré gaire més enllà d'una altra setmana.

—Si vols durar més, cal neutralitzar l'acidesa de la sang produïda pels àcids cetònics. Et pots posar sucre i suc de taronja a l'aigua. Això, si tu vols!

Cal saber que és normal de produir cetona quan es crema greix. Com és normal de produir anhidrid carbònic quan es respira. Els ronyons expulsen la cetona en l'orina. Això encara no vol dir gran cosa. El que és realment perillós és la concentració de cetona a la sang. D'això no en tenim, de moment, cap constància.

El doctor Gol m'ofereix ambulància, llit i tota mena d'anàlisis a la Creu Roja o a l'Hospital de Sant Pau, a Barcelona, si en un moment donat es presenta algun símptoma alarmant.

Jo em trobo bé. No he sentit pas mai a dir que ni Gandhi ni Lanza del Vasto, ni els budistes del Vietnam, que han dejunat molts dies, tinguessin cap atac de cetona. Tinc una gran confiança en la naturalesa, mentre no se la torbi amb procediments rebuscats. L'única

gran medicina contra la cetona és l'aigua. Aigua pura, germana casta, que ho purifica tot, que neteja estómac i ventre, sang i músculs, ronyons i fetge. Una germaneta, avui menyspreada i adulterada, que dóna una salut desconeguda a tot el cos.

Alguns dels dejunants als locals dels «Amics de l'ONU» no sabien potser aquest remei. Fumaven en dejú, i bevien Coca-Cola i taronjades químiques. Calgué hospitalitzar-ne algun al cinquè dia.

Cada dues hores un vas d'aigua de l'aixeta que, a Santa Maria del Camí, és de manantial. Després aire pur que, a Santa Maria, és ben abundós. Uns exercicis respiratoris diaris tonifiquen extraordinàriament. I com a complement algun exercici de ioga per al control, harmonia i bona distribució de les energies del cos i algun exercici de control mental per a defugir obsessions de menjar o de salut i per a equilibrar les pertorbacions nascudes de l'intens treball de comunicació amb tants de visitants com van venint.

L'aigua, a vegades, no ve de gust, però cal beure'n. Malgrat tot, mai no m'ha disgustat. Em temia que agafés un gust repugnant i no és així. El sentit del gust, amb la seva tirania, que en les malalties pren forma de disgust o de repugnància, ara més aviat s'adorm. L'olfacte s'aguditza, però no desvetlla ànsia ni atracció. En general sembla que els sentits s'esmolent i el desig s'adorm. L'instint sexual, com si no existís. Els processos mentals, potser una mica lents, però molt més penetrants. En cada afer vas al gra. No tens por ni inhibicions. A cadascú li dius la paraula justa, que en altres circumstàncies reprimiries o atenuaries. No hi ha racons amagats. Interiorment tot és diàfan. Han desaparegut les contradiccions que tots traginem dins i que ens consumeixen inútilment grans quantitats d'energies. Els metges i els dietètics donen per normals aquestes despeses absurdes i antieconòmiques. En canvi, en el cos que dejuna com cal, marxen les contradiccions dels instints, les de l'esperit i les que hi ha entre els instints i l'esperit. Quin estalvi d'energies! Només

es belluga allò que cal, mentrestant la resta reposa.

Tots aquests secrets de domini de la subjectivitat personal són pràcticament desconeguts a l'Occident. Són patrimoni de la cultura oriental. La tradició religiosa els introduí a l'Occident, però una llarga decadència els ha desprestigiats en gran manera. A Barcelona hi ha una institució muntada per promoure el domini de la subjectivitat: el «Casal Bellesguard». S'encarrega de les atencions d'hospitalitat un matrimoni jove molt despert. Avui s'han assabentat del meu dejuni i han pujat tots dos a fer un dejuni de solidaritat d'un dia. Ens fan bona companyia i ens ajuden en les coses pràctiques de la vida. Ells i els de casa ens sentim identificats.

Sense prendre cap gra de raïm, encetem un any nou.

**5. L'Església comença d'intervenir — Nota a la premsa
— Consulta a la Gregoriana de Roma — Pamfletada
— Els teòlegs catalans a Menorca — El pare abat
i els monjos de Montserrat**

Divendres, 1 de gener de 1971

Han pujat molts joves d'Igualada. Més tard ha vingut mossèn Genís, el Vicari episcopal. Té àmplies facultats del bisbe. El bisbe vol venir a veure'm, però està malalt i Vic està incomunitat per la neu i el glaç. Em fa saber que el bisbe m'ha escrit una carta. També em diu que el bisbe no vol portar sol la responsabilitat i la vol compartir amb la família. Mossèn Genís ha telefonat a una germana meva monja que està a Vilafranca del Penedès, per preguntar-li el telèfon de la meva mare. Pel que m'ha explicat, m'ha semblat que volia induir-la a convèncer-me que deixés el dejuni. Ella no s'ha avingut a fer aquest ofici. Ella em té confiança. Potser ha estat una sorpresa per a mossèn Genís.

També m'ha insinuat una altra cosa un xic desagradable per a mi.

—¿Vostè tindria cap inconvenient d'anar en alguna casa religiosa o sacerdotal? Perquè la Guàrdia Civil, després de l'escampada de papers que s'ha fet per Igualada, no trigarà gaire a venir-me a preguntar què cal fer.

—Ja sap la meva manera de pensar. No vull fer servir cap privilegi derivat del Concordat vigent. I això de recloure'm en una casa religiosa en comptes de fer-ho en una presó civil és un privilegi concordatari.

De passada, amb el mot «anar», se'm comunica indirectament la imminència de la meva detenció.

—Miri, vostès facin el que creguin convenient segons la seva consciència, però sàpiguen que jo no hi estic d'acord. Abans que jo el pare Botey i molts sacerdots bascs han renunciat a aquest privilegi i foren reclosos a la presó de Zamora.

—És que el bisbe no donarà mai el permís perquè us detinguin.

—Tampoc no hi estic d'acord. Encara que sé que el bisbe ho fa carregat de bona fe i per protegir els seus sacerdots de l'acció de la força pública. Si vénen a detenir-me ací a Santa Maria del Camí, per no infringir el Concordat, sortiré fora al carrer perquè no hagin d'entrar els civils dins una casa religiosa sense permís del bisbe.

Mossèn Genís s'ha quedat callat. Hem parlat després de coses insubstancials i ha marxat.

Més tard ha pujat un petit comitè de Barcelona. Han escampat molt les noves. El fet se sap a Itàlia i a França. Allà ho anunciaran al seu moment. S'ha donat a les agències de premsa espanyoles la següent informació:

«Después del Proceso de Burgos.

»HUELGA DEL HAMBRE HASTA LA MUERTE DE UN SACERDOTE CATALAN.

»Los graves problemas del Estado español que el proceso de Burgos puso de manifiesto y frente a los cuales los 300 intelectuales catalanes reunidos en Montserrat tomaron posición, siguen provocando reacciones.

»Un sacerdote catalán, el teólogo Lluís Xirinacs, desde hace once días mantiene una huelga

del hambre que, según ha declarado, es de duración indefinida, es decir, hasta la muerte.

»Partidario decidido de la no-violencia, empezó la huelga del hambre durante la pasada Nochebuena, en la parroquia de Santa María del Camí, cerca de Igualada, a unos setenta kilómetros de Barcelona.

»Según una declaración suya que ha sido ampliamente difundida, quiere contribuir con su actitud a la obtención de la libertad nacional del pueblo catalán mediante el ejercicio del derecho de autodeterminación en elecciones libres, previa la amnistía de los presos políticos y el reconocimiento de las libertades democráticas y sindicales.

»Como se recordará, estos objetivos coinciden con el Manifiesto de Montserrat, aprobado por los 300 intelectuales catalanes el pasado 13 de diciembre, al cual el R. P. Xirinacs se adhiere explícitamente al final de su declaración.

Barcelona, 4 de enero de 1971.»

També s'ha elevat a la Universitat Gregoriana de Roma la següent consulta:

«Sobre la vaga de fam del sacerdot català Lluís M. Xirinacs

»CONSULTA A LA UNIVERSITAT GREGORIANA DE ROMA.

»Un grup de cristians de Catalunya, sorpresos per l'actitud desconfiada i reticent d'alguns sectors del clergat davant la decisió del sacerdot Lluís M. Xirinacs, de dejunar indefinidament per reivindicar les llibertats essencials del poble català, s'han adreçat a la Facultat de Teologia de la Universitat Gregoriana de Roma per sol·licitar uns criteris cristians vàlids, que els permetin de jut-

jar aquesta situació. Heus ací la traducció catalana del text llatí de la consulta enviada:

»A Santa Maria del Camí, diòcesi de Vic, el sacerdot Lluís M. Xirinacs ha començat un dejuni voluntari que "no té més límit, segons la pròpia declaració, que la convicció clara que es preparen unes eleccions democràtiques de veritat". En aquesta decisió nosaltres veiem el gest profètic d'un home que ha viscut sempre immers en el poble i que ha sabut interpretar les seves necessitats. Tanmateix, persones d'autoritat en matèries teològiques s'han pronunciat contra aquesta decisió, com a contrària als principis cristians. Davant de la contradicció entre l'instint popular que accepta el gest i la reserva d'alguns teòlegs, hem decidit de recórrer a la Facultat de Teologia de la Pontifícia Universitat Gregoriana per a sol·licitar, no ja una resolució de tipus casuístic, ans uns criteris evangèlics aplicables a aquesta mena de situacions. Nosaltres voldríem poder aplicar a Lluís M. Xirinacs les paraules evangèliques sense reserva de cap classe: "Ningú no estima més que el qui dóna la vida pels seus amics".

Barcelona, 6 de gener de 1971.

Tretzè dia de dejuni del sacerdot Lluís M. Xirinacs.

»Aquesta consulta ha estat cursada per mediació del pare Díez Alegria, jesuïta, professor de la Universitat Gregoriana.»

Encomano a aquest petit comitè de transmetre un encàrrec delicat, un desig meu, per als responsables polítics.

Ve un altre grup, de tendència distinta, i relacionat amb certes parròquies, que ha redactat un pamflet més reduït per a expandir massivament, per a llançar pels carrers:

«En Lluís Xirinacs, rector de Santa Maria del Camí, a 15 quilòmetres d'Igualada, ja porta 13

dies sense menjar res: és que ha començat un dejuni a mort. Ens recorda en Jan Palach, que va donar la seva vida per Txecoslovàquia. Ell demana l'autodeterminació de Catalunya.

»Catalunya no ha escollit pas el seu govern: li ha estat imposat, i fa més de trenta anys que no ha tingut cap oportunitat de poder-se governar.

»És clar que Catalunya no es pot governar si amb l'autodeterminació no hi ha al mateix temps:

»LIQUIDACIÓ DE L'OPRESSIÓ CAPITALISTA.

»AMNISTIA DE TOTS ELS PRESOS POLÍTICS I SOCIALS.

»LLIBERTAT D'ASSOCIACIÓ I DE PREMSA.

»ELECCIONS LLIURES A TOTS ELS NIVELLS.

»Tot això demana en Xirinacs per al nostre país. Exigim-ho tots amb ell!

6 de gener de 1971.»

Insinuen també de fer pintades per les parets al·lusives a l'acte.

Avui es reuneixen a Menorca els teòlegs catalans i hi és anunciat i discutit el dejuni. Els vuit dies ja fan impacte. Els papers s'escampen fora del Principat, a les Illes. Algun teòleg es fa responsable d'assessorar l'autoritat religiosa perquè no caigui a la trampa de desaprovar aquest fet. Altrament es faria el joc a l'Estat, al qual no convé de prendre'n ell sol la responsabilitat. Sempre ha caminat tan bé de bracet amb l'Església!

Fa bo de veure com pel fet d'haver jo proposat unes condicions tan desdibuixades, cadascú assumeix la responsabilitat que ell mateix vol segons les seves aptituds i el grau de maduresa assolit. Crec fermament en els altres. I un poble l'hem de fer entre tots. Tots tenim un do creador especial i el nostre poble té necessitat de tots. Un home sol no pot res. Desvetllem tots la nostra imaginació i la nostra gosadia, posem-nos drets i caminem endavant. Un poble en marxa és irresistible.

Cap al tard hem tingut la millor visita. El pare abat de Montserrat amb tres monjos. Els ha calgut donar la volta per Collbató. Can Massana està tancat al tràfic per la neu. Vénen tocats en el fons del cor. Després d'uns aclariments aconseguits per mitjà d'un senzill i suau diàleg, es fan càrrec de tot l'abast del fet. Unes simples referències evangèliques fetes a uns homes tal volta dels més preparats per a entendre-les. «S'oferí perquè va voler.» «Amb gran desig he desitjat aquest dia.» Una referència a Sant Ignasi d'Antioquia que impedí els romans d'estalviar-li el martiri. Tot clar i diàfan. És l'estil dels cristians esdevinguts menjar i beguda per a la humanitat sencera. La comunió en la mort i en la resurrecció. «Blat de Crist.»

Aquest tema del suïcidi que molts altres voldran discutir més tard, és resolt en el seu planteig més profund. No es tracta de covardia, d'escepticisme, sinó de tot el contrari, de donació total. Sembla mentida que un mateix fet extern pugui tenir dues interpretacions tan diametralment oposades i hi pugui haver el dubte de quina de les dues és la certa.

Un altre aspecte: es tracta d'una escalada en pro del país. Assumir la llibertat del poble amb totes les conseqüències. O lluita armada, o reivindicació pública —ocupació pacífica del poder— amb presó, judici i sentència.

Fa uns dies el pare abat tingué un canvi d'impressions amb un periodista de «Le Monde» que fou publicat en aquest diari el 23 de desembre. Com que aquest document és molt desconegut al nostre país, perquè naturalment aquell número del diari francès fou segrestat per la censura espanyola, i perquè s'insereix en la mateixa línia del Manifest dels tres-cents intel·lectuals tancats a Montserrat i del meu dejuni, em sembla oportú de reproduir-lo ací:

L'ESGLÉSIA NO POT CONTINUAR ASSOCIADA
AL RÈGIM QUE HA AFUSELLAT HOMES PER
LES SEVES IDEES,
ens declara l'abat de Montserrat.

Del nostre enviat especial.

Barcelona. — «Els diuen que o bé Franco o bé comunisme. Ho repeteixen des de fa trenta anys. Però mai no ho havíem sentit cridar tan fort com aquests dies. És un eslògan senzill. És propi del maniqueisme al món en negre i en blanc, Espanya dividida en bons i dolents; no ho podem acceptar.»

Dom Cassià Just, abat de Montserrat, que ens ha rebut llargament en aquest lloc tan alt de Catalunya, és un home transtornat visiblement per l'actual situació d'Espanya, per la violència que ell nota com puja en el país, per les injustícies i les agressions que hom li fa saber. Fa quatre anys, quan fou elegit per la cèlebre comunitat benedictina per prendre la direcció del monestir i succeir en difícils condicions a l'abat Escarré, tenia tot just quaranta anys. De mitjana talla, bruns i curts els cabells, de trets animats i d'esguard particularment viu darrera les ulleres, hom el veu d'antuvi posseït per una devoradora set de justícia.

«La tria, diu, no és pas entre l'anarquia i el règim. La realitat és força més complexa i quan els ministres ens diuen que restem al nostre lloc, quan diuen que a l'Església no es faci política, jo responc que no és pas aquesta la qüestió, jo dic que ens cal, en tant que catòlics, estar primerament al costat dels oprimits, dels que sofreixen. Ens hem d'esforçar a dir la veritat sempre i a tot arreu. Ara hi ha en aquest país una atmosfera de mentida i d'hipocresia... Als cristians que estarien temptats de veure en les nostres paraules una preo-

cupació política, cal explicar-los, pacientment i incansable, que no és possible de romandre en silenci i de seguir fidels a l'evangeli. Car l'evangeli, no és també política? No és possible que l'Església pugui seguir associada al règim que ha afusellat homes per les seves idees i que ha executat catòlics pel sol crim d'estar en contra de Franco.»

Un monjo de Montserrat ens ha dit que, durant la guerra civil, el jove Cassià Just, que tenia aleshores una dotzena d'anys, havia volgut llançar pedres als anarquistes catalans. Avui, el successor de l'abat Escarré no amaga de cap manera les seves reserves pel que fa als comunistes. Però un episodi de la guerra civil sembla que el marcà d'una manera particular: l'execució per part dels franquistes d'un dirigent catòlic català, Carrasco i Formiguera. Enviat en missió al País Basc i fet presoner, fou mort immediatament. «Aquells que volien intervenir-hi van fer tard. Hom els respongué: ja ha estat afusellat.»

¿Podran oblidar mai el espanyols aquest drama fratricida que produí un milió de morts i va marcar unes quantes generacions? Els que actualment s'oposen al règim fan valdre que són els mateixos dirigents els qui no cessen de referir-se a la «creuada», que avui treuen novament els «temes de 1936», alhora que truquen a la porta de l'Europa liberal i democràtica. Això no és solament una imatge. La setmana darrera, a la ciutat de Terrassa, prop de Barcelona, uns policies van amenaçar uns sacerdots obrers de la parròquia de Sant Cristòfol tot cridant: «Ja ho veureu. Això serà pitjor que al 36...». La sagristia va quedar fortament malmesa per una càrrega de plàstic col·locada, segons els sacerdots, per uns policies.

L'any 1964, l'abat Escarré fou expulsat d'Espanya per haver pres públicament posició contra

el règim. Aquest exili, reclamat per Madrid, havia estat acceptat pel Vaticà. Després d'uns quants anys passats a Milà, l'abat Escarré retornà a Espanya per morir a la seva abadia de Montserrat, l'octubre de 1968. Sembla que no ha pas estat oblidat el seu exemple. Dom Cassià Just no sembla pas menys sensibilitzat pels problemes socials que el seu predecessor, i la seva autoritat espiritual no és discutida per ningú a Catalunya. No és pas per atzar que els «tres-cents» intel·lectuals van escollir Montserrat per a tancar-s'hi, fa deu dies. Des de sempre, és el refugi d'una certa independència amb relació al poder central i, des de fa uns quants anys, el símbol d'una contestació evangèlica.

«APROVO EL MANIFEST.»

«Jo aprovo absolutament el document que aquests intel·lectuals han redactat, ens ha dit encara Dom Cassià Just. I penso que el seu ressò, a llarg termini, serà molt gran. L'aprovo car no poso pas en dubte les tortures sofertes pels presoners polítics. Celebrem que l'Osservatore Romano hagi publicat aquest text. Un dels nostres monjos anà, poc després, a Roma. Pensava que el Vaticà devia desaprovar la nostra actitud. De cap manera.»

«He participat directament en les negociacions entre els intel·lectuals refugiats ací i el govern, segueix Dom Cassià Just. Les autoritats volien que jo els fornís la llista dels assistents. Jo no sóc pas policia. Finalment, la guàrdia civil obtingué l'autorització oficial de forçar, si calia, les portes del monestir. El ministre de l'Interior em preguntà per telèfon per què jo estava amb l'oposició. Li vaig respondre que no estava pas amb l'oposició sinó pels drets de la persona humana...»

L'any passat, durant l'estat d'excepció, Dom

Cassià Just participà en la redacció d'un text destinat als bisbes espanyols. Aquest text, preparat a Barcelona i no a l'abadia, havia recollit les signatures de diversos vicaris, de provincials franciscans, caputxins i jesuïtes.

«Llavors, diu somrient Dom Cassià Just, en dèiem "el manifest dels coronels..."»

El manifest, que parlava dels «detinguts i dels perseguits», demanava respectuosament als bisbes una presa de posició «clara» en nom de l'Església i de l'Evangelí. Fou adreçat personalment a cadascun dels membres de la conferència episcopal. N'acusaren rebut tres bisbes. La jerarquia, es mostrarà més receptiva aquesta vegada?

«No descarto pas, diu Dom Cassià Just, amenaces o atemptats contra el nostre monestir. No estem pas a resguard. Un dels nostres monjos, que acaba de tornar de Vic, ens ha fet saber que uns joves havien organitzat en aquesta ciutat una manifestació contra el procés de Burgos. La policia els ha detinguts i maltractats...»

És ben cert que Espanya actualment no presenta el seu rostre més reconfortant. El bicorni de couro bullit de la Guàrdia Civil retroba tot d'una un significat oblidat.

«Quan vam sortir de Montserrat, ens ha dit l'escriptora Ana María Matute, vaig sentir-me horroritzada. Les campanes del monestir tocaven a ple vol. Els guàrdies civils ens esperaven metralleta en mà. Nosaltres teníem les campanes i ells les metralletes...»

Un col·laborador de Dom Cassià Just ens ha fet visitar allò que ell anomena els «llocs del crim»: la sala gòtica i la sala de conferències on els trescents contestataris van passar tres dies. Ha obert també les portes de la biblioteca consagrada a la guerra. «Ells parlen avui, diu, de 1936, de la creuada. Perquè novament ens fan recordar l'apòstrof

de Millán Astray a Salamanca: "Visca la mort. Mori la intelligència...". Ells han oblidat la resposta de Miguel de Unamuno: "Vencereu, però no convencereu".»

M. N.

(Marcel Niedergang)

Publicat al diari parisenc «Le Monde»
del dia 23 de desembre de 1970.

(Nota del T.: Aquesta conversa del periodista francès fou concedida excepcionalment per l'abat de Montserrat, en el pla d'un canvi d'impressions, amb la condició expressa que res no en fos publicat. Fou publicada, doncs, contra la voluntat del pare abat, que en cap moment no donà la seva autorització.)

El pare abat de Montserrat, després d'haver publicat «Le Monde» aquest text, fou cridat pel governador civil de Barcelona. Aquest, convertit en policia, va fer objecte al pare abat d'un ampli interrogatori. El pare abat, però, es negà a firmar l'acta. El Nunci li havia recomanat que ho fes així.

El pare abat, en la nostra conversa d'avui, pregunta si no hauria estat millor de signar i de sofrir processament. Fa la pregunta amb una gran simplicitat. Jo defujo la resposta. La Vicenta, espontània, diu que sí.

—Sí? —fa el pare abat—. Oi que sí? —i resta pensatiu.

Després demana de fer tots plegats una pregària. Ell llegeix els capítols 58-59 d'Isaïes:

«Crida fort! No et reprimeixis!
oprimitiu tots els vostres treballadors,
colpiu amb el puny el pobre.
Cal desfer les cadenes injustes,
deslligar els nusos del jou
i alliberar els oprimits;
repartir amb el pobre el teu pa,

fer entrar a casa els miserables.
Ara no hi ha qui demani justícia,
ni qui jutgi en lleialtat.
Coven ous les serps verinoses
i texeixen teles d'aranya;
el qui menja els seus ous es mor.
Cert, ensopega a la plaça la veritat.
La veritat és absent.»

El pare Guiu Camps llegeix el salm «Déu meu, Déu meu, per què m'heu abandonat». El pare Oliva Torres llegeix un tros de la Passió: Jesús davant Pilat. Després preguem tots espontàniament...

Poques persones poden gaudir avui d'aquests plaers superiors. Han vingut a veure'm moltes persones de la Ciutat dels Homes. Aquesta darrera visita és de la Ciutat de Déu. No sé transmetre ben bé l'aire respirat en aquesta bella hora baixa que ha esdevingut tan alta.

«Beneïts els que vénen en nom del Senyor.» (Salm 118, 26.)

«M'adormo en pau així que em fico al llit,
i em sento segur, només en tu, Jahvè!» (Salm 4, 9.)

6. Encàrrec als responsables del país — Les innombrables visites de les diferents capes del poble

Dissabte, 2 de gener de 1971

Arriba la carta del bisbe. És privada. Deixem-la, doncs, en privat. M'ha fet pensar molt. Però no ha produït cap variació pràctica en la meua trajectòria actual.

El metge em recomanà que reposés moltes hores. Fet i fet em llevo a les deu o les onze del matí. Avui esperava molta gent.

L'encàrrec fet ahir ha motivat una immediata visita d'excepció. Jo volia parlar a soles amb el visitant. He pregat els altres d'esperar fora.

—¿Seria possible la constitució d'un consell o govern provisional amb representants de València, les Illes, el Rosselló i el Principat, que assumís la tasca de preparar l'autodeterminació, disposats a dialogar obertament amb Madrid i París, disposats a anar en bloc a la presó, al procés, on calgui, actuant sempre per la via de la negociació i del pacte?

—Caldrà mirar-ho.

—Vostè sap que l'accepta gent de tots colors, ¿estaria disposat a acceptar la responsabilitat del Principat?

—Jo no sóc pròpiament polític, però si no se'n troba un de millor per a fer-ho, hi estic disposat. Ja en parlaré amb altres.

—Ja sap a què s'exposa?

—Sí.

Hem acabat de pressa. La més gran amplitud d'esperit és curta de paraules.

Un desconegut vent d'heroisme patriòtic m'ha omplert el pit. Dins del cap em ballava el cant dels ocells executat pel violoncel d'en Pau Casals: «En veure despuntar el major lluminar...».

Les visites augmenten. La gran batalla de la paraula s'està donant. Cal informar; després, si és possible, convèncer; cal suggerir, moure, escalfar en pocs minuts el ferro fred i rovellat, concentrar forces disperses i distretes, rejuvenir els cremats, fondre en un tot els dividits, superar nombrosos carrerons sense sortida, trencar les parets divisòries dels compartiments estancs, fer aprofundir les arrels superficials, esporgar les branques massa llargues.

El poble és immens i inacabable com la mar. ¿Què pot un home sol i feble davant l'allau de milions d'hommes amb milions de relacions mútues que els lliguen i els separen?

Cada visita és una ocasió de crear un nou centre d'irradiació. Cal que cada contacte realitzi una doble funció: engrescar la persona i convertir-la en engrescadora d'altres persones. Cal, però, no imposar res; només suggerir, desvetllar la imaginació adormida, fer recuperar la confiança en la pròpia persona, en les pròpies obres, en l'esdevenidor, en les institucions existents, en els esforços fets fins ara, en els camins dels altres que són diferents dels meus camins... Un poble és immens. ¿Qui podrà monopolitzar els destins d'un poble?

El nostre poble jau estès a terra. Però no és mort. Encara no camina però té un cor que bateja, uns pulmons que respiren, uns ulls que hi veuen i una boca que parla. Es posarà dret i es posarà a caminar?

Hi ha visites individuals i collectives.

Persones que obliden que passo el novè dia de de-

juni i mantenen conversa hores i hores. Persones delicadíssimes que romanen el mínim de temps tement de molestar i de cansar. Famílies amb nens petits que d'entrada em tracten de tu i em pregunten com em dic i quants anys tinc. Gent romàntica de cabells blancs i ulls humits, que em demanen autògrafs per a la història o que em llegeixen una poesia escaient d'Agustí Esclassans. Gent tècnica, gent obrera, empresaris, advocats, metges. Un m'ofereix molt discretament un bitllet de mil per les despeses. Una senyora que té moltes propietats agrícoles em fa dir que li demani el que calgui. (Dic a l'intermediari que si és valent li faci avinent que necessito que torni les terres als qui les treballen i les cases als masovers que les habiten...) Hi ha gent que m'abraça i plora. Un caputxí em besa enmig del front. Molta, molta varietat. El meu poble és molt ric.

La llarga nit d'hivern sedimenta totes les experiències viscudes. L'ofici de «profeta del poble» és un ofici que no té estatut avui dia, fa tuf de vanitat. Tanmateix la funció d'animació social que enclou és una funció que el poble necessita. El nostre poble té uns animadors qualificats que exerceixen bé el seu ofici: el monestir de Montserrat, el de Cuixà, i altres monestirs; mossèn Dalmau, mossèn Malgosa, mossèn Ballarín, el pare Estanislau, el pare Botey, tota una munió de sacerdots de barris, de moviments, alguns pisos de jesuïtes, algunes editorials, agermanament, alguns educadors, etc. No vull fer un catàleg, vull insinuar un ofici no homologat, no sindicat, una línia que no és pròpiament política ni estrictament levítica, és profètica.

En aquests moments de la nostra història cal que els animadors sàpiguen estar a l'altura de les circumstàncies. Que Déu no els hagi de dir que «són gossos muts que no volen bordar».

Cada nit, en aquests dies, sento gravitar damunt meu la responsabilitat del consell que cal donar a tota la gent que passa per ací moguda pel signe alçat.

7. Reportatge a totes les cases del poble — Els de l'Escola de Teologia d'Igualada — Euscadi — Una experiència límit

Diumenge, 3 de gener de 1971

Acaba de pujar el sacerdot que em supleix per dir la missa. Abans vol assegurar-se que és voluntat meva aquesta suplència. Li ho asseguro i diu la missa. És un sacerdot molt delicat de sentiments i molt respectuós de les opinions dels altres i no hauria acceptat de realitzar una cosa que representés per a mi una imposició.

Han vingut nous directors de cinema i han volgut fer un reportatge a cada una de les cases del poble. Serà inclòs en un programa de la televisió italiana. Són curioses les reaccions del poble. Els amics no amaguen res. Un propietari que ho sap tot nega que sàpiga res. No podien faltar les negacions de part de certes amistats. Els altres diuen que no saben res i realment no saben res; no ho he dit als que m'ha semblat que no vivien els esdeveniments que han motivat el meu acte. Tots diuen que el rector del poble no els molesta per res i és bona persona. A una àvia que no vol dir res, li graven una conversa sense que se n'adoni, en presència dels seus fills que veuen el joc amb complaença. Una pubilla rica, té por que d'aquesta feta l'empresonin i es fa fonedissa. Després ens entreviuen als de casa.

No hem estat gens escrupolosos en les respostes. En faran bon o mal ús? Dubto que ens puguin comprometre més del que nosaltres mateixos ens comprometem. Jo respecto molt la llei. La crec necessària en un món immadur. Però mai la llei no pot ser un fre a la recta consciència i a l'empenta de l'esperit. L'esperit impulsa cap a la renovació, al millorament i, a la llarga, a la desaparició de la llei, i per això perpètuament es desmarca de la llei. La contrapartida rau en què poques vegades la llei accepta aquest desmarcament i castiga l'esperit en nom de la justícia. És una greu equivocació de la llei, però l'esperit se sotmet al càstig voluntàriament, sense defensa, sense demanar rebaixes i així confon una llei que s'ha extralimitat...

Em visiten senyors de l'Escola de Teologia d'Igualada. No sé si és una visita sincera per part de tots. Ells parlen molt, jo poc. Arriba ensems un matrimoni obrer que a més collabora en una cooperativa de consum posada per nosaltres. Els obrers no baden boca. Els altres abunden en paraules. Quan marxen els teòlegs, marxen també els obrers sense dir gairebé res. En aquest moment el silenci obrer m'ha fet un gran bé, màxim parant compte que el marit és un gran garrador. La conversa amb els teòlegs ha sigut sobre temes... econòmics.

—Fixi's com entre els tres-cents del Manifest de Montserrat no hi havia cap empresari. —Això m'ho diu sense avergonyir-se'n un teòleg empresari—. És molt difícil de tirar endavant una empresa. Només volen reformar el món aquells que no tenen responsabilitats empresarials.

—L'esperit d'empresa mereix tots els respectes. Tant de bo que la classe obrera entengués la importància de posseir esperit d'empresa. Però, per què el servei imprescindible d'empresari l'ha de monopolitzar un i a més ha d'anar unit a la propietat material de l'empresa? Compartir la propietat i compartir la capacitat de decidir, heus ací dues coses que impedeixen els empresa-

ris de compartir les inquietuds del Manifest de Montserrat.

Al vespre tornen els que havien anat al País Basc. Allà tots els responsables són amagats fora de casa seva. La repressió és forta. Viuen heroicament lluny de l'escalf familiar, perseguits però indomables, lluitant sense defallir. Els esdeveniments de Burgos han enfortit i han estès la consciència nacional extraordinàriament. Abans hi havia encara molta insensibilitat. Ara, no.

Això m'engresca. Sempre he pensat que en un món on deu paraules teves eren cada dia neutralitzades per deu mil paraules de la televisió, en un món on el procés massificador del poble s'accelera pel control oficial dels mitjans de comunicació social, l'única solució per a personalitzar i responsabilitzar les masses era l'acció forta i exemplar prop del poble, l'impacte del fets consumats, arriscats i alligonadors, realitzats al carrer del costat de casa. Els bascs així ho han fet i els resulta bé. Endavant, doncs!

Sembla que els barcelonins, retornats d'Euscadi, són més optimistes pel que fa a la meva acció. Celebrem junts l'Eucaristia. Sembla que hi ha més comunió que els primers dies. Ara arribaran a Barcelona i es posaran a remoure febrilment el cim de la muntanya, l'esfera dels responsables.

A darrera hora es presenta en Marià de Bellesguard. Han tingut unes jornades sobre el silenci, el sofriment, etc. Sap que ens pot interessar i ens puja un magnetòfon amb dues cintes gravades. I se'n va. Ha fet vuitanta quilòmetres d'anada i en farà vuitanta de tornada per fer-nos feliços amb aquest present d'esperit. Diu que ens porta clavats al cor.

I arriba la nit dels ulls i de la boca i de les orelles i es fon amb aquesta llarga nit del cos que és el dejuni. Tot torna al buit, al no-res, excepte l'Excepció única que cada vegada és més lluminosa. Quina grandària no assoleix l'esperit humà quan renuncia als entreteniments de la vida preliminar! Si es redueix la vida

primera, una vegada estabilitzada, creix i creix la vida segona fins a límits insospitats. Quin present, Senyor, quin present!

I, com m'has conduït per aquesta vida nova? Per què a mi aquest privilegi? Jo que sóc tan mandrós, tan poc sacrificat, tan sensual, tan desordenat, tan poc disciplinat, per què a mi? Quin mèrits tinc per haver estat triat per a tan alta experiència? Per què tries l'indigne? Sempre havia envejat sants, com Francesc d'Assís, que sabien portar les exigències fins als límits. I vet aquí que, sense saber com, trepitjo el Límit, visc l'Excepció, amb una felicitat d'una qualitat única, sense tara. La llunyana amargor del dejuni, els somnis fugissers d'un plat d'arròs amb conill, són com la negror del cel que fa ressaltar més la lluminositat del sol, segons diuen els astronautes.

De dia no he tingut ni una sola temptació de menjar, tot i que sóc golut de veritat. Tenia dies enrera, a la recambra de l'habitació, una rajola de xocolata amb llet i ametlles encetada. I no he hagut de fer cap esforç per no tocar-la.

Alguna nit he somniat que menjava bons plats. Una nit vaig somniar que menjava distret i, bo i somniant, vaig començar d'escopir el menjar ben apesarat. Fou la resposta subconscient després d'un dia en què els metges em pressionaven perquè posés sucre a l'aigua.

No he tingut cap problema d'autèntica repressió de la gana. Hi havia massa de positiu en el tresor descobert perquè em dolgués de vendre-ho tot per adquirir el camp amb el tresor amagat dins.

Avui fa deu dies que vaig començar.

**8. La mare — Els no-violents — Autodeterminació —
Els violents — Ràdio París — Els eclesiàstics**

Dilluns, 4 de gener de 1971

Ha arribat la meva mare amb la meva germana Lourdes i el meu cunyat Joan. Em fa patir, la mare, perquè té 65 anys i el fred li fa molt de mal. Però ha volgut venir a veure les coses pels seus ulls. No ha fet cap quadre sentimental. Forta, ha vist i s'ha fet càrrec de tot. De moment s'ha col·locat en un racó, en un lloc discret, gairebé sense intervenir, absorbint tots els elements de la situació, després d'explicar-nos els contactes tinguts amb mossèn Genís i les reaccions dels germans, molt variades, per cert.

Després ha vingut la gent de la «no-violència», amb una carta d'adhesió dels no-violents reunits els dies anteriors. Un d'ells vol que escrigui coses sobre el problema nacional. Diu que és massa desconegut i cal que es conegui. Amb ells ve en Jo Pyronnet, l'home fort de les grans campanyes no-violentes de França. Em feia una mica de basarda la visita de l'home punta de la no-violència a Europa. Sóc tímid. Però m'ha resultat agradable. Molt respectuós, m'ha fet unes quantes preguntes sobre dubtes que ell tenia del meu planteig. Crec que tots dos ens hem enriquit de la conversa mantinguda. Ell no veia clar l'organisme encarregat d'expandir

la informació del meu fet. Reconeixia que tenia una total ignorància de la xarxa natural dels catalans conscients del problema nacional. Jo li he dit que la xarxa funciona admirablement bé sense fitxes, sense consignes i sense una organització formal. Comprovat.

Ell reconeix que la comunitat de l'Arca, a França, amb el seu planteig exigent, viu lluny de la terra dels homes imperfectes, i em parla del propòsit que tenen per la tardor de començar un grup a ciutat i de treballar a la fàbrica mitja jornada. Ell hi anirà. M'agrada molt de saber això. Els trobava descarnats, utòpics, desarrelats. Ells des de dalt i jo des de baix, sembla que convergim.

Ens hem abraçat i ell ha marxat després de dir-me que a l'Arca dejunaran en signe de solidaritat.

Tot seguit ha vingut en Gonzalo Arias, de Madrid. Jo l'esmentava en el primer manifest meu, com a principal inspirador de la meva acció. Podeu comptar la meva alegria en veure'l. Admiro moltíssim en Gonzalo Arias. Ací no puc explicar al lector qui és, ell. Seria massa llarg. És el primer i principal no-violent d'Espanya. Té guanyats més mèrits ell que tots els altres plegats. La força del seu exemple se'm fa realment irresistible.

S'ha presentat amb una delicadesa i una modèstia exquisides. La principal dificultat perquè ell es faci ressò a Madrid del meu fet rau en el problema que ell ha dit del «nacionalisme», que a Madrid sempre sona a separatisme.

Colpeix com moltes persones han llegit separatisme en un escrit on cap paraula no es pot entendre en aquest sentit. Les passions polítiques exacerbades per l'Estat centralista estan tan sensibilitzades que creen visions i fantasmes on no n'hi ha. Autodeterminació i separatisme són dues coses diferents. Els madrilenys, es veu, no poden comprendre que nosaltres vulguem lliurement anar de comú acord amb ells. Tan malament ens han tractat els madrilenys que estiguin segurs que si hi ha autodeterminació no voldrem anar junts?

Jo havia posat la meva referència al madrileny Gonzalo Arias en el meu primer escrit intencionadament contra els catalanistes tancats que no saben veure les riqueses amagades en els pobles germans de la Península. Jo veig molt convenient la unió lliure dels pobles ibèrics. Crec que la nacionalitat més oprimida d'Espanya és precisament Castella. I crec que li faig un servei clamant per l'autodeterminació del meu poble i dels altres pobles hispànics. Castella és la nena aviciada de l'Estat espanyol actual. La té contenta i enganyada. I els catalans sabem per experiència que la pubilla aviciada —apartada de la lluita per la vida segons el dret català— és sempre la que surt més beneïta de totes les germanes. A Castella, més que a cap altra nacionalitat peninsular, li és urgent de sortir del seu infantilisme tradicional, d'abandonar el costum d'aixoplugar-se en proteccionismes fàcils, de fer-ho tot per *real orden* o aprofitant *enchufes* i assumir les seves responsabilitats sense privilegis de cap mena. Quan Castella deixi de pensar tant en Espanya, de pensar-hi en exclusiva, i insisteixi més a pensar en Castella, començarà de veritat a col·laborar en la construcció i la democratització d'Espanya.

Gonzalo Arias em diu que escrigui tot això, que la gent no sap res de res. Però, com els farem arribar els papers?...

Ell marxa també en pau.

La segona assemblea dels igualadins ha estat un fracàs. La gent no sap ni què vol dir autodeterminació. Aprofundir aquest interrogant —em diu el pare Botey— ja serà un bon èxit d'aquest dejuni de cara al poble. Autonomia? Autogestió? Autodeterminació? Paraules enigmàtiques que sonen com a estrangeres a les orelles no solament del poble senzill, sinó dels estudiants, petits burgesos i jovent en general.

I és una feina ben difícil. És com si a un nen de sis anys li volgués explicar què és una persona gran. Feina difícil. A veure si per fi em convenceran que he esguerrat el tret. Si no s'entén el que demano, com m'ho

podran concedir? En els papers bé tracto prou d'explicar-ho succintament als diferents nivells, però es veu que no n'hi ha prou. I potser, potser, ni trobarem un adult que expliqui als nens quina mena de cosa és un adult. Tan lluny som de la maduresa humana, de l'emancipació responsable que ni tan sols endevinem la forma que tenen? Tal volta anàvem al revés en el temps i ens tornàvem cada dia més infants, més irresponsables?

Fa tres mesos que faig conferències al jovent d'Igualada sobre la responsabilitat personal. El meu acte vol ser un exercici pràctic de l'ús d'aquesta responsabilitat personal. Jo m'he autodeterminat a assumir amb aquest dejuni la part sencera de responsabilitat que jo tinc envers el meu poble. No s'entén, això? No parla més que cent conferències?

La responsabilitat familiar és tant de l'home com de la dona.

La responsabilitat d'una fàbrica és tant dels directius com dels obrers.

La responsabilitat d'un barri, d'un municipi, d'una comarca és dels qui hi viuen.

La responsabilitat de l'ordre públic és del poble.

La responsabilitat nacional és dels seus membres.

Ningú de fora no pot venir a suplir-nos. Això seria desfer l'home, això seria pitjor que matar, seria desfigurar, torturar, amputar l'home, seria convertir l'home en un ser monstruós i grotesc, una caricatura d'home. Seria una burla de la criatura més sagrada que hi ha damunt la terra. Seria la corrupció de l'ésser més bell del món. I això és. Això està passant ara al meu poble.

Autodeterminació és ressuscitar el cadàver de Llätzer, lligat de mans i peus i podrit en un sepulcre o manipulat per metges desaprensius que l'esquarteren per als seus interessos en una taula de dissecció. L'autodeterminació s'explica i es demostra quan un grup de gent decidida s'autodetermina a fer quelcom assumint-ne la responsabilitat i això colpeix i contagia el poble adormit que recorda tot de sobte el seu destí de llibertat.

Al vespre —antítesi— ha vingut un grup de gent del cantó de la violència. És gent entusiasmada pels «tupamaros» de l'Uruguai, per l'A.L.N. del Brasil i per l'estil de l'ETA. Bona part de la gent dels ambients que jo freqüentava abans s'autoanomenen no-violents, però abunda la covardia i el comodisme. Adhuc els que es declaren amics de l'Arca i gandhinians temen la no-violència seriosa i definitiva de Gandhi.

La gent més activa d'Occident o veu el camí del reformisme dintre de la legalitat o el camí violent de la illegalitat. És desconegut el tercer camí: illegal i no-violent ensems; illegal quan calgui, no per sistema.

De tota manera, veure, enmig de la gran massa covarda i tova, com brolla una nova joventut disposada a jugar-se la comoditat, l'esdevenidor i àdhuc la vida per aconseguir unes estructures socials més justes, fa alegrar el cor. A mi no m'escandalitza gens, ans m'omple el cor d'optimisme.

En nom de l'evangeli són criticats per gent hipòcrita, que tampoc no serveix l'evangeli i que només recorda l'evangeli quan els altres no el segueixen. Hi ha tanta hipocresia en la condemna de la violència quan aquesta violència serveix el poble i el feble, que no la puc suportar.

Tot l'Antic Testament és una lloança de la violència al servei del feble. I David és un rei segons el cor de Déu.

Comprenc perfectament que molts sacerdots ajudin la violència revolucionària seguint les petjades de Camilo Torres. És l'única possibilitat de compromís eficaç amb el pobre en un món on l'evangeli és radicalment traït pels que en tenen el monopoli.

Sí, joves generosos, sí. Segrests, expropiacions, sabotatges, execucions. Sí. O revolució o mort. Sí. Una vida a la presó. Sí. La dona i els fills abandonats. Sí. Robar al ric per retornar al pobre. Sí. Com feia en Joan de Serrallonga. Endavant!

La meva mare feia mala cara. Li costava d'empassar-se l'amargant pastilla.

Gonzalo Arias feia mala cara: «Hauria de restar ben clar que, si més no, tu no vols la violència».

Però no. Jo vull la violència. L'estimo amb tota la meva ànima, amb tot l'amor amb què Déu estimava els valents i zelosos jutges d'Israel que mantenien per la força, dictatorialment unes estructures que impedièn l'acumulació de terres, l'esclavització de l'home per l'home, el menyspreu de l'estranger, etc.

Hi ha un camí millor. Més eficaç. Sense les negres contrapartides de la violència. Sí, senyor. Però, qui el segueix? Si us plau, tots els que no el seguïu, cal·leu. Deixeu fer els qui fan, els qui, amb l'arma a la mà, han aconseguit de donar menjar a qui té fam, de vestir el nu, de donar casa al desheretat, de donar vacances al cansat, de donar ensenyament a l'ignorant, de donar carrera al capaç, de donar diversió al capficat, de donar salut al tísic i a l'anèmic, de retornar l'alegria de viure als qui n'havien perdut l'esperança.

Cal·leu, no-violents, si us plau, cal·leu. I el dia que sigueu vosaltres més eficaços, parleu amb els fets, no-més amb fets. I no prohibiu als violents d'actuar fins que vosaltres hàgiu aconseguit el que ells van aconseguir per a la majoria de la humanitat.

Gandhi començà una vegada un dejuni a mort per tal de fer parar un moviment violent desencadenat a Bengala. I ho aconseguí. Però Gandhi tenia un autèntic exèrcit de no-violents de veritat que abraçava tota l'Índia, un país de llarga tradició no-violenta.

No ens fem il·lusions. Europa no és l'Índia. Ens falten molts segles de tradició, d'exemples, primer solitaris i després minoritaris, per arribar a un moviment de masses no-violent com el que manava Gandhi.

Jo, emprenent aquest dejuni, gairebé em sento com un traïdor a la causa de la justícia que actua al meu país. El meu fet sembla una quixotada utòpica, fluixa, ineficaç. Em sembla que potser caldrà arribar fins a la mort perquè colpeixi de debò el poble adormit, les masses drogades.

Aleshores surten uns altres doctors de la llei que

diuen que això és un suïcidi i això és immoral. Diuen que Jesús i Esteve i Pau i Ignasi d'Antioquia permeten que els altres els matessin però que ells no atemptaren directament contra la pròpia vida. Potser sí que aquesta forma d'holocaust tampoc no és evangèlica. Però tampoc no és moral el que diu el llibre del profeta Oseas. Aquest profeta, per ordre de Déu, tingué dos fills d'una prostituta per colpir el poble d'Israel i poder-li fer veure que també Israel s'havia prostituït amb les nacions paganes.

El meu poble s'està morint d'inanició. Jo, si cal, moriré d'inanició perquè el poble es desperti i mengi. El poble no entén les subtilitats ni les idees alambinades. El poble es mou quan veu algú que arrisca la vida pròpia davant d'ell. Si no, mireu com s'omplen els cinemes on els gangsters i els espies i els cow boys arriquen la pell a cada instant. Jo ja sé com trucar a les portes del meu poble!

Avui, per primera vegada, han donat la notícia del meu dejuni per Ràdio París. No l'hem poguda sentir. Jo ja era a dormir. La Vicenta ha estat interrompuda per la visita d'un advocat de Barcelona. Ens han explicat que no han dit el nom i en comptes de Santa Maria del Camí han dit Santa Maria d'Igualada. A l'agència de notícies «Pyresa», de Madrid, li ha faltat temps per telefonar a mossèn Genís, rector de Santa Maria d'Igualada, per a demanar-li detalls del «seu» dejuni. Ell ha negat que fes dejuni i no ha volgut donar cap detall del meu.

D'element eclesiàstic n'hi ha hagut de dues tendències. Els sacerdots veïns s'han amagat, com si no existissin. Algun amic ha vingut no gaire convençut. I ha preguntat què es podria fer. Jo li he respost que autodeterminar i emancipar la nostra Església: renúncia de privilegis, de la nòmina estatal, de viure de les misses, dels masovers, dels sobrets dels fabricants. Ha marxat trist i amb el cap baix. És més fàcil que un camell passi pel forat d'una agulla... M'han escrit dissuadint-me un consiliari de Manresa, un escolapi i el

pare Provincial dels escolapis. Aquest darrer diu que no pot entendre el que faig però que prega per mi. Algunes d'aquestes cartes són molt ben fetes, però molt negatives.

Altres, en canvi, ho entenen del tot: el pare Provincial dels caputxins, mossèn Còdol, el pare Guiu Camps, una munió de monjos de Montserrat que dejunen per solidaritzar-s'hi i prometen de treballar més a fons, les benetes del carrer d'Anglí, etc. Mossèn Còdol diu que allò que demano ja hi és en els documents del Concili Vaticà II i que si algú m'acusa de fer política, no sap pas què es diu.

Sé que els monjos de Montserrat treballen de ferm amb el pare abat al davant. Ells em demanen temps i confiança. Amb una delicadesa extrema em demanen, no cabalment que plegui, ans que suspengui de moment el dejuni per donar temps als qui volen actuar. «Et demanaria que ens donessis temps per a fer els primers passos. Jo em proposo ara de treballar cada dia perquè ens posem tots a l'obra per alliberar el nostre poble amb la mateixa urgència com si demà ja fos massa tard per a salvar-te d'un estat d'inanició irreversible. Em fa una por terrible que si no veig cada dia un gest com el teu no mantindré aquest propòsit fins arribar a terme, però et demano que ens ho recordis sempre i que tornis a començar, si et sembla bé, el que ara fas, si veus que ja no sentim la urgència de renovar el país.»

9. Dotze dies de dejuni — Parròquies — El Rosselló

Dimarts, 5 de gener de 1971

La mare ha decidit marxar, de moment, a Barcelona. Supera la temptació sentimental de vetllar directament per la meua salut. Qui m'estima vigila de complir el meu desig. Ella vol ajudar a accelerar la reacció dels responsables. La millor ajuda!

Ve el metge local. És de Zamora. S'ha establert aquí. Estima molt la nostra terra. Ja parla català. Llegeix molt. Fa una bona feina amb el jovent de La Panadella, on viu. És molt obert. Una bona amistat ens lliga. Avui vol fer-me una revisió general. Mira des de la punta del cap a la punta dels peus. Em trobà bé del cap, del cos i dels peus. Em recomana un mínim de dotze hores de llit. Posem un sofà al menjadoret per estirar-m'hi quan no hi hagi visites. La materialitat del dejuni avança, doncs, sense complicacions. Som al dia dotzè i res de nou. Ningú no se sap avenir-se'n. Sembla mentida que sigui tan fàcil. Vicenta ha tirat d'amagat un pessiguet de sucre al vas d'aigua freda de l'aixeta. Es veu que per la fredor el sucre no s'ha dissolt. En acabar-me l'aigua he notat el gust del sucre. Li he tornat el vas i quan l'ha agafat, sense deixar-lo jo anar, l'he mirada fit a fit i li he dit: «No vull mentiders, a casa». M'ha assegurat, mig rient, mig confusa, que abans mai no

havia posat res a l'aigua i que en endavant tampoc no hi posaria res.

Heus ací el resum de l'impacte fet a algunes parròquies. Efecte negatiu, al rector d'una de les parròquies d'Igualada. El Consell parroquial de pastoral estava reunit i un seglar ha volgut fer esment del meu cas. Ha estat tallat en sec i ha estat acabada de cop la reunió per la intervenció airada del rector. Dies després el rector va anar a visitar els membres del Consell presentant excuses. A diverses parròquies de Barcelona s'han suscitat pregàries, comentaris, propagació i adhesió, més o menys matisada. A una parròquia on tenim molts amics i coneguts, s'ha obert un gran debat. Un dia en pujà un molt enfadat amb mi. Va entrar a la cambra quan encara era al llit i després d'una hora i mitja se'n tornà, pacífic, a Barcelona. Tota la comunitat parroquial reunida en assemblea redactà el següent comunicat que em féu arribar signat per una quarantena de cristians:

«Mn. Lluís M. Xirinacs

»Germà:

»La Comunitat de Santa Isabel d'Aragó, reunida en Assemblea, ha llegit el teu manifest i, després de parlar-ne llargament entre tots, hem decidit per majoria d'enviar-te aquesta lletra que resumeix en breus punts, per defugir tota retòrica vana, el resultat de la nostra reflexió:

»1er. — Estem d'acord amb la motivació que t'ha mogut a fer aquest dejuni. L'autodeterminació dels pobles i, per tant, la del poble català, és un dret reconegut per l'Església als seus grans documents socials.

»2on. — El País Basc es troba en la mateixa situació que el nostre, i admirem la seva actitud, si bé no estem d'acord amb els

mitjans violents que han posat en joc certs grups.

- »3er. — Entre nosaltres s'han alçat veus denunciant com a il·legítim el teu dejuni pel que té de coacció a certes persones concretes i, considerant gairebé impossible la consecució del que demanes, creuen que el fet d'ésser indefinit pot convertir-lo automàticament en dejuni de mort i no creuen que tinguis dret a llevar-te la vida.
- »4art. — T'agraïm com a germans el teu gest tan ple d'amor als altres (que també som nosaltres), i és per a tots una lliçó que mai no oblidarem.
- »5è. — Ens comprometem, en la mesura que cadascú entengui i arribi, en la consecució de l'ideal que mou el teu gest.
- »6è. — Ens comprometem a fer una acció comunitària, que estudiarem tot seguit, per a solidaritzar-nos amb tu i reflexionar fonament l'alta causa per la qual et lliures.
- »7è. — Germà, no et deixis morir. Si la teva mort pot ser exemplar i remoure moltes consciències, creiem que Catalunya necessita molt de vides com la teva.

»Que Déu sigui sempre amb tu.»

També vingueren nodrides representacions de les comunitats de Gallifa i de ca l'Anglada de Terrassa. Tots ells plenament identificats. Amb els de Terrassa tinguérem un col·loqui sobre l'oportunitat de fets com aquest encaminats a l'autodeterminació pel que fa al

moviment obrer. La gent que treballa a Terrassa són uns elements molt madurs. El proletariat terrassenc està més avançat que el d'altres localitats. Dóna gust de comprovar la intel·ligència política i social d'homes de tan poca formació cultural. Tenen sentit de l'estratègia. Saben el que volen, on van i com arribar-hi. És un gran consol per a mi de veure que el poble treballador va atenyent en algunes zones la seva majoria d'edat. Ell té la font legítima del poder. Bo és que estigui a l'altura de les circumstàncies i que no es deixi assimilar i integrar en el sistema imperant. També em consola de veure que els cristians de ca l'Anglada van davant en la lluita. Ja era hora!

Si a totes les assemblees parroquials s'exigís la justícia per als febles, el rescat per als pobres, la llibertat dels oprimits, la treva als perseguits, un any de distribució de la riquesa!

Quina responsabilitat no té l'Església, que reuneix el poble, en tots els municipis d'Espanya, cada setmana per a dir-los... paraules buides! Quina responsabilitat de gaudir d'un dret de reunió quasi il·limitat, mentre el poble té prohibida tota reunió espontània!

Arriben noves de l'altra banda del Pirineu. Un telegrama de Perpinyà diu així: «Adhesió incondicional entusiasta valenta acció vaga fam». I una tarja de Sant Llorenç de Salamanca, terra de bon vi, vora la desembocadura de l'Aglí, a l'extrem septentrional dels Països Catalans: «Au Père Xirinacs. Des Catalans français vous adressent leurs meilleurs voeux pour le succès de votre noble entreprise en esperant que votre sacrifice sublime sera compris. Merci, nous vous supplions de ne pas engager votre precieuse vie dans ce pauvre monde inhumain et misérable. Courage, nous devons vous revoir».

El Rosselló espera també la seva hora. Per què, si Espanya estima tant Catalunya i el País Basc, com no es cansen de repetir els ministres, qui si els vol tenir units al concert dels pobles ibèrics, i es preocupa tant de Gibraltar, en canvi, mai no ha dit res sobre les tres

províncies basques de França i el Rosselló, amputades bàrbarament a aquests dos pobles pel Tractat dels Pirineus? Com podem, els catalans, sentir-nos espanyols si s'ha tallat un membre del nostre cos? Han de sentir-se francesos els catalans del Rosselló? La nostra pàtria és Espanya i la seva França? Que meditin a París i a Madrid. Qui és més germà meu segons la terra, l'espanyol d'Alcalà de Henares o el francès de Perpinyà? Un català de Puigcerdà ha de morir lluitant per Espanya i un català de la Guingueta —cinc metres més enllà— ha de morir lluitant per la «Patrie française»? La gent d'Olot que té cosins a Montlluís cal que tregui un passaport per celebrar el Nadal amb ells? I la pobra gent de la Cerdanya, «meitat de França, meitat d'Espanya»?

Per acabar-ho d'arreglar, les autoritats espanyoles i les franceses van celebrar els 200 anys del Tractat dels Pirineus amb un bon tec a l'Illa dels Faisans, al riu Bidasoa.

Que sofert és el meu poble! Que envilit està! I com ha perdut la capacitat de protesta!

10. Presents de Reis — Amplària i profunditat del poble — Dejuni de solidaritat — Premsa i ràdio franceses

Dimecres, 6 de gener de 1971

Avui és la diada de Reis. Quin present em portaran?

De bell antuvi m'arriba una carta del president d'un partit polític de molta tradició al país. Accepta el meu signe, però em demana que desisteixi d'aquesta acció perquè és necessària la lluita de cada dia...

El petit comitè de barcelonins m'explica una ampla assemblea i una reunió de responsables polítics. Es va formant el Front!

La resposta al meu dejuni afecta diferents nivells del meu poble. El meu dejuni no va adreçat ni a les autoritats d'ocupació ni als Estats o pobles estrangers. Va adreçat estrictament al meu poble. I no em vull enganyar. El meu poble ha estat sotmès a un procés de massificació despersonalitzadora. Potser el 80 per cent dels set milions d'habitants dels Països Catalans estan a hores d'ara drogats per la societat de masses tal com la volen els governants actuals. Els mitjans de comunicació social controlats fan més feina que totes les nostres paraules i tots els nostres papers junts. Una massa de cinc milions sis-cents mil homes (?) es pot

dirigir amb poc esforç, tant per «ells», ara, com per «nosaltres» el dia que n'aconseguim el control. De moment, poques esperances es poden fundar en aquesta massa de cinc milions i mig. Fets forts els esgarraparan la pell i prou.

Resta encara un 20 per cent, un milió quatre-cents mil homes sensibilitzats —siguem optimistes— que encara són «poble», que encara són «massa», que conserven tradicions i institucions, que porten una certa iniciativa frenadora del procés de «provincianització». Aquests saben informar-se i tard o d'hora s'assabenten dels esdeveniments importants. A aquests els colpeix una bandera alçada com la dels tres-cents intel·lectuals de Montserrat, com el meu dejuni, com altres fets que seguiran. De moment, ells són el país. Com diu el pare Salvador de les Borges: «Em plauria que coneguessis amb temps tot el potencial de solidaritat amb el qual, bé que amagat, podem comptar. Que la teva no és una veu que clama en el desert!». En tinc constància de veritat. Aquests dies he vist el meu poble. No tot el milió i mig, però sí mostres autèntiques d'aquest milió i mig.

Si sortís l'home del poble que suggerís la feina a fer! Tots criden: «Doncs, què hem de fer?». A alguns els he aconsellat feines de gran responsabilitat comarcal. A altres, feines locals, laborals, sindicals, de barri, d'Església, d'educació, d'economia, feines tècniques, etc. Suggerències, línies d'acció, estil. N'hi havia que tot seguit es bellugaven com llamps.

Abans, sens dubte, ja es feia molta cosa. Era un primer graó dictat pel possibilisme. Aquest primer graó és imprescindible, cal anar-lo allargant. De tota manera ara és temps de posar al damunt un segon graó, una escalada: responsabilitat global del país, llibertat o mort! Fins ara les brases, ara la flama. Estic disposat a donar per la meva pàtria fins la darrera gota de sang? Estic disposat a jugar tan fort que pugui comprometre la hisenda personal, el càrrec que tinc, la dona, els fills? Si Espanya declarava la guerra a França ens donarien un fusell i ens traurien de casa. La dona

s'hauria d'espavilar per guanyar el pa dels fills i l'home es jugaria dia a dia la vida al front. Això és guerra. La guerra es pot fer amb metralletes i tancs, o amb desobediències cíviques i dejunis. Tot és guerra. És un pas més exigent que l'emprat fins ara a nivell col·lectiu. Hi ha hagut excepcions individuals i actuacions conjuntes de la classe treballadora. Els treballadors són perseguits perquè estan en peu de guerra. Ells s'emporten condemnes de 20 i 30 anys de presó. Ells i els bascs provoquen sentències de mort.

Ho entens, poble meu? Solament serà lliure el poble que sàpiga morir. I, com podia cridar jo el meu poble a la lluita a mort si jo no arriscava la meua vida? Enteneu, ara, la moral del meu acte?

El nostre poble potser tindrà un altre estil de lluita que el poble basc. Això ja es veurà. Però hi ha una cosa que és igual en tots els pobles del món. La vida es compra amb la mort. Qui tem la mort, viu com si fos mort tota la vida. Qui tem la presó, es constitueix escarceller d'ell mateix en la seva aparent llibertat.

Poble meu, et demano una escalada. No es tracta de jugar-se el que es pugui, sinó de jugar-s'ho tot.

No tots han d'anar al davant, però cal que tots els valents juguin fort, cadascú en el seu lloc. La mare, l'esposa, no frenant el fill, el marit, ans animant-los de cor i assumint-ne les conseqüències. L'obrer, l'advocat, el metge, l'estudiant, el funcionari, el militar, l'empresari, el financer, el tècnic, l'economista, l'agricultor, cadascú en el seu punt, té moments transcendents en què s'ho pot jugar tot o pot fer-se covardament escàpol.

Aquests dies he anat rebent signes de la disponibilitat del poble.

Resten els alts responsables i els animadors que ja es belluguen.

El petit comitè vol llançar una crida de convocatòria a un dejuni de solidaritat de vint-i-quatre hores a Santa Maria del Camí per a dissabte i diumenge vinents.

«Convocatòria a l'acte de solidaritat amb Mn. Lluís M. Xirinacs.

Dissabte 9 i diumenge 10 de gener de 1971
»Assistiu a l'acte que tindrà lloc a Santa Maria del Camí (quilòmetre 77 de la carretera de Barcelona a Lleida, a 11 quilòmetres d'Igualada), en *solidaritat amb el seu dejuni fins a la mort* que va començar el 25 de desembre de 1970 en defensa de la *justícia social, de l'amnistia per a tots els presos polítics i socials, i del dret d'autodeterminació dels Països Catalans.*

»Actes:

»*Dejuni de solidaritat de 24 hores* (del dissabte 9 a les set de la tarda al diumenge 10 a la mateixa hora).

»*Misa concelebrada* el diumenge a la 1 del migdia (a les 13 h.)»

Vicenta em regala amb un dejuni de tres dies sencers. Cal tenir present que des de l'inici volia sumar-se al meu dejuni: «Ja serem dos», deia. I jo li ho frenava perquè va molt cansada. Té un fill convalescent d'una operació. Ella ha de tallar llenya i entrar-la, tenir cura del menjar, de l'estufa, de la neteja, de la bugada, de la compra, de rebre tantes visites, de fer camins per la neu, etc. No sé com podrà dejunar tres dies.

L'agència de noves «Pyresa» no trobà informació a Igualada i l'anà a cercar a Cervera. Heus ací el galdós comunicat aparegut al diari «Pueblo» de Madrid el passat dia sis:

«Párroco de Santa María del Camino (Lérida)

»*Huelga del hambre.*

»En solidaridad con los separatistas vascos.

»CERVERA (Lérida), 5. — El cura párroco de Santa María del Camino (Igualada) se ha declarado en huelga de hambre desde hace unos diez o

doce días. El clérigo pretende, al parecer, expresar con tal conducta su solidaridad con el movimiento antiespañol del separatismo vasco. (Pyresa).»

No es podia vessar més verí en menys paraules. Afe-gint-hi «al parecer» per evitar reclamacions i indemnitzacions.

De seguida han comenat a arribar cartes repugnants de lectors de «Pueblo» emmetzinades pel verí del seu diari, cartes d'un llenguatge groller i baix, de pobra gent inculta, desinformada i alimentada d'eslògans demagògics. En reproduïxo algunes amb la mateixa ortografia:

Un anònim de Porriño (Pontevedra): «Esto me parece increíble, pero la ignorancia nos arrastra desde lo más tonto a lo más horrible. Merecia ponerlo a comer los dos días saramagos, como aquí le llamamos, para que le pasara el vicio; que si en tal desatino interbiene tiene menos mentalidad que los de las orejas grandes».

Juan Español, de Madrid: «¿Por qué no se va Ud. de España y nos deja en paz? Un consejo: Coma Ud. que si no va á quedar muy chiquitito y no va a valer para nada, aunque me figuro que en estos momentos debe valer muy poco pués sus "intentos" lo demuestran claramente. ¡¡VIVA ESPAÑA! ¡ARRIBA ESPAÑA! ¡VIVA FRANCO!».

Un anònim «español 1000 x 100, antiseparatista» de València: «Se ha publicado en la prensa, has declarado huelga de hambre —no te extrañe el tratamiento, por no considerarte digno de otro superior—. A los muchísimos que hemos condenado tal conducta, se nos ha ocurrido aconsejarte, como un mayor sacrificio y de mas emotividad, te rocies de gasolina y con una simple cerilla, quedaras prontamente carbonizado y los tuyos, al saber, has inmolado tu vida en olocausto del separatismo, te haran un monumento que perpetue tu memoria, que servirá para hacer sus evacuaciones todos los buenos españoles que pasen junto a él. Es de suponer

que, el Sr. Obispo de esa Diócesis haya dispuesto el cese en el cargo que indignamente representabas y te habrá retirado las licencias para que comas con el sudor de tu frente y no con el de los demás. Con esta misma fecha, se pide al Gobierno si sobrevives al ayuno voluntario, tu expulsión del territorio español, por indeseable».

Un altre anònim: «Su actitud tiene un valor práctico y positivo: 1.º Le ayudará a curar su úlcera de estómago. 2.º Si tiene imitadores contribuirán todos Vs. al abaratamiento de la comida por falta de consumo».

Frco. Javier Díaz de Quijano, c. Hermosilla 131, Madrid (9): «A la vez que Vd. inicia su Huelga, inicio yo la mía *de no pisar una Iglesia más en toda mi humilde vida* y conste que me tengo por buen cristiano y católico. Mi decisión ni que decir tiene que se la cargo a la conciencia de tan *superiorísimo Padre* (?). Así que, buen *Padre* (?), siga Vd. con su politiquismo más que apostolado, mientras yo me voy a comer un filete que no se lo salta un buey, y en jamás de los jamases pisaré una iglesia mientras esten cafres de su repugnante calaña separatista y obispos como el de San Sebastian encubridores de la canalla y agresiva grey de los politicastros de sacristía. Acudí a la manifestación maravillosa que se celebró en Madrid, donde quedé enronquecido de aclamar a la unidad española, a Franco, y a cuanto mande, en esta maravillosa paz que nos ha traído el salvador de España. Por cierto que en ella vi a varios curas que afortunadamente no son de la calaña antiapostólica de ese cura catalán. Solo le deseo que si se acuerda todavía de comulgar, le entre en la Sagrada Forma, en vez del pacífico Cristo, otro hermano de Satanás como el que Vd. lleva dentro».

Només un de Còrdova, després d'insultar sense coneixement de causa, afegeix: «P. D. Si quiere contestarme se lo agradecería para así poder saber sus inquietudes».

A aquest, li hauré de respondre. Als altres, què sé jo? Hauré de reclamar a «Pueblo», a «Pyresa», a Cer-

vera? Caldrà perdonar-los, perquè realment no saben de què es tracta.

Per compensar arriben cartes ultraromàntiques, com aquesta de Bellví: «Estimat ocell d'esperana: després de llegir el teu magistral escrit sols puc dir el Cant Espiritual... el sacrifici sigui present a tot Catalunya. La meva casa és la vostra».

El diari «Tele-exprés» de Barcelona (6-I-1971) dóna una petita nova «ensucrada»:

«HUELGA DE HAMBRE DE UN SACERDOTE

»Desde la pasada Nochebuena, el reverendo Luis M. Xirinacs permanece en la ermita de La Verge del Camí cerca de Igualada, llevando a cabo una huelga de hambre. Esta actitud está basada, al parecer, en razones de tipo político. Por el momento se nos ha informado de que no ha sido necesaria la asistencia médica y que los únicos alimentos que toma para mantener su metabolismo son agua y azúcar.»

El nou «noi del sucre»!

I cap diari espanyol fora d'aquests dos —que jo sàpiga— no en diuen res. No res tampoc, a la ràdio. No res, a la TV. Consigna de silenci. Estan tips de l'«affaire» Burgos. Dos diaris, dues mentides. A tots dos surt la frase de la por: «al parecer». Pobra Espanya!

França ha rebut repulsa d'Espanya per la seva propaganda del procés de Burgos. Schumann no podrà visitar Espanya. Està castigat. Els costa, doncs, parlar del nou assumpte.

«Le Monde» (6-I-1971), amagat entremig d'una notificació de detencions i vagues al País Basc, posa: «A Santa Maria del Camí, petit village de la province de Barcelona, le curé, le R. P. Luis Maria Xirinacs, est entré dans son treizième jour de grève de la faim. Le R. P. Xirinacs a commencé cette grève la nuit de Noël pour réclamer l'amnistie en faveur de tous les détenus politiques espagnols et pour le droit à l'autodétermina-

tion du peuple catalan. Ce prêtre, qui fait partie du mouvement espagnol de la "non-violence active", a reçu la visite de Dom Cassià Just, abbé de Montserrat».

Aquesta nit Ràdio París repeteix la nova amb tots els detalls. També fa nits que informa Ràdio Pirenaica.

La nova s'escampa. Quant tardaran a intervenir les forces d'ocupació? No és estrany que no ho hagin fet, a hores d'ara? Actuen amb molta cautela. No volen tornar a enganxar-se els dits. Llur lentitud ens ha fet un bon servei. Han permès d'allargar el contacte amb la gent del meu poble.

11. El país es responsabilitza del meu desig

Dijous, 7 de gener de 1971

Em visiten els amics de l'Escola Mowgli d'Igualada on faig classes. Molt delicats. S'estimen més la meva col·laboració amb salut i forces, que no pas un final negatiu del meu gest. Diuen que potser ja n'hi ha prou per desvetllar les consciències adormides. Ja són catorze dies de dejuni i tot va bé. Únicament una mica cansat.

De Barcelona telefona la mare. Ens explica els esdeveniments d'aquests dies allà baix. Moltes coses no constaran en aquesta crònica perquè o bé van passar lluny del meu coneixement o no es poden dir així com així perquè podrien perjudicar terceres persones. Certament les onades alçades han anat a parar lluny. Reunions, discussions, compromisos, accions, i projectes. Alguns seran potser sempre ignorats per mi. Alguns solament els endevino per petits detalls arribats fins a mi. No pretenc, doncs, que aquesta crònica sigui exhaustiva, ni tampoc la interpretació més vàlida dels esdeveniments. Algú té confeccionat un «dossier» que jo no he pogut consultar. Més aviat aquesta crònica, redactada amb independència d'aquestes altres fonts, servirà potser per completar aquest «dossier», afegint-hi la meva visió subjectiva.

Em fa la impressió que el procés d'influència en el poble i en els responsables animadors i polítics, dins del que cap pels pocs dies de què s'ha disposat i per les dificultats de les festes i del mal temps, està arribant a terme. Si les autoritats permeten uns pocs dies més, potser hauré de plegar el dejuni per tal com els objectius s'han acomplert. M'ha de veure un grup de responsables i sembla que la roda ja rodarà sola.

Seria una equivocació que cabalment en aquest punt intervingués la força pública d'ocupació. Però a cada moment els espero. Penso que deuen estar cavillant si intervindran o no. I en cas d'intervenir, la manera de fer-ho: obertament, enviant la guàrdia civil? És molt difícil. Es cridaria l'atenció i l'Església s'hi oposaria? I enviar un escamot de «Cruzados de Cristo Rey» o del «Capitán Álvarez»?

Des del primer dia he pensat en una visita d'aquest tipus. Vindran a fer una bona estovada i marxaran tot seguit fent-se fonedissos?

Cal lligar curta la imaginació i esperar.

La segona batalla, la batalla adreçada al meu poble, la batalla principal, en allò que depèn de mi, està pràcticament acabada. La gent conscient que ha tingut l'oportunitat d'assabentar-se del fet ja s'ha posat en moviment. Ignoro detalls, però copso els primers resultats.

Poble català, surt a fora!

Capítol III

LES FORCES D'OCUPACIÓ

1. «El segrest» — El Clínic — Les anàlisis mèdiques — Estratègia per a demà

Divendres, 8 de gener de 1971

De sobte el glaç s'ha trencat i l'aigua sòlida s'ha fos. El procés ha entrat en una fase líquida.

Les 11 del matí. Jo encara era al llit. Entra a l'habitació el meu metge de capçalera i em pregunta si poden passar el doctor Bravo, cap provincial de Sanitat, i el doctor Cirera del servei psiquiàtric del doctor Sarró de l'Hospital Clínic de Barcelona, que desitgen de fer-me un reconeixement mèdic.

—Endavant!

—«Buenos días, padre» —fa el doctor Bravo—. «Venimos requeridos por el jefe local de Sanidad, que desea que le exploremos y que sea usted llevado a Barcelona donde podrán controlar su estado de salud en mejores condiciones que aquí. Realmente esto no reúne ninguna condición. ¿Permite usted que le reconozcamos?»

—Sí, sí.

—«Dr. Cirera, ¿quiere usted hacerle un reconocimiento?»

El doctor Cirera m'ausculta el pit i em palpa el ventre.

—Tot normal. Potser el cor manifesta una petita arrítmia...

—Deu ser degut —dic jo fent broma—, per l'emoció d'unes visites tan importants.

El doctor Bravo parla molt per omplir un buit que es nota pertot arreu. El doctor Cirera fa un posat seriós i trist. Es copsa que la cara del doctor Bravo està molt acostumada a situacions molt diverses. Té actituds per a tots els gustos.

—«Qué, padre, ¿se viene con nosotros? Tenemos en la puerta una ambulancia a punto y le llevaríamos al Hospital Clínico. Allí hay todo lo necesario para su caso.»

Jo penso. Penso acceleradament. Veig la trampa. Governació instrumentalitza els metges. El meu, no passarà com un cas polític, serà un cas mèdic. En aquest moment ignorava encara l'especialitat del doctor Cirera. Altrament m'hauria alarmat una mica més.

—Ja tinc un metge, el doctor Gol, i un llit a l'hospital si cal —dic al Dr. Bravo.

—«Como usted quiera, padre. Pero siempre le saldrá más caro. En el Clínico todo será gratis.»

Copso el seu nerviosisme. No parla d'anàlisis psiquiàtriques. Indubtablement té ordres. Demà hi ha anunciada la concentració de solidaritat ací a Santa Maria del Camí. L'autoritat vol treure'm de Santa Maria del Camí per impedir la concentració o, si més no, desorientar a molts: «En Xirinacs ja no és a Santa Maria del Camí».

Tanmateix, no sé ben bé per quina intuïció fosca, m'inclino a deixar-me endur. No tinc encara la seguretats que tot sigui una farsa.

—Bé, anem al Clínic. Només demano que es notifiqui al doctor Gol.

—«Sí, padre, así lo haremos» —respira satisfet—. «Y no vaya a pensar que esto es un secuestro. Usted viene con nosotros, viene totalmente libre. En el Clínico

podrá recibir toda clase de visitas y si quiere cambiar de Hospital, podrá hacerlo con toda libertad. Pero usted comprenderá mi responsabilidad, como jefe provincial de Sanidad, ante el ayuno tan prolongado que está usted haciendo. ¿Cuántos días lleva?».

—Quinze.

—«Fíjese usted lo peligroso de su caso.»

Cobertura sanitària perfecta! Quin governador més llest que tenim!

—«Y nos va a firmar un papel conforme se viene usted por decisión libre.»

—Si vostè garanteix que és necessari el meu trasllat a un centre hospitalari de Barcelona des d'un punt de vista mèdic, jo signo que hi vaig lliurement. Jo no demano el meu trasllat. Són vostès els qui ho demanen i jo hi accedeixo lliurement.

—«De acuerdo, padre.»

Va a baix a redactar el paper. Puja la Vicenta i m'avisava que els cotxes són de la policia i que puguen policies amb els metges. Ja m'ho pensava. Endavant!

El doctor Bravo ve amb el paper. Han firmat tots tres metges i firmo jo.

—«Le enviaré una fotocopia.»

Em vesteixo. I per propi peu m'installo a l'ambulància, estirat. Uns amics que esperàvem em diuen adéu. A l'ambulància, al costat del conductor, hi va un desconegut; al costat meu, el doctor Cirera.

Parlem molt durant el viatge en veu baixeta. Durant el viatge calia esbrinar d'una banda els propòsits de «sanitat» i d'altra informar el doctor Cirera del meu cas al més a fons possible. Ell no en sabia res.

L'intent de declarar-me «boig suïcida» topà amb la seva honradesa professional. La informació a fons del meu cas caigué en bona terra. El doctor Cirera s'estranyava del meu estat d'esperit al quinzè dia de dejuni. De moment atribuïa la lucidesa a l'excés de colesterina al cervell...

Els vidres glaçats de l'ambulància m'impedien de veure el camí. Una sensació de pau i de felicitat m'en-

vaïa. La causa anava endavant. Qui lluita contra un no-violent de veritat es dispara l'arma contra ell mateix. Els castellans diuen «quien al cielo escupe, a la cara le cae».

Pobrets, tenen milions gastats en «Boinas verdes», en «Mirages» per a transportar napalm i en helicòpters antiguerrilles i no saben com defensar-se d'un innocent dejuni de quinze dies! Se m'enduien lleugers muntanya avall sense saber ben bé què fer de mi.

—Ja arribem al Clínic!

—A Psiquiatria? —fa el conductor.

—No, de moment, l'entrarem per Urgències —respon llest el doctor Cirera—. Després, ja ho veurem.

Dos quarts d'una. Entro al Clínic pel meu peu, però de seguida impedeixen que camini. Tenen por d'un mal desenllaç sobtat. Em traslladen pels llargs corredors en lliteres o en cadires de rodes. Arribo a una habitació amb una taula al mig. M'estenc a la taula. Passa estona. Al sostre hi ha com a única decoració, destacats sobre el blanc, uns esquitxos de sang molt visibles. A la capçalera un Sant Crist.

I comença el reconeixement d'urgència: febre, pressió de la sang, anàlisi d'orina, pes, cor, pulmons, ventre, ulls, boca, per si de cas els havia entrat a l'hospital un cas perdut. Res. No van trobar res. Electrocardiograma. Res. Tot perfecte. El cor perfecte.

Mentre em feien l'electrocardiograma em vaig relaxar al màxim, vaig fer unes respiracions llargues, fondes i perfectament ritmades al ventre, tòrax i clavícules onduladament, vaig iniciar un somriure ample —«la vida és bella!»— i em vaig imaginar que estava estès en un prat verd sota un pi. Un cor perfecte! Res d'arrítmies.

De tant en tant, tímidament, demanava aigua. L'aigua era l'única medicina que realment necessitava. Però no. Ningú no es recordava de l'aigua. Passaven molts metges i moltes infermeres. Tots em deien que sí, però l'aigua no venia. L'aire era dolent. No era l'aire de Santa Maria del Camí. L'aigua seria dolenta. No seria

l'aigua de Santa Maria del Camí. El llit, amb un somier antihigiènic, seria dolent. No seria el llit de Santa Maria del Camí. La calefacció no aconseguia d'escalfar-me les puntes de les extremitats, puix em tenien mig despullat a l'habitació de les urgències hores i hores. No serien l'estufa i les mantes de Santa Maria del Camí, on cap dia no vaig patir ni una gota de fred.

Però a Santa Maria del Camí no hi havia condicions sanitàries i al Clínic de Barcelona sí! El doctor Gol m'havia recomanat aigua, escalfor i repòs. De moment, al Clínic, em negaven totes tres coses. Paciència.

Entrava una infermera i s'enduia dos centímetres cúbics de sang. N'entrava una altra i s'enduia una xeringa grossa plena.

A fora esperaven pacientment la Vicenta i amics i, després, la mare, quan fou avisada.

Més tard em baixaren als Raigs X. Mentre esperava, les circumstàncies permeteren que em veiés amb gent-clau: un sacerdot molt influent, un financer, un xicot introduït en ambients revolucionaris, un polític. Em féu l'efecte que un sector molt especial volia monopolitzar el meu dejuni. En qüestió de minuts em vaig informar dels representants d'altres sectors ben diferents. I vaig exigir que se'ls cridés per als tràmits que s'estaven fent. Se m'assegurà que així es faria. I he pogut comprovar que realment s'ha fet.

Els Raig X han testimoniat la bondat dels meus pulmons.

L'aigua no ve. Després he descobert que l'aigua destorba per a les anàlisis de sang. Ells, en canvi, no descobren que l'absència de l'aigua destorba per a l'eliminació de la cetona de la sang. «Peccata minuta.»

A la fi s'ha decidit on he d'ingressar. No sé quins metges n'han estat els responsables; la cosa certa és que s'han portat meravellosament. No ingreso a la Clínica Psiquiàtrica del doctor Sarró, sinó a la Clínica de Medicina General del doctor Rozman, en una sala de quatre llits. A la dreta un vellet en estat de coma, amb una cànula per a respirar, amb sèrum i amb oxígen. Davant,

dos treballadors de mitja edat, molt simpàtics. Són les cinc de la tarda. L'aigua no ve. La pobra infermera està desbordada. A l'hospital no hi ha altra aigua que la superclorada de l'aixeta. Cal aigua mineral, aigua embotellada.

—Que té parents, ací fora?

—Sí.

—Bé, ells l'hi portaran. —I surt la infermera a comunicar-ho als parents. Mentrestant vénen noves visites.

Després, el doctor Urbano i el doctor Montserrat tornen a començar un reconeixement general. Em rebreguen de dalt a baix. Em compten les vèrtebres d'una en una amb uns copets ben donats. Es pensen que tinc els ganglis malalts perquè no estan acostumats a trobar-los tan destacats. Tornen a pesar, a treure sang, a mirar la temperatura i la pressió. Em miren la talla. No arriben a dalt del cap: metre noranta. Miren la boca, el coll, les parpelles. Intenten de mirar el fons de la retina. Cal posar unes gotes per obrir les pupil·les. Dues hores més tard escruten el fons de l'ull. Tot correcte!

A les set del vespre, abandonen. La ciència mèdica ha esgotat els recursos. Algú parla d'electroencefalograma. No el fan. Els metges acompleixen dues finalitats: protegir-me i aprofitar-se d'un cas clínic desconegut.

A dos quarts de deu de la nit arriba la infermera amb l'ampolla de «Fonter», aigua mineral sense gas. S'ha oblidat de l'obridor. Està preocupada per la cànula del vellet. Té por que s'ofegui. Qui gosarà parlar d'obridor?

Finalment després de dos viatges més, me'l porta. No ha pensat en el vas. Obro. Bec a galet. Són les deu de la nit. Onze hores sense beure. Després s'espantaran de trobar massa cetona a la sang. La culpa serà de l'hospital amb totes les seves condicions sanitàries.

Això sí, passa i repassa trenta vegades l'encarregat del sopar portant sopa, primer plat, segon plat, postres,

llet i oferint-m'ho cada vegada per si queia en la temptació.

—No, gràcies; no, gràcies; no, gràcies. No em convé. Estic en observació...

Els altres malalts, generosament, m'expliquen llurs malalties. I, què els he d'explicar, jo? Llur tafaeria es fa difícil d'esquivar. Si hagués allargat la meva estada a la sala els ho hauria explicat tot. Però corren veus que em traslladaran a una habitació individual. Per no crear escàndol? Perquè sóc un «padre»? Privilegi o por?

Es presenta —amb una simpatia que em sembla afectada— el doctor Bravo en persona per comunicar-me que em donaran una habitació individual. Allego que no vull preferències, que sóc molt feliç amb els companys de sala, que no tinc diners per a pagar excepcions. Tot és debades. En una cadira de rodes, per un corredor glaçat, he anat a raure en una habitació de senyor, amb wàter, banyera, lavabo i bidet, en lloc a part. És la darrera aparició del doctor Bravo. No la darrera intervenció.

I em dispo a dormir.

Però el corredor és una caixa de ressonància. Urgències que arriben. Converses telefòniques. Després, es presenta el vigilant i s'entesta que faci servir el coixí sota el cap. Quan marxa me'l trec. Després es presenta la infermera de nit. A la una de la nit encara arriben visites urgents que em porten noves interessants sobre la maduració de la fruita.

També ve el doctor Gol, que no ha pogut venir abans. Ve com a amic. Ell no és del Clínic i no pot interferir. Però, preocupat de fa set dies per la cetona, està meravellat que encara visqui. La flaire de la cetona té la mateixa intensitat de la setmana passada. I jo no em trobo pitjor. No s'ho explica. Comença a pensar que resistiré un pilot de dies més.

Em dóna uns consells molt pràctics. Cap pacient no està obligat a acceptar un tractament. Parant esment, de passada, que per la meva «malaltia» l'únic tractament consisteix a atipar-se. Ara, cal saber que l'hospi-

tal pot expulsar el pacient que no vol sotmetre's a tractament.

De moment, només m'exploren.

—I molt a fons —dic al doctor Gol.

—Oh, a ells els convé aquest cas. És un cas clínic poc conegut. Si jo el tingués a les meves mans no crec pas que resistís la temptació d'aprofitar-lo per a investigar.

Jo penso que hauria de mirar de poder donar al doctor Gol aquest gust. Es mereix això i molt més!

Li consulto una idea que em balla pel cap.

—El doctor Bravo m'assegurà que era lliure. I si demà marxo, posat que no em troben res d'alarmant?

—Home, marxar pots fer-ho, però demana l'alta. No te la poden pas negar, mentre tu assumeixis la responsabilitat de la teva decisió. Si no demanes l'alta, potser tindran un argument per a considerar-te pertorbat.

Bé. El doctor Gol ha marxat. Jo marxaré demà al matí.

A les dues de la matinada encara s'ha presentat el doctor Montserrat. Realmente estan excitats, aquests bons metges. Em diu que totes les anàlisis i observacions fetes no donen cap alarma. Que encara puc durar vint o trenta dies més. M'explica que un metge es va sotmetre al dejuni total per finalitats científiques i resistí perfectament quaranta dies. Ell està realment interessat pel meu cas i em sembla que l'interès, tant científic com social, es va obrint pas entre els metges del Clínic. Em troben tan bé que algun metge sospita que durant la nit m'alimento d'amagat.

Li dic que comuniqui a l'administració que demà vull marxar, que em facin l'alta. Ell em diu que estic en tot el meu dret.

La Vicenta i la mare, després de muntar guàrdia tot el dia, sense poder veure'm, s'han retirat. La Vicenta ha fet durar el seu dejuni de solidaritat fins avui. I juntament amb elles no han faltat ni faltaran uns sentinelles amics, sempre a l'aguait dels esdeveniments per a ajudar, per a intervenir, per a informar, per a

servir d'enllaç permanent amb el poble i els responsables que segueixen al minut el curs dels esdeveniments.

Finalment puc dormir una mica. Cal recuperar-se per a les lluites que s'acosten. Sembla mentida, però després de presa la decisió de marxar, una gran pau ha envaït el meu ésser. Estic comprovant que la veritable pau rau en no contrariar mai en res la veu de la consciència. L'única cosa segura al món és la veu que neix de la consciència que està oberta tot el dia als esdeveniments, que és prou lliure per a rectificar en qualsevol moment i que pren una decisió en el silenci i en la serenitat de la nit.

L'Estat Major, reunit en sessió permanent tota la nit, planifica l'estratègia de tot el dia següent, segons les dades recollides de la lluita sostinguda tot el dia anterior.

Senyor, que dreturers són els teus preceptes i segurs els teus camins!

2. L'alta del Clínic — Detenció i incomunicació — Exercicis espirituals per a inspectors — Intervé l'Església — Vetlla de Santa Maria — El «Daily Telegraph»

Dissabte, 9 de gener de 1971

Em desvetllo perfectament reposat. Sensació de salut general. Els òrgans del cos, sempre tan cansats de menjar i de pair, ara fan unes vacances depuradores. Es tonifiquen i es regeneren. El dejuni millora l'estat general de salut, sempre deficient en la civilització de l'abundància.

Vénen els metges presidits pel doctor Rozman i envoltats d'un núvol d'estudiants i d'infermeres. Em fan una nova revisió. És repassat el resultat de les anàlisis ja fetes i els elements de l'historial. Tot va perfecte.

Demano, doncs, l'alta i el doctor Rozman s'hi avé. Mentre fan papers, em vesteixo i faig la bossa. A punt de marxa.

Apareixen de sobte els metges de la secció de psiquiatria i em demanen de fer tot l'estudi psiquiàtric. Em diuen que en tot cas serà sempre una bona prova per a evitar que em declarin pertorbat mental com sembla que s'intenta. M'hi avinc.

Tot seguit porten el material. Joestic una mica neguitós. Tinc el pressentiment que d'un moment a l'altre

caurà la prohibició de marxar. Per què m'estimo més marxar que restar detingut? Jo vull marxar per tornar a Santa Maria del Camí i assistir a la concentració d'aquesta nit. Seria un bon contracop. Seria desvirtuar tota l'operació planejada pel governador. Ahir em preguntava molta gent si pel fet de no estar jo a Santa Maria del Camí quedava anul·lada la concentració i de juní de solidaritat. Jo els vaig respondre que a mi em semblava que s'havia de fer malgrat jo no hi fos. Mai no s'ha de permetre que l'enemic ens prengui la iniciativa. No estava programat de fer-ho? Doncs, endavant, sense dubtes. El governador el que volia era semblar el dubte. «Es fa o no es fa? S'ha suspès?» No i no i no.

De fet el governador haurà aconseguit de fer impacte. La cosa restarà disminuïda. Però, i si jo pugués ésser-hi? Aquesta és la inclinació del moment.

En canvi, el metge em diu el contrari:

—Té els metges, els estudiants i les infermeres a favor. Alguns de més freds van decantant-se cap a vostè. Convindria allargar la seva estada ací. Demà passat retornen de vacances tots els estudiants de medicina.

Mentrestant, vaig fent els tests a tota velocitat. Són llarguíssims. La tensió del moment no ajuda gaire.

A mitja sessió entra l'administrador de l'hospital.

—Realment, vol marxar? Quedi's, home, quedí's.

És un home prim i alt, de mans esmolades i blanques, de formes suaus i perilloses, de paraules dites amb tonalitats persuasives en les quals hi ha més intenció que no idea. Els ulls em semblen verds.

—No veu que està molt feble i és perillós que surti? Que li manca alguna cosa?

No sé si és amic o enemic. Si ho podia preguntar a algun dels metges que esvaloten pel corredor! Però no en tinc cap a l'abast. L'administrador ha fet sortir un moment el psiquiatre.

El cor em diu que no n'hi faci cas.

—He decidit de marxar; no em van dir que era lliure de fer-ho?

Arriben els metges amb els papers de l'alta per firmar. Dic al psiquiatre que ja li enviaré fets els tests que falten. Em dóna instruccions davant de l'administrador i dels altres metges.

Surt l'administrador. Sento moviments precipitats al corredor.

I... el que esperava.

Entren dos inspectors de policia més aviat grans, un amb una cara realment repulsiva, l'altre, simpàtic, però amb ulls espantats. Aquest segon diu que és advocat a més d'inspector. Els demano l'acreditatiu que són inspectors. Me l'ensenyen. Em comuniquen que per ordre governativa estic retingut a la cella de l'hospital i incommunicat de l'exterior. Ells no en saben els motius. Compleixen ordres. Dos d'ells tenen ordre de romandre dins l'habitació, dos més al corredor i d'altres a baix, al pati, a la sortida. Miren la finestra. Dóna a un terrat molt temptador per fugir. Després em diran els metges que no es pot fugir perquè aquest hospital fou construït pel mateix arquitecte de la presó central de Madrid. És, doncs, una autèntica presó.

Entren la mare i la Vicenta, alarmades. Treuen la Vicenta i a disgust deixen trastejar la mare per dins de l'habitació. Ells, abans, han donat un cop d'ull a l'habitació del lavabo, a la finestra i a l'armari. No han regirat res. Jo temia per una carpeta plena de cartes. No l'han vista. Els demano de parlar a soles amb la mare per saber fins a quin punt arriben les ordres. Prohibit! Els demano si estic retingut o més aviat detingut.

—Ens han donat ordres de retenir-lo ací a l'hospital.

—Vostè que és advocat, quina diferència jurídica hi ha entre retenció i detenció?

—Cap.

—Em poden ensenyar l'ordre de detenció?

Ells, sobretot el més gran, que no és advocat, es posen nerviosos.

—«Padre, no lo hacemos por gusto esto. Son órdenes. Y la detención se hace sin papeles. Sólo se nece-

sita una orden escrita cuando es a partir de las doce de la noche.»

—I menys —dic jo—, ara que està suspès l'article 18.

—«Ah, sí! Ahora menos que nunca.»

—Doncs bé. Comuniqui al seu superior que s'ha equivocat de ple. He provocat aquesta detenció perquè el llop vestit amb pell d'ovella ensenyés les orelles. El peixet ha picat l'ham. Ara que estava gairebé a punt de plegar el dejuni, perquè la finalitat ja n'estava pràcticament acomplerta... El Govern Civil és un farsant. Ha obligat uns metges a donar la cara i a mentir per tal de segrestar-me a mi i de vigilar-me policíacament sota capa de Sanitat. Em van prometre que era lliure. Ho van firmar. Ha obligat d'altres a mentir. No li fa vergonya? A més, s'ha burlat de l'Església. Vostès no poden detenir-me sense el consentiment del bisbe. Això a mi m'és igual, però al bisbe no. Han actuat illegalment i amb perfídia contra el Concordat vigent; els he permès de fer-ho perquè es vegi clar que l'Estat només invoca el Concordat quan li convé i quan no li convé se'l salta. Diguin al governador que ha caigut a la trampa. Volia dissimular el meu cas i l'ha fet més detonant que mai. A hores d'ara la nova ja vola a l'estranger: «Segrest amb policies disfressats de metges». S'ho imaginem? Jo podia haver-me negat a venir aquí, perquè veia el segrest, però em vaig fiar de la seva paraula. Però, ¿quan han tingut paraula les forces d'ocupació del nostre poble? Ara resulta més palesa llur perfídia política. Que en són de repugnants!

L'inspector vell no podia retenir la seva ira. Deia a l'altre que no em respongués res. El policia advocat vermell de confusió intentava dir uns mots de defensa.

Seguí un llarg silenci, mentre jo em tornava a ficar al llit parsimoniosament. Abans vaig intentar d'amagar una mica la carpeta dissimuladament sota unes mantes que hi havia al fons de l'armari.

El segon electrocardiograma es féu davant els ulls vigilants dels inspectors. Els metges estaven enfadadíssims.

Em van pesar i com que em vaig incorporar massa de pressa vaig caure desmaiàt. No fou res. Un moment.

Començà així la meva detenció oficial. Finalment les forces d'ocupació ensenyaven la cara i es veien obligades a intervenir obertament. Els inspectors, de paisà, s'anaren rellevant. De seguida, per voluntat meva, encetàrem diàleg. Fou un diàleg, al meu entendre, molt fruitós. Estic ja entrenat a dialogar amb inspectors de policia. És la tercera vegada que ho faig amb extensió. La primera s'esdevingué quan era escolapi. No estava entrenat. Em vaig deixar endur per la passió de la ironia i els vaig molestar sense necessitat. El governador em va desterrar fora de la província de Barcelona. La segona vegada fou després del dejuni de set dies a Santa Cecília de Montserrat. Va anar molt bé. Unes dues hores de conversa amb uns deu inspectors. Em volgueren processar, però el bisbe s'hi oposà. És molt convenient establir diàleg amb les forces d'ocupació. L'enemic, vist de lluny, sembla un monstre; vist de prop és de carn i ossos com tu. A més a més, és un home molt mediatitzat i instrumentalitzat pels seus dirigents. Cal que actüï pensant el mínim possible. Quatre eslògans mal païts són el nord de la seva actuació. Ells són intelligents com tota persona normal; però els han adormit la intelligència. Tenen una informació ínfima i manipulada. Els han distret perquè no sentin ganes d'informar-se més extensament de les coses. Són temperament d'acció i estan disposats a llogar-se a qui els encomani acció, una mica, sigui quina sigui. La cosa que més els mata són les llargues inactivitats de llur ofici, tan actiu en alguns moments. Si, almenys, en les grans inactivitats hi hagués la mínima esperança d'una actuació forta! Però guardar un pobre home que porta setze dies sense menjar...! A estones temien un segrest de part de les forces amigues. Sobretot quan l'habitació s'omplia de metges i d'estudiants interns i, els metges, molt seriosos, els obligaven a sortir. Perquè els metges estaven indignats de l'actuació de la força pública dins de l'hospital i els tractaven amb molta duresa.

Jo no. Fora de les primeres paraules «oficials» adreçades al governador civil, tota la resta consistí en un diàleg pacífic de forma i exigent i rigorós de fons. Un dejuni llarg predisposa al diàleg serè. Ells tenen com a tàctica incitar l'interrogat amb preguntes agressives. Però al pobre que dejuna no li surt cap resposta agressiva. L'espasa s'enfonsa en un tou de cotó fluix flonjo. D'entrada, la meva resposta consistia a apreciar els aspectes de veritat que podria incloure llur pregunta. I ells, en sentir-se compresos, quedaven desarmats. Després quan havien abandonat l'actitud agressiva, els feia reflexionar a poc a poc i els feia dir a ells el que jo volia dir-los. Acabaven afirmant coses que haurien volgut combatre.

Allà hi hagué temps per a parlar de tot, àdhuc de llurs problemes íntims, familiars, i sentimentals. En broma els deia que estava donant la II Tanda d'Exercicis Espirituals per a Inspectors de Policia, puix no foren absents seriosos problemes de religió. Estaven interessats. Els del corredor s'avorrien, els de dintre se la passaven distrets. Si normalment s'haurien disputat de sortir a fora per fer el cigarret, ara passava al revés. Els de fora apressaven els de dins a fer canvis. A estones, contravenint ordres, n'hi havia tres a dins garlant a tot tren. Els més joves eren els més permeables. No sé si els és permès de confraternitzar tant amb els detinguts. Però crec que és bona feina d'acostar al màxim les trinxeres oposades. Els grans enemics són els Estats Majors. Polícies i revolucionaris, tots són poble! Saber els problemes laborals dels policies, saber com són tractats per llurs caps, saber com viuen, saber per què van triar aquest ofici, repensar amb ells totes aquestes coses, i que ells sàpiguen per què jo sóc així i faig el que faig, i repensar la meva vida amb ells...!

—Jo comprenc i accepto l'ofici de policia. En una ciutat plena de desequilibris i d'immaduresa crec imprescindible la policia. Però sempre em faig una pregunta molt greu: Sabeu els policies realment a qui serviu? Sabeu si serviu el benestar i l'ordre social?

¿Sabeu si protegiu el feble, el pobre i l'ignorant o si esteu fent més ric el ric, més fort el fort, més savi el savi? Hi ha dictadures i dictadures. Unes, al servei del necessitat per a fer-lo fort. Altres al servei de l'opressor perquè oprimeixi més encara. No sé si sabeu qui serviu els policies d'Espanya...

I el policia interpellat em respon com un llampec:

—Sap el sacerdot qui serveix ací a Espanya?

Una nuvolada de complicitats que s'autoexcusen s'alça en l'horitzó.

Ell ha respost atacant. Li ho faig veure. I pausadament hem respost junts els dos punts un després de l'altre. No us imagineu les coses que van sentir aquelles quatre parets blanques del número 14 del corredor d'Urgències. No n'esperava resultats immediats. Era feina a llarg termini, per a ells i per a mi.

Els metges, cap al vespre, veient que em cansava, els prohibiren de parlar amb mi. Els vaig dir que la culpa era meva. Que calia prohibir-m'ho a mi i no a ells. Ells no em molestaren mai. Jo els animava a parlar.

Mentrestant varies visites foren frenades. Mossèn Genís Padrós, el vicari episcopal, també fou aturat, tot i allegar la representació del bisbe de Vic. Li calgué anar a «Jefatura Superior de Policia» on fou rebut pel cap superior després d'esperar una hora i mitja. Obtingué el permís de parlar amb mi. Sembla que ja havien parlat bisbe i governador civil i, a instàncies d'aquest, aquell se m'enduria a la Casa Sacerdotal de Vic. De tot això no se me'n va consultar res. I mossèn Genís vingué a veure'm i no em digué res de res. Es veu que el bisbe havia assumit la responsabilitat de dir-m'ho en persona.

Vaig tenir amb mossèn Genís una conversa insubstantial i ell marxà cap a Igualada. Les autoritats eclesiàstiques estaven realment enfadades davant l'argúcia del governador civil de treure'm de Santa Maria del Camí per via mèdica per detenir-me una vegada instal·lats a l'Hospital Clínic de Barcelona. I volien rescatar-me fos com fos.

Mentrestant, a Santa Maria del Camí, a les set del

vespre, com estava convingut, hi pujava gent de Barcelona, Badalona i de les comarques de Manresa i d'Igualada i iniciaven el dejuni de solidaritat, en un ambient càlid i valent. La nova del meu trasllat desorientà molta gent, però s'aplegaren al vespre una cinquantena de persones decidides. Aprofitaren la nit: llegiren, discutiren i pregaren. A les tres de la matinada vint guàrdies civils d'Igualada, de Capellades i de Calaf envoltaren l'església tancada i la rectoria també tancada i començaren de forçar les portes i d'amenaçar els de dins, prenent per reclam un home del poble. En Saixa, el fill de la Vicenta, amb divuit anys, que viu a casa, tingué prou fermesa d'esperit per orientar els dejunants en tots els assumptes pràctics. La guàrdia civil volia entrar de totes maneres. Li fou negada l'entrada. Ells tenien ordres d'actuar pacíficament i de desallotjar el temple abans de les vuit del matí. Fora feia molt de fred. Van fer foc. Estaven molt enfadats. El fred i l'enuig els feren perdre els estreps. Cremaren llenya sense demanar-la. Feren servir bales de palla dels pagesos sense demanar-les i sense retornar-les a llur lloc. Desinflaren les rodes d'alguns cotxes. Tragueren les corretges de transmissió i arrencaren les bugies d'un altre cotxe. Espiaren les noies per la finestrella del wàter. I tingueren paraules molt poc correctes per a les noies. En resum: la Benemèrita, aquella nit, en comptes de reprimir el «gamberrisme» el va practicar.

Al matí següent amenaçaven de tirar les portes a terra. Algú va avisar mossèn Genís. Abans que vingués, els de dintre obriren la porta del temple. Una dotzena de guàrdies civils amb el capità al davant hi entraren apuntant amb metralletes. Quan agafaren el primer dels tancats, tots es posaren a cantar «deu-me la fe dels profetes» i altres cançons. Els prengueren a tots les dades personals i els escorcollaren tot el que portaven. Més tard vindrien les declaracions i la imposició de multes: unes dues-centes mil pessetes en total.

Arribà mossèn Genís quan, davant de dos testimonis esporuguits veïns del poble, anaven a consumir l'«alla-

namiento» de la porta de la rectoria. Mossèn Genís els exigí una ordre judicial. Se l'havien deixada a Igualada. L'hagueren d'anar a cercar. Després feren un escorcoll a la casa rectoral davant de mossèn Genís.

Molts que anaren arribant més tard per adherir-se a l'acte foren també interpellats de mala manera pels civils. Restaren guàrdies de vigilància durant dos o tres dies més. Els amics del poble no volgueren saber res amb els guàrdies. Els propietaris hagueren de col·laborar d'una trista forma. La resta va fer el que va poder. Si ho haguessin sabut abans, haurien marxat del poble sota qualsevol pretext.

Els vint tricornis congregats a la vora de la carretera, a ple sol, oferien un galdós aspecte «typical» per als cents de turismes *domingueros* que transiten per la Nacional-II. Els cotxes frenaven i miraven la parada organitzada per ells mateixos. Mossèn Genís advertí al capità que els dispersés.

Ensems la nova de la meva detenció volava lluny. El dia 10 de gener sortia la següent nota imaginativa al diari anglès «Daily Telegraph»:

«CAPELLA DECIDIT FINS A LA MORT, per Harold Sieve, des de Madrid.

»Dos policies armats feien guàrdia a l'exterior d'una cambra d'un hospital de Barcelona, on el pare Lluís M. Xirinacs, un sacerdot català, entrava en el setzè dia d'una vaga de fam, com a protesta del règim de Franco.

»Ardent pacifista i admirador de Gandhi, ell deia que volia arribar fins al terme tret del cas que fos declarada una amnistia política i restaurats els drets humans a Catalunya i a Espanya. «Estic decidit fins a morir.» Mossèn Xirinacs començà la seva acció la vetlla de Nadal en el petit llogarret muntanyenc de Santa Maria del Camí, a cinquanta milles de Barcelona. Fins ara, solament ha pres aigua amb sucre.

»Divendres, per instruccions del governador ci-

vil de Catalunya, fou traslladat en ambulància a l'hospital. Malgrat no estar arrestat, fou posat sota la vigilància de la policia.

»Els doctors són cridats a dictaminar.

»Les autoritats de bell antuvi cridaren tres doctors amb l'esperança de poder provar un transtorn mental, per tal de poder ordenar una alimentació forçada.

»Els visitants que parlaren amb el sacerdot després del seu trasllat a Barcelona el van trobar pàl·lid i feble, però perfectament lúcid. Amb veu mesurada va dir que havia meditat molt de temps abans de decidir-se a aquesta vaga indefinida.

»Això és una acció purament individual. Cerco d'atreure l'atenció pública sobre els problemes nacionals, va dir.

»Com a membre del moviment pacifista espanyol "no-violència activa", mossèn Xirinacs enllaça amb els tres-cents artistes i intel·lectuals catalans que el desembre feren una tancada al monestir de Montserrat en protesta contra el judici de Burgos, que fou dissolta per la Guàrdia Civil.»

Durant la primera part de la nit els policies no es mogueren de dins de la meva cambra de l'Hospital Clínic. A la matinada em deixaren sol.

Jo, tan ben custodiat, vaig dormir beatíficament, mentre es feia la vetlla de Santa Maria amb escorta de Guàrdia Civil, al vell estil espanyol.

Abans de tancar els ulls havia decidit de negar-me, el dia següent, no solament al tractament, sinó a tot reconeixement, com a protesta per una detenció arbitrària feta sense donar la més mínima explicació.

Vet aquí tot el carregament de malícia d'aquest dia tan llarg.

3. La por del coma — El Bisbe de Vic — Els psiquiatres — L'ambulància — Detingut a Vic — Un home lliure — El viatge escortat

Diumenge, 10 de gener de 1971

Ni misses, ni comunió. Un rosari cantat per una monja des del fons del corredor. Es veu que encara hi ha al món rosaris i monges que els canten. Jo vaig demanar a la mare una «Bíblia de Jerusalem» de butxaca que ella tenia i en llegeixo trossets de tant en tant. Però la gran festa va per dins. Aquests dies són un diumenge continuat, amb un banquet continuat: el «juge convivium» de dalt del Carmel de Joan de la Creu. Nosaltres som el temple de Déu, nosaltres el sacerdoti reial, nosaltres les pedres vives, nosaltres l'oblació pura, nosaltres crucificats amb Crist, morts amb Crist, ressuscitats amb Crist, asseguts amb ell a la dreta del Pare. Arriba el temps i és ara que els vertaders adoradors adoraran, no a Jerusalem o al Garitzim, sinó en esperit i en veritat. Perquè a la ciutat de Déu no hi ha temple. Així, tota la litúrgia queda consumada.

I torna a recomençar la lluita. Entra un metge amb tots els aparells per realitzar el tercer electrocardiograma. Li comunico davant dels inspectors que, com a protesta de la detenció injustificada, em nego a nous reconeixements. Temia que s'ho prengué malament,

com un caprici. Però no. M'ha esguardat amb una mirada delicada i profunda. Ha manifestat el seu acord. Ha plegat els estris en silenci i ha marxat. Tot això cau cada vegada més bé als metges. Estan realment engrescats. Ho entenen.

A continuació cau la darrera muralla dels metges. Vénen el doctor Urbano i el doctor Montserrat. Fan sortir els policies autoritàriament. Prenen una cadira i s'asseuen a la meua vora. Porten a la mà les darreres anàlisis de sang. Un bon tros alarmat, el doctor Urbano —és la segona alarma mèdica— m'explica que l'acidesa normal (pH) de la sang és 7'36, que per causa dels àcids cetònics la meua sang dóna 7'34 i que, si arriba a 7'30, cauria en estat de coma. És el coma dels diabètics.

—Aleshores —diu el metge— jo no dubtaria de posar-li una injecció de bicarbonat a les venes. És un mal assumpte perquè les encartrona. Però jo no podria permetre que vostè es morís a l'hospital sense fer res. Tot això, ara, té un remei senzill: una mica de sucre, una mica de suc de taronja a l'aigua. Jo crec que això no és aliment. Pròpiament considero aliment les proteïnes.

Suava per convèncer-me.

—En els meus tractes amb metges —li responc—, m'he trobat amb alguns que solament són metges i altres que eren homes i metges. Jo crec que vostès són homes i metges. Com a metges m'han informat amb tot rigor científic del meu estat. Ara els demano que m'escoltin com a homes. Pròpiament parlant la sacaroza és un glúcid, que és un aliment bàsic. Jo vull fer un dejuni a base d'aigua sola. El sucre i el suc de taronja tenen aliments glúcids i no els vull prendre. Vostès comprendran que perquè una bandera alçada es faci respectar, la mínima cosa que es pot demanar és que la bandera estigui neta. Jo vull un dejuni net del tot. A més a més, vostès no han pogut seguir l'evolució d'aquest 7'34. El doctor Gol fa set dies que pronosticà el coma acidòsic per ben aviat i encara estic igual. Ell ha restat astorat. És veritat que tinc acidesa, però em sembla que de moment no creix. Els ronyons es porten

bé. Els demano, doncs, si voldran avisar-me en el cas que m'acosti perillosament als 7'30. Aleshores tornarem a calibrar les circumstàncies i prendrem decisions. De moment em trobo molt bé.

—Sí, realment, potser l'índex 7'34 és estacionari en el cas d'un dejuni. No sabem res segur. Els ronyons funcionen a ple, però també es rebaixa l'acidesa expel·lint més anhidrid carbònic per la respiració.

—Jo no he sentit pas dir dels grans dejunants que caiguessin en coma acidòsic. De tota manera, vigilarem, oi?

—Sí. D'acord.

M'encaixen fort la mà i s'acomíaden. El doctor Urbano decididament em comprèn. Ha passat la segona alarma.

La policia està més tova. Ens han deixat sols amb la mare i la Vicenta. Elles, valentes, fan l'ofici de pont amb l'exterior, àvid d'informació.

Ve a veure'm un germà meu. El deixen passar i ens deixen sols. Està molt disgustat. És enginyer. Creu en sistemes polítics com el de l'Alemanya Federal —tant de bo fóssim una federació com Alemanya—. No creu gaire en el meu sistema d'actuació. Tenim una conversa llarga i nerviosa. L'ambient no està per converses com aquesta. Feia dos anys que no ens vèiem. La conversa ha costat força. La mare pateix entre aquests dos fills tan diferents.

En l'endemig ha entrat una colla de metges carregats de neguits bo i pregant-me que em deixi explorar novament, perquè la policia no tingui un pretext vàlid per a treure'm de l'hospital. Ells volen allargar la meva estada: demà arriben els estudiants de les vacances...

I ara comença la segona trampa del governador civil de Barcelona.

Es presenta, molt violent, el bisbe de Vic únicament per a notificar-me que seré traslladat a la Casa Sacerdotal de Vic. No vol discussió. Ha assumit, amb el seu característic sentit del deure, tota la responsabilitat de la decisió. Li ho ha demanat el governador civil i ell

ha accedit per poder rescatar-me del cercle de ferro en què m'havien ficat. I ha volgut venir a dir-m'ho personalment sense amagar-se. Tot i que no vol discussió, jo li dic:

—Vostè faci el que cregui en consciència que ha de fer, però permeti'm que li digui que, pel que fa a mi, no hi estic gens d'acord. I pel que fa a vostè em sembla que aquesta vegada l'ha ben esguerrada. Fins ara s'ha via mantingut en una prudent neutralitat, però ara, sense negar-li la bona voluntat, ha servit en safata la solució al governador, que endossa a l'Església l'«affaire», que li crema a les mans. Vostè accepta de fer de celler i la Casa Sacerdotal farà de presó. Sembla que Ponç Pilat se'n renta les mans i torna el paquet a Caifàs (amb perdó!). Això li ho dic, no com a cosa personal, que ja sap que no vull privilegis d'aquests, això li ho dic per l'honor de l'Església.

Ell, com altres vegades, intenta espantar-me. Em diu que l'he feta molt grossa; que ja té una llista massa llarga de coses referents a mi. Jo callo. I ell marxa.

Comunico a les meves vetlladores la decisió del bisbe. Tot seguit arriba mossèn Genís, que ve trasbalsat pels esdeveniments de Santa Maria del Camí. La mare, al corredor, el repta per haver pres la jerarquia una decisió tan important per a mi sense consultar-me.

—És la primera vegada que es fa una cosa sense consultar-lo. Si més no, ahir, quan va venir, li'n podia haver dit alguna cosa.

Potser el bisbe volia dir-m'ho personalment i per això mossèn Genís ho callà.

Després es presenten els psiquiatres. Han tingut reunió plenària. El doctor Sarró s'ha presentat a la reunió ostentant visiblement un llibre sobre fanatisme religiós. Els metges que feren els tests han obert l'historial i els resultats objectius i han tancat la boca al doctor Sarró. Res de pertorbat mental. Els índexs donen xifres altes. Aquests metges s'han portat molt bé. S'haurien pogut plegar a les pressions. S'acomiaden i els prometo d'enviar-los complimentats els tests que encara manquen.

El nostre poble s'autodeterminarà quan molt gent, cadascú en el seu lloc, sigui ferm com aquesta colla de metges meravellosos que he trobat a l'Hospital Clínic, dels quals mai més no m'oblidaré.

Fa la impressió que es tramita ràpidament el meu trasllat. Demà destorbaré, al Clínic. La segona trampa. El cervell del governador civil funciona.

A les quatre de la tarda, acompanyat de dos inspectors de policia, es presenta un metge de Sanitat amb el conductor de l'ambulància per recollir-me i portar-me a Vic. L'ambulància espera a la porta. El metge porta a la butxaca una ordre governativa. Es veu, segons aquesta ordre, que jo estic d'acord amb el bisbe en el meu trasllat, cosa que no és certa.

Jo anava a vestir-me per marxar. Però quelcom s'ha rebellat dintre meu. Que el bisbe faci allò que li dicti la seva consciència. Jo haig de fer allò que em dicti la meva.

Vull comprovar el grau de llibertat amb què vaig a Vic. Pregunto:

—Vaig a Vic lliurement o detingut?

—Tan bon punt entri a l'ambulància, cessarà la guàrdia i es retiraran els inspectors —em fa el metge de Sanitat.

—Així, a l'ambulància sóc lliure.

—Sí, sí —s'afanyen a dir els inspectors—, i si es vol quedar a l'hospital també ho pot fer, però aleshores haurem de continuar la guàrdia com ara.

—Aleshores, un cop a l'ambulància, puc dir al conductor que em porti a casa o a la clínica del doctor Gol.

—Ah, això no! Ha d'anar a Vic —exclamen els inspectors de policia.

—Em pensava que vostè ja estava d'acord amb el bisbe sobre aquest punt —afegeix el metge—. No ha vingut aquest matí a dir-li-ho?

—Sí —li faig jo, endevinant que voldrien girar l'afer i convertir-lo en una desobediència al bisbe—, el bisbe m'ho ha comunicat, però jo li he dit que no hi estava d'acord.

—Això jo no ho sabia —diu el metge.

—Bé. Em cal una estona per a pensar el que he de fer. Seria la primera vegada que trairia la meva consciència en aquests dies de dejuni.

—Pensi-s'ho i tornarem dintre de vint minuts —diu el metge—. Anirem a prendre un cafè.

Surt el conductor de l'ambulància. Surten els inspectors de policia. El metge resta endarrerit intencionadament i em xiuxiueja a cau d'orella:

—Jo, de vostè, em quedaria. —I surt també.

Entra un metge simulant prendre'm el pols. I em diu:

—No se'n fiï gens. No és cosa de metges. A més de l'ambulància hi va un altre cotxe ple de policia secreta. Els conec. N'estic segur. I no digui a ningú el meu nom. —I marxa com el vent.

No sé el seu nom. No el podria dir ni que volgués. Entren la Vicenta i la mare i m'ajuden a pensar de pressa. Ara no em queda el recurs d'una nit per consultar el coixí. Si podia parlar amb el bisbe i fer-li veure que no vaig lliure a Vic! Però no hi ha temps. Cal assumir tota la responsabilitat de la decisió.

A poc a poc es va fent la llum. Tres persones unides poden molt.

Tornen el metge, el conductor i els inspectors.

—Què hi ha?

—Que si no puc anar on jo vulgui, em quedo. Jo vull sortir lliure de l'hospital. Ahir vaig demanar l'alta i no se'm va donar. Llavors, detingut per detingut, em quedo en un hospital civil. Les cases religioses no són presons. I pel que fa al bisbe, una vegada lliure, ja pensaré si vaig a Vic o no amb els meus propis mitjans. Sóc grandet i sé les meves obligacions d'obediència al bisbe. No és pas el governador civil qui m'ha de fer obeir per força. Una obediència per força no és obediència. No sóc un cavall. No obeiré fins que no sigui lliure. Així, doncs, em puc quedar, oi?

—Sí, sí —diuen els inspectors de policia no gaire convençuts.

—Doncs, em quedo.

Surten tots. Jo recupero una serenitat fonda. Tot ha estat senzill i fàcil. Seguir la consciència i mantenir-la ben oberta i ben lliure.

A fora, en canvi, hi ha un gran enrenou. Els inspectors de policia van de bòlid. Ben bé, no sé què passa. L'ambulància espera. La nova de la meva negativa arriba a la sala de metges. Molts pugen electritzats a la cambra. Els inspectors s'imaginen que es tracta d'un segrest. Entren de sobte. Espien la finestra des del terradet.

—Ara els ha dit que es queda? —fan els metges.

I els explico tot com ha anat. Marxen com un estol d'ocells als quatre punts cardinals de l'hospital immens a fer córrer la nova situació. Els amics que esperen informació al gèlid corredor de baix ho expliquen als amics de fora.

Dues hores de consulta amb «Jefatura Superior de Policia».

Poc abans de les sis es presenta l'administrador de l'hospital:

—Per a mi vostè és un problema molt petit. Tinc més de mil llits a l'hospital. Gasto un milió de pessetes al dia. Vinc a parlar amb vostè perquè es convenci que la solució que li *proposem* és un terme mitjà entre marxar detingut i marxar lliure com vostè voldria. Si-gui comprensiu.

—Primerament, no sé encara per què m'han detingut. Com vol que sigui comprensiu? ¿Què he de comprendre? No m'han donat cap explicació. He demanat un interlocutor vàlid que representés el governador i n'ho n'he obtingut cap.

—Jo podria ésser aquest interlocutor vàlid...

(Caram, caram amb l'administrador de llits; ja ensenya l'orella!)

—Doncs, si vostè és l'interlocutor vàlid, digui al governador civil que el que no vull és precisament aquest terme mitjà. O detingut o lliure. —I em poso a cridar mentre entren el metge de Sanitat i els inspectors—:

I ja estic ben tip que l'Estat i l'Església, com dos coixos, vagin de bracet aguantant-se l'un a l'altre. L'Estat és major d'edat i l'Església també. Doncs que cadascú assumeixi les seves responsabilitats. Em quedo i prou!

—En aquest cas —intervenen els inspectors—, tenim ordres del cap superior de Policia de portar-lo a Vic per força.

Un silenci petit.

«La campanya del Clínic —penso— ha acabat.»

—Ah, això ja és una altra cosa. La segona trampa es descobreix. Jo vaig detingut a Vic. La primera proposta era una pura falsedat, una tapadora per dissimular. Ara sí, que està clar. És una decisió del governador. Ara ja em puc vestir i anar a Vic. Si m'agafava amb les mans al somier del llit i vostès tibaven pels peus, indubtablement m'arrencarien del llit. No hem de fer escenetes patètiques.

Jo era al llit. A la dreta hi tenia l'administrador. A l'esquerra, mut, el metge de Sanitat. Als peus, tres inspectors. I de sobte, el metge explota:

—Jo no el portaré pas a Vic. M'han enganyat. El meu ofici és de metge, no de policia. Aquest home s'ha de quedar aquí. El treuen del seu poble als quinze dies de dejuni per manca d'assistència sanitària i el fan ingressar al Clínic. I quan fa disset dies de dejuni l'obliguen a marxar del Clínic per anar a una residència sense l'assistència sanitària adequada. No, no el portaré pas. M'hi nego categòricament.

L'administrador suava.

—Vostè obeirà i anirà a Vic amb aquest malalt. Vostè no s'hi pot negar.

—No hi estic d'acord. No tinc cap obligació de fer-me càrrec d'un malalt mentre hi hagi altres metges. I vostè no és pas el meu superior, ni estic d'acord amb la seva manera de raonar.

La discussió s'allarga. Els inspectors, joves, no acostumats a aquesta mena de situacions, van movent el cap com quan es mira un partit de ping-pong. Jo estic

al tercer cel. Això és heroisme. Jo desitjava respostes com aquesta. Quin present, Senyor!

Surten. La discussió continua fora. Mentrestant, jo em vesteixo. Telefonen al cap superior de Policia. Aquest exigeix que el metge es posi a l'aparell. Els inspectors li allarguen l'auricular. Ell el refusa.

—No és el meu superior.

Els inspectors resten perplexos amb l'auricular a la mà.

Després el metge telefona al seu superior, el doctor Bravo, i li comunica la seva ferma decisió de no anar a Vic. Ell no és policia.

L'han de substituir.

M'acomio dels metges del Clínic que m'estrenyen les mans efusivament.

—Quin gust —els dic— d'haver-me trobat amb homes!

Els agraeixo tot el que han fet per mi.

—No ens ha d'agrair res. Vostè treballa i nosaltres treballem.

Baixo al carrer en cadira de rodes. Veig els amics passant fred en el corredor de baix. Fins l'últim detall s'ha escampat a fora.

El darrer episodi de les forces d'ocupació consisteix a ficar-me a l'ambulància. La mare i la Vicenta volen anar a Vic. Podrien anar amb cotxe d'amics, però marxen amb l'altre cotxe de secretes, envoltades de quatre policies.

Qui pot dubtar que estic detingut?

La pinzellada final: l'ambulància ha de passar per no sé on del Passeig de Gràcia a recollir un metge militar.

I cap a Vic.

Darrera segueix un cotxe d'amics. Aquests dies no he pas conegut la soledat. El meu poble és ferm. Té gent madura per coses serioses.

Per Vic, amb gran desconfiança de part de la meva escorta, els he d'anar guiant. La gent consultada no vol col·laborar amb la policia.

A unes noies que s'han adonat que eren policies i no han volgut respondre, ells els han dit: «Jilipoyas!».

Temen un segrest en ruta. Finalment arribem a la Casa Sacerdotal. Ja fa tres hores que ens esperen.

Vic, tot glaçat.

A dos quarts de deu entrem tots, els inspectors inclosos, dins la casa. Han cridat el doctor De Mas, metge de la casa i cap local de Sanitat. Li encomanen la missió híbrida de vigilar-me. Telefonen a Barcelona: «Misión cumplida, y sin novedad!».

Abans que marxin pregunto als inspectors si des d'aquest moment sóc lliure o estic detingut. Em responen que no ho saben. Un de càndid, insinua de consultar-ho a Barcelona per telèfon. Un altre li dóna un cop de colze i li diu brusc:

—«¡Calla! ¡Estate quieto!»

Marxa tota la força d'ocupació. Entren els amics de l'altre cotxe que han vingut darrera. La meva primera intenció era de ficar-me a llur cotxe i de tornar a Barcelona per provar el meu estat d'home lliure. Perquè, ben cert, ha començat la tercera trampa. Tanmateix, m'he estimat més d'informar de tot el bisbe i els sacerdots que m'envolten i que estan una mica esverats.

És una nova batalla. La batalla amb l'Església. Una batalla potser més difícil perquè els meus lligams amb l'Església són molt íntims. I començo de sentir-me una mica cansat. Dissset dies de dejuni i tornar a començar la lluita.

Un dels amics aprofita l'avinentesa del contacte per omplir-me el cap de consideracions de cara al futur. Són més de les deu de la nit. No l'entenc. Estic cansat. Potser no se n'ha adonat i no se'n fa càrrec. L'he tractat una mica bruscament.

El doctor De Mas encara m'ha de dir unes quantes coses. Ell és liberal. Respecta els motius del meu dejuni. Bona gent, la raça dels metges! M'assessora des del punt de vista mèdic. Hi ha el perill del coma acidòsic. M'adverteix que aquest estat de coma pertorba greument les facultats mentals i que aleshores un fet exem-

plar pot esdevenir un fet grotesc contraproduent. Hi ha tot el seny de la Plana de Vic en aquestes paraules. Un de Tars de Cilícia, en canvi, diria: «Nosaltres boigs, vosaltres assenyats» (cf. 1 C 4, 10).

I s'acomiada fins demà. Abans de marxar m'ha dit: «Tots dos, vostè i jo, estem obligats». Cada matí vindrà a vigilar-me.

No conec cap sacerdot dels que viuen a la Casa Sacerdotal. Des de les sis espera, doncs, mossèn Berengueres, director del «Full Diocesà», la meva arribada, amb l'única intenció que en arribar jo trobi alguna cara coneguda. Que Déu li ho retorni amb escreix. Jo li resto ben agraït.

I a dormir.

En un gran llit, molt tou, massa tou; en una habitació amb bona calefacció. Pujo bé les escales.

Mossèn Angel, l'encarregat de la casa, vetllarà el meu son i també la meva vigília. Tot està a punt.

A la mare i a la Vicenta els han cercat un llit a unes monges molt acollidores. No porten ni pijama, ni pinta, ni gaire diners.

Ja som a la Ciutat dels Sants. Què ens espera ací?

Capítol IV

L'ESGLÉSIA

1. El metge — L'intermediari del Bisbe — Els intermediaris del front polític — La meva petició al Bisbe — Compàs d'espera

Dilluns, 11 de gener de 1971

Obro els ulls i em trobo en una mena de convent. L'habitació és més gran del compte. El llit també. Tot m'evoca velles imatges. Jo tenia quatre anys, el 1936, quan vaig anar a veure el meu pare detingut per les Patrulles de Control, en una casa del carrer de Pere IV de Barcelona. La mateixa habitació.

Una finestra dóna al carrer de Balmes. A fora, glaç a terra i boira al cel: hivern de la Plana de Vic. Els aiguadors venen aigua perquè les conduccions de les cases s'han rebentat. Els cotxes de la carretera de Barcelona transiten lentament i s'endevinen, com fantasmes, entremig de la boira.

Arriba el metge d'horeta.

—Quin llit més gran! Aquests llits de tan còmodes resulten incòmodes. Ha dormit bé?

—Molt bé.

Em fa un senzill reconeixement. Sembla que tot va bé.

—Fins demà, doncs, i no es cansi. No li convenen gaires visites.

—Fins demà.

També han anat entrant mossèn Angel i una monja de les que serveixen a la casa.

—Li cal quelcom?

—Potser una altra ampolla d'aigua. Però sense gas.

—No vol res, de menjar?

—No, gràcies, per ara no.

La monja està encuriosida, però no gosa insistir ni preguntar res. Mossèn Angel i les monges no volen que em falti res.

La meva única preocupació és de prendre contacte amb el bisbe. Mossèn Angel em diu que és a Barcelona a una reunió de la Conferència de bisbes catalans, on sé que es discuteix el projecte del nou Concordat entre Espanya i la Santa Seu. Els set dies de dejuni que vam fer l'any passat tenien com a finalitat aconseguir la supressió del Concordat i la separació entre l'Església i l'Estat a Espanya. Res, no s'aconseguí. Ara es va de cara a un nou Concordat: de bracets tots dos, arrencant-se mútuament privilegis i avantatges. I sempre en secret i d'esquena als pobles de l'Estat espanyol directament afectats. És indignant.

Això em referma en la meva posició de no transigir ni un centímetre en l'ús dels privilegis eclesiàstics. Com que no es consulta res, no resta altre camí que el dels fets consumats. Jo també tinc consciència!

Qui em posarà en contacte amb el bisbe? Demano a mossèn Angel si em podrà dedicar una estona després de dinar. Em respon afirmativament. Però al migdia s'interposa mossèn Antoni Oriol. S'interessa pel meu estat. Li explico que estic cercant algú que em faci d'interlocutor vàlid amb el bisbe, que és a Barcelona i que potser hi haurà de restar fins a demà. Mossèn Oriol se m'ofereix en tot i per tot. Copsa la urgència del meu cas i està disposat —si el bisbe no ve aquesta nit— d'agafar demà

al matí el tren i baixar a Barcelona a parlar amb el bisbe. Mantenim una llarga conversa, en el curs de la qual ell treu un bloc i va prenent apunts del que li dic, esmenant, matisant, tot d'una forma molt condensada. Finida la conversa marxa a la seva cambra i redacta un primer esborrany.

Mentrestant la mare i la Vicenta van fent llur ofici d'àngels protectors. Estan mancades de tot, no tenen cap feina per entretenir-se, però s'estimen més de romandre al meu costat que no pas de marxar a casa. Preveuen un desenllaç ràpid i, potser per això, l'espera es fa més difícil. Si el bisbe fos ací!

Entretant realitzen una funció molt útil. El doctor vol que es limitin les visites. Mossèn Angel les frenaria totes. Cada vegada que ve algú —i va venint molta gent— mossèn Angel les avisa i elles, si no és una visita imprescindible, les reben, les atenen i les acomiaden adequadament, i si es tracta de res necessari les fan passar. Així garbellen les visites i jo estic més tranquil. També han comprat una llibreta i durant les estones buides ens dediquem a reconstruir la cronologia dels esdeveniments. Això em facilitarà de fer una crònica, després, si l'oportunitat es presenta. També aprofiten el temps per respondre les cinc-cents preguntes de l'últim test que em resta per enviar als psiquiatres. Elles llegeixen les preguntes i jo responc.

A mitja tarda s'han presentat uns missatgers del front polític. Sembla que s'ha arribat a un acord. Em llegeixen un esborrany on el front accepta i aprecia el meu gest i es fa responsable de la intenció. Se'm comunica que en comptes de firmar individualment, firmarà la «Comissió Coordinadora de les Forces Polítiques de Catalunya», entitat ja existent.

Aquesta mesura no deixa d'ésser una rebaixa de cara a l'impacte públic. Seria millor firmes individuals i «Consell». També perd eficàcia de cara a successives accions. Els nostres dirigents són uns perfectes desconeguts de part del poble. Una publicitat així, amb les conseqüències, els faria guanyar l'estima de la gent de

base. Ells no ho creuen oportú. I jo respecto llur pensar.

Seguidament preparem un esborrany de resposta meva acceptant de plegar el dejuni, donant confiança i temps a tanta gent com me'ls han demanats i agraint totes les adhesions.

Tanmateix, els principals responsables dels partits amb més tradició a Catalunya volen fer-me una visita en persona. I els intermediaris m'anuncien aquesta visita per al vespre de demà. Si, per causa de la meva situació, torno a estar incomunicat i no em poden veure, hem quedat que, si no hi ha contraordre de part d'ells o meva, jo el dia tretze plegaré el dejuni pel que fa a la resposta que esperava del meu poble i dels seus responsables actuals. Si continuo el dejuni serà per raons accidentals d'Església, com diré més avall.

Ha marxat la representació del «Senat» i entra a la cambra mossèn Oriol amb el resum de la nostra conversa passat a màquina i arreglat. M'ha sabut greu, però hem hagut de retocar moltes coses. Tot allò que era massa punxegut ha estat llimat. Mossèn Oriol havia arreglat algun punt de manera d'evitar complicacions al bisbe talment, que desfigurava massa els fets o les intencions. Ha estat una batalla llarga i dura. A mi em costa molt de portar la contra a la gent. Què més voldria jo que complaure tothom! Dir un «no» em costa més que dir cent «sí». Després de tants dies de polèmica no és pas qüestió de jugar brut a les darrerries.

No sé quantes vegades li he fet escriure de nou el paper, perquè ell insisteix en els camins foscos per tal de suavitzar les coses.

No citaré íntegre el document perquè hi ha coses prou sabudes. Algun punt no ha quedat ben bé del meu gust, però m'he cansat prou per aconseguir la resta i arribar a aquest text ja ha estat una feina prou difícil i laboriosa.

Jo li deia a mossèn Àngel, rient:

—Quan trepitges terreny d'Església, trepitges terreny pantanós.

Els capellans la saben massa llarga. Unamuno ins-

pirà al seu Quixot un consell per a en «Sancho»: que quan veiés un capellà venir de lluny no el deixés atansar-se, que li llancés pedres perquè no s'acostés, no fos cas que arribés a sentir les seves paraules; aleshores, estaria perdut.

A les deu de la nit és lliurat al bisbe el document que, després de relatar els fets darrers, fa així:

«La posició actual de mossèn Xirinacs, a la Casa Sacerdotal, és la següent:

»a) desitja aclarir el seu estat civil: si és lliure o si està detingut;

»b) si està detingut, demana de sortir immediatament de la Casa Sacerdotal i ingressar al lloc civil —no eclesial— que se li comuniqui, sigui presó, sigui hospital, etc. Acte seguit, cessarà també en el seu dejuni;

»d) si jurídicament no està detingut, però pràcticament sí, en el sentit que el senyor bisbe se n'hagi fet responsable, donada l'actual situació concordatòria, llavors declara:

»1) que reitera conscientment i solemne la seva petició al senyor bisbe en el sentit que deixi fer el curs objectiu de la justícia civil, sense cap privilegi concordatori, tot passant a atènyer-se exclusivament als drets que li corresponen com a ciutadà normal;

»2) que agraeix al senyor bisbe l'interès que ha mostrat i mostra per ell, en fer ús, al seu favor, de les atribucions que li dóna l'actual Concordat;

»3) que pensa, d'aquesta manera, no solament ser fidel a la seva consciència, sinó a l'ordre objectiu de la realitat, que demana una Església sense privilegis.

»Pel que fa a la posició d'esperit amb què inicià el dejuni, es pot resumir d'aquesta manera. Afirmar: «Jo he jugat net en tot l'afer. No vaig in-

tentar en cap moment un acte suïcida. Esperava —perquè la preveia— una resposta positiva de part del poble català. A la nostra terra hi ha gent molt sana, que no està disposada a permetre una fi tràgica com, per exemple, la del batlle de Cork. Jo he volgut aprofitar una avinentesa, que em semblava real —la dels moments viscuts a Espanya pels fets de l'ETA—, per suscitar una posició d'esperit en la capa de la gent responsable del nostre País. No vull de cap manera esdevenir un instrument de cap política: ni de dreta ni d'esquerra. Cal fer veure clar, a més, que l'autodeterminació no té res a veure amb el separatisme. Vull ajudar a sensibilitzar en vista a una realitat, la de les autonomies, que es va madurant a tot Europa. Penso que Catalunya no ha de viure en l'opressió capitalista i que actualment està preparada per a un socialisme moderat. Penso que ha d'ésser solidària de les regions subdesenvolupades d'Espanya. Vull proposar un camí de reivindicacions dels drets humans —el dejuni— més civilitzat i més conforme a l'esperit de Catalunya, que no pas els mètodes violents. A més, jo tinc molt de respecte pel govern: si forço la llei, no és pas per a suprimir-la, sinó per a fer-la evolucionar en sentit positiu. Crec complir un aspecte de la meva missió sacerdotal: no faig un acte polític, sinó un acte per a responsabilitzar degudament els polítics de la nostra terra. Estic convençut que el poble necessita signes forts, seriosos, diàfans: sense ells és incapaç de sortir de la massificació en què l'enfonsen els mitjans de comunicació social, sobretot la TV. Aquest signe del dejuni pot colpir el poble. A més, jo estic preparat per al dejuni; en coneixo la tècnica i sé fins on puc arribar. Voldria també fer una aportació als germans bascs, ajudant-los a veure que hi ha mitjans eficaços, distints dels de la violència. La conscienciació deguda del nostre País, i dels altres grups d'Espanya,

portarà a uns nous horitzons, insospitats, de veritables possibilitats humanes".»

Un nou manifest més, de cara a l'Església. Un mateix fet va prenent un llenguatge diferent segons la perspectiva del públic a qui va adreçat.

Em sembla interessant d'afegir ací una altra forma de manifest, molt diferent d'aquesta, adreçada als obrers. Ells m'han interrogat d'una faisó colpidora: «Quin sentit té el teu gest davant la classe obrera de Barcelona i de Catalunya, que està composta en gran part d'immigrants?». «Jo crec que avui el que ens ha de preocupar de valent és la situació del món obrer. Aquest canvi que tu vols aconseguir amb el teu dejuni no l'obtindràs, però encara que l'obtinguessis el món obrer continuaria igual (recorda que alguns dels mateixos catalans estan fets uns capitalistes malparits).» El manifest als obrers que cito a continuació, en contrast amb l'anterior, ha aparegut a la revista clandestina «La Cadena» de gener d'enguany:

«VINT DIES DE FAM

»A la mateixa hora en què el cònsol Eugen Beihl era posat en llibertat pels activistes socialistes i nacionalistes bascs de l'ETA, el 24 de desembre, la nit de Nadal, començava una vaga de la fam Lluís M. Xirinacs, a la localitat de Santa Maria del Camí, de la comarca d'Igualada, demanant que el poble que viu i treballa honradament a Catalunya es decideixi a governar-se ell mateix sense l'opressió paternalista del poder polític central i del poder econòmic del capital.

»Andalusos, murcians, gallecs, aragonesos, catalans, cadascú amb els seus costums, la seva llengua, els seus problemes, tots els qui han vingut a aquesta terra per viure-hi i per treballar tenim el deure de sortir del nostre infantilisme i d'assumir la plena responsabilitat de la nostra

vida. No es tracta que ens donin la llibertat i el poder. Es tracta de prendre la llibertat i el poder.

»Cal que la fàbrica sigui dirigida pels treballadors, que la universitat sigui dirigida pels estudiants i pels professors, que el barri, el municipi, la comarca, siguin dirigits pels qui els habiten. Cal que els sindicats siguin dels obrers. Cal que els serveis públics, la banca, la sanitat, el comerç, l'habitatge, la terra, la informació, estiguin controlats pel poble que n'és l'usuari...

»Per què el Papà Capital i el Papà Militar i la Mamà Església i la Mamà Televisió són els únics que saben què convé al Bebè Poble?

»L'obrer crida per un augment de sou i de seguida els articles de consum pugen el doble del seu preu. La lluita per aconseguir una millora en les condicions de treball és heroica i necessària. Però no ens enganyem! Mai no ens portarà a la victòria final.

»PROLETARI, esclau del salari, esclau del pluriempleu, esclau dels controls i de les primes de productivitat, esclau del lloguer, esclau del Telediari hipòcrita, escolta bé:

»En Xirinacs ha passat 20 dies bevent només aigua sola perquè despertis d'un malson. L'han obligat a marxar de casa seva per por d'una anunciada concentració de gent. L'han volgut fer passar per boig, però els metges del poble s'hi han negat. L'han detingut i incomunicat al Clínic de Barcelona faltant a la paraula donada i firmada, amb els inspectors ficats dins l'habitació dia i nit. L'han obligat amb coacció física a marxar del Clínic per por de la tornada dels estudiants de medicina després de les vacances. Ha estat portat a Vic envoltat de força pública i controlat per un metge militar davant la negativa del metge civil a fer aquesta mena de feines. Han volgut fer servir de presó una casa religiosa i de carceller el metge local de sanitat... Tota una aventura. Men-

trestant, clandestinament, representants de la lluita del poble han escampat la lluita a tot arreu i li han pregat que els doni temps i confiança per engegar la lluita a fons. I ha plegat el seu dejuni. Vindrà ara procés, multa, presó?

»Cal despertar. No n'hi ha prou amb la lluita pel salari. Cal anar més enllà. Cal jugar-se la vida per assolir la justícia i la llibertat per als nostres fills. Cal agafar el poder que regula els salaris, els preus, l'habitatge, les assegurances socials, la policia, l'ajuntament, el sindicat, l'exèrcit, els diners dels bancs, els diaris, la ràdio i la televisió. **AUTO-DETERMINACIÓ I AUTOGESTIÓ** volen dir això: que tot el poble tingui accés al govern de les coses que són del poble!

»Aquests 20 dies de fam no van contra el govern de Madrid, ni contra el capitalisme que t'explota. Van contra tu, que et deixes explotar, van contra tu, que estàs adormit amb la "Balay" i el "Soberano"; contra tu, que encara no has descobert que és cent mil vegades més apassionant que guanyi el poble la lluita per la justícia que no pas que guanyi el Madrid o el Barça la lluita per una pilota buida...

»Eleccions lliures!

»Les guanyaran els burgesos si tu estàs adormit.

»Les guanyaràs tu, ben cert, si estàs despert. Perquè els burgesos són cent i tu ets milions. Les guanyaràs tu si tens l'ull obert, la voluntat tensa, si estàs unit, si no et baralles perquè es parla el català o el castellà, si no traeixes el company per guanyar més, si no et passes a l'enemic per viure com ell de les suors del poble, si refuses l'ofici de policia, de guàrdia civil i de militar al servei de l'opressor, si comences la milícia popular i l'exèrcit del poble.

»País Basc: primer front contra l'opressió de la falsa Espanya.

»Països Catalans: segon front contra l'opressió de la falsa Espanya.

»Tercer front: Andalusia? Astúries? Castella? Galícia?...

»Lenin convencé els obrers d'anar al davant en les eleccions lliures de 1914. Mao convencé els comunistes de ficar-se en els partits liberals per controlar la democràcia burgesa. Fidel Castro lluità primer per les llibertats democràtiques i aconseguí que els estudiants i els intel·lectuals se sumessin a la causa del poble. Lluitar per la democràcia és lluitar per la victòria del poble. Que siguin els enemics del poble els qui ens empenyin a la dictadura del proletariat. Sapiguem-ho bé: únicament els enemics del poble són els culpables que en un moment determinat esdevingui imprescindible la dictadura del proletariat. Únicament ells són els culpables. El poble és liberal i democràtic perquè sap que defensa la justícia: el bé de la majoria. Per això Allende ha guanyat les eleccions a Xile i està tornant al poble les terres, els diners dels bancs i el coure, que són del poble.

»No dormis, proletariat! Tens la justícia i el nombre a favor teu. Sigues astut com la serp! Ara l'enemic té un punt flac. Ara Europa reclama més llibertat a Espanya. Ara els nacionalistes bascs estimen de veritat el món obrer. Ara els nacionalistes catalans tornen a descobrir el socialisme. Ara és el moment. Euscadi socialista. Catalunya socialista. La força viva de la terra unida a la fam de justícia del món obrer faran la revolució a Espanya.

»Us imagineu com seria una Espanya de veritat on la unió no fos per la força de l'espasa o del capital, sinó per la força de la justícia i de la igualtat entre els pobles lliures que la formen? ¿Pobles germans que s'avenen lliurement a anar junts, a ajudar-se sense contrapartides, sense pa-

ternalismes i sense infantilismes? Seríem realment forts i temibles.

»No demanem res més. Manem.»

M'agradaria que l'obrer i, sobretot, el dirigent obrer, medités a poc a poc les ratlles d'aquest articlet. Està escrit pensant en ell. És fàcil que les classes no proletàries en llegir-lo s'indignin. Què hi farem? L'he posat ací perquè vull que també elles ho llegeixin.

I continuem amb l'Església.

El bisbe ha arribat tard i cansat. Demà, d'hora, ha de tornar a Barcelona a la reunió de la Conferència Episcopal del Principat de Catalunya. Es reserva, doncs, un dia per llegir el document redactat per mossèn Oriol les estones de lleure per pensar-hi. Mentrestant insinua que redactem un document dient que sóc jo qui renuncia als privilegis concordataris. Tot això m'ho comunica mossèn Oriol a les onze de la nit del dia divuitè del meu dejuni.

La Vicenta i la mare s'hauran d'estar un dia més ací. Paciència! Jo continuo el dejuni. Elles se n'han anat a dormir sense saber el resultat de la gestió feta prop del bisbe. Ara arribaran al convent després d'haver sopat de qualsevol manera. Abans de sopar hauran preguntat el preu, hauran comptat els diners que els resten, descomptant el preu del viatge de retorn a Barcelona en tren. Hauran entrat, després, al convent gèlid. Les bones monges els tindran preparades dues bosses d'aigua calenta per als peus. I, bo i vestides, una vegada més s'hauran encomanat al son de les ànimes justes i senzilles.

Demà es despertaran. Sentiran la mandra de sortir del llit i de trencar l'aire glaçat de la casassa de parets gruixudes, que reté interiorment la temperatura sota zero vigent a l'exterior fa una setmana. Després es pentinaran sense pinta. I esmorzaran en un bar comptant prèviament la xavalla. No sé què podran menjar per esmorzar... Ahir descobriren un lloc que fan menjars populars a preus populars.

I vindran a veure'm sense perdre un minut. Després aniran a missa a la Casa Sacerdotal: els llegiran uns trossos del «Servent de Jahvè» i uns altres de la subtil «Saviesa» que els semblaran triats expressos.

Jo vaig posant tot això barrejat amb les discussions eclesiàstiques entrebancades en les meves circumvolucions cerebrals,

«enfront de tot el país,
dels reis i de llurs governadors,
dels sacerdots,
i de tot el poble senzill» (Jr. 1, 18).

2. Renúncia de privilegis — Bisbe i sacerdots — Concordat o no Concordat — Sol i escacs — Llarga espera — Alarma mèdica — S'allarga la fi del dejuni

Dimarts, 12 de gener de 1971

Avui és el dia que em sento realment fluix. És no-més qüestió de les forces físiques. Cada dia m'he llevat bé. Avui a primera hora no em puc tenir dret. Cauria a terra perquè em roda el cap. He volgut anar a rentar-me les dents i he hagut, a corre-cuita, de seure a terra. És un consell dels metges del Clínic. Si hagués caigut sense sentits, potser m'hauria trencat un os. Avui, ni assegut, no em trobo bé. M'he tornat a estirar al llit.

Ve el metge. No troba res d'anormal, però demana una anàlisi d'orina. Em recomana que, si surt una mica el sol entremig de la boira, surti a la terrassa a prendre'l. Vol saber també quant peso.

Fet el reconeixement entren mossèn Oriol i mossèn Angel Noguera. El primer porta a la mà quatre còpies del text següent:

«Vic, 12 de gener de 1971.

»Excm. i Rdm. Sr. Bisbe de Vic.

»Ciutat.

»Senyor Bisbe:

»Després de la informació que ahir li vaig

transmetre sobre la meva situació actual i sobre la meva actitud concreta davant d'ella, li vull formular d'una manera oficial la petició que ja coneix. És la següent:

»Solicito conscientment, amb el ple ús de les meves facultats, que, en cas d'estar detingut a la Casa Sacerdotal, comuniqui al senyor governador civil de Barcelona:

»a) que em tramet a la seva autoritat civil, sense cap altre dret que el que em correspon com a ciutadà; i

»b) que vostè deixa d'usar a favor meu les atribucions que li dóna l'actual situació concordatària.

»Acte seguit de realitzada aquesta gestió i aconseguit el resultat demanat, cessaré el meu dejuni i passaré a realitzar la meva recuperació sota guiatge mèdic.

»Faig aquesta petició en presència del director de la Casa Sacerdotal, Mn. Angel Noguera; del cap local de Sanitat, el metge doctor Lluís de Mas; i de Mn. A. M. Oriol, que delego com a intermediari.

»Aprofito novament l'avinentesa per agrair-li l'interès que ha tingut i té en el meu cas.

»Firmat: Mn. Lluís M. Xirinacs

El director de la Casa Sacerdotal:
Mn. Angel Noguera

El cap local de Sanitat: Lluís de Mas
L'intermediari: Mn. A. M. Oriol.»

Han calgut tants testimonis per garantir el ple ús de les meves facultats.

Amb mossèn Oriol continua el bescanvi d'impressions. D'aquests documents sembla deduir-se que plego el dejuni si surto de la Casa Sacerdotal. La cosa no és exacta. Plego perquè molta gent del meu poble i els seus representants m'han demanat temps i confiança.

El que sí és cert és que no plegaré dintre de la Casa Sacerdotal.

També he de dir que ell m'ha fet incloure frases agraint al bisbe la seva sollicitud a protegir els seus sacerdots de les intromissions estatals.

—Perquè el nostre bisbe ho té molt, això. És molt valent i sempre ha fet front a l'Estat sense cap mena de por, per difícil que fos el cas, per protegir els sacerdots. I a vós us ha vist envoltat d'inspectors i no ha volgut permetre-ho. Per això deu haver acceptat de seguida la proposta del governador de portar-vos a la Casa Sacerdotal de Vic.

—Em fa pensar en la paràbola del bon Pastor que es juga la vida per les seves ovelles i no deixa que el llop li'n prengui cap. Penso també en les frases de l'oració sacerdotal de Jesús: «Els he guardats, i no se n'ha perdut ni un de sol» (Jn. 17, 12). I més endavant: «Si em busqueu a mi, deixeu que se'n vagin aquests. Per tal que es complís la paraula que havia dit: Dels que m'heu donat no n'he perdut ni un de sol» (Jn. 18, 8-9).

—Sí, sí, així és.

I jo afegeixo:

—De tota manera, em penso que aquesta interpretació és inexacta. Hi ha una confusió important. Està bé que el Pastor defensi la vida de les seves ovelles. Però la figura Pastor-ovelles escau més a la relació sacerdot-poble que no pas a la relació bisbe-sacerdots. Ni tan sols escau a la relació sacerdot-poble madur en la fe confirmat en l'Esperit. Només escau a la relació sacerdot-poble immadur. Els seglars madurs participen de la funció de capitalitat dins l'Església. I mai l'Església no ha impedit la persecució i el martiri autèntics dels seus membres ungits amb l'oli dels valents i menys encara dels preveres plens de l'Esperit per a pasturar el ramat de Crist. Crist no podia impedir el martiri d'Esteve, de Jaume i de tots els apòstols i dels primers papes, bisbes i pastors de tota mena de la primitiva Església. Al contrari, els diu: «Benaaurats quan us per-

seguiran i us maleiran per causa del meu nom» (Mt. 5, 11). I posat que se cerqui alguna forma de protecció contra la persecució, mai no serà fent servir uns privilegis amb els quals no pot comptar el poble senzill. Es produeix la paradoxa que el poble immadur que la necessita està mancat de tota protecció i els pastors madurs que no la necessiten, la tenen en abundància. Quan Pere, «pensant-se afavorir-lo», vol frenar Jesucrist d'anar a immolar-se a Jerusalem, Crist li diu: «Aparta't, Satanàs! M'ets un entrebanc, perquè els teus sentiments no són els de Déu, sinó dels homes» (Mt. 16, 22-23). Protegir d'aquesta manera els sacerdots és un procediment de carn i de sang, no d'esperit; llevat d'algun cas excepcional d'immaduresa o de crisi personal d'algun sacerdot. És, a més a més, mantenir els sacerdots en un infantilisme i el bisbe en un paternalisme absurds. Cal, doncs, que tots els privilegis que constitueixen el sacerdocí en casta a part, desapareguin si aquest sacerdocí és sacerdocí de Crist i no sacerdocí d'Aaró. Cabalment avui ho estan discutint els bisbes del país: tornar a renovar el Concordat? No pot ser! Els bisbes contents de fer de papàs i nosaltres feliços que ens gronxin en un tou bressol?

—Però el Concordat és un tracte entre l'Estat espanyol i l'Estat vaticà. Ni nosaltres, els sacerdots, ni els bisbes, no podem renunciar a aquest estatut. Solament hi poden renunciar les dues parts firmants i de comú acord. És una qüestió d'obediència.

—Doncs bé, jo no vull obligar a ningú a desobeir, però crec que jo he de desobeir perquè la meva consciència no em permet aquesta mena d'obediències. Sentint-ho molt, em poso jo fora de la llei, no amb ànim de menysprear la llei, sinó amb ànim de millorar-la. Talment, que accepto el càstig que se'm vulgui imposar per causa d'aquesta desobediència. No veig altra manera d'influir en el millorament d'unes lleis que es fan i es desfan sense cap mena de consulta a la base que és la primera afectada. Dintre d'aquest document firmat al matí hi faig entrar dues coses, les dues que

ara tinc davant: primera, que no vull restar detingut en una casa religiosa i, segona, que no vull que el bisbe impedeixi un possible procés per causa de la meva actuació. Tota la responsabilitat serà meva i el bisbe podrà quedar bé davant el Nunci i davant l'Estat. «Nosaltres necis, vosaltres prudents.»

—Jo penso que esteu una mica obsessionat per la idea que esteu detingut. En realitat esteu ben lliure. Podeu sortir, si voleu i passejar pel carrer. No hi ha cap guàrdia que vigili la porta. Ni el bisbe ho toleraria de cap de les maneres.

—Ja sé que no hi ha cap guàrdia. Però hi ha altres maneres més subtils de retenir una persona. Us proposo una de dues proves: o telefonar al doctor De Mas dient-li que marxo i veureu com avisa ràpidament a Barcelona, o marxo sense dir res a Barcelona i veureu com el bisbe es posa neguitós.

Mossèn Oriol no accepta, de moment, cap de les dues proves.

—No —continuo— no sóc lliure, ací dins. No podria, doncs, acabar el dejuni encara que volgués, en aquestes condicions. Ni per mí, ni per l'Església. No sé si sóc lliure o no, i en tots els dinou dies de dejuni mai he tolerat situacions confuses com aquesta. I cada dia que passo en aquesta Residència em trobo més neguitós tot jo. Vós podríeu plantejar al bisbe la cosa d'aquesta manera: el governador ha estat murri comptant tàcitament que el bisbe aconseguiria de mantenir-me quiet —detingut— sense ni esmentar la detenció. Ha enredat el bisbe. Doncs bé, que el bisbe sigui murri. No li consta el meu estat de detenció. Que em deixi lliure. I, si vol eludir responsabilitats, ja marxo jo. El governador no li podrà dir res, ni detenir-me a mi, perquè se li descobriria la falsedat. I si li diu qualsevol cosa, pot al·legar que un bisbe no té una metralleta a la mà per fer estar quiet un sacerdot. O pot dir-li que no li constava el meu estat de detingut.

A migdia, més recuperat, m'he alçat i amb dues assistents incansables he sortit a la terrassa a prendre

el sol. Feia bo d'estar-hi. Veia el carrer i la gent i el trànsit de la carretera de Barcelona. El dejuni interposava entre el que veia i la meva vida una gran distància. Aquests dies he viscut la vellesa, la decrepitud del cos, aquest «anar-se'n anant» lent que van vivint tan interminablement els ancians. Com aquell jai de Cal Rosó de Santa Maria del Camí, que guaitava tot el dia el moviment de la carretera de la porta de casa seva estant, embolicades les cames amb una manta.

El cervell funciona bé, però les energies, la vivacitat, la fruïció de la vida i àdhuc les hores de conversa i de diàleg van minvant. Em canso més.

Els capellans joves que viuen en aquesta residència m'han vingut a veure. Una mica cohibits. Creo incomoditat al meu entorn. Una bona mica encuriosits. Com les monges, que voldrien prendre més cura de mi i no poden, que voldrien preguntar moltes coses i gairebé no gosen.

Després del dinar, els capellans van a una sala d'estar. Des d'ahir hi veig un joc d'escacs amb unes figures molt fermes i un tauler gran i vistós. És una temptació. Pregunto si algú vol jugar. Es presenta mossèn Codina, campió de la casa. Juguem dues partides. En sap més ell que no jo, però li disputo el joc amb una certa tenacitat. Ell és molt ràpid i molt impulsiu. El faig botar de la cadira. Tots dos gaudim. Jo tampoc no em vull forçar massa el cap. En resum: em guanya la primera per un peó. La segona fem taules tenint ell el rei i jo el rei i un àfil.

He volgut jugar amb una mica de mala intenció. Volia palesar que el dia dinovè d'un dejuni encara es pot conservar el cap clar. Per la causa. De moment, totes les decisions preses ho han estat amb ple coneixement. El coma de la cetona no es veu de moment per cap símptoma terrible de pertorbació mental.

La tarda ha estat un xic difícil de passar. Esperar és dur. Esperàvem la definitiva visita dels prohoms de la política i l'arribada del bisbe amb la resposta. La Vicenta, la mare i jo estàvem massa pendents del tim-

bre. A dos quarts de deu del vespre fa dos dies justos que he arribat a Vic i encara no hi ha resposta.

Arriba l'anàlisi d'orina: cetona + + +. El màxim. Tot seguit, sense dir-me res, els capellans cuiten a comunicar-ho al doctor, força espantats.

Jo decideixo que la mare vagi a telefonar a Barcelona i preguntí per què no han vingut les visites esperades, i demani al doctor Gol si, en cas necessari, podria pujar una ambulància amb un metge que es fes responsable del meu trasllat.

Una ambulància amb un metge és un luxe, però hem pensat que si no ho fem igual que Sanitat, les autoritats d'ocupació trobaran una excusa per tornar a intervenir. I cal no donar-ne cap.

Ens hem quedat sense cèntims i decidim de demanar-los a un sacerdot amic. La mare se'l troba pel carrer i els hi demana. Ell no en porta. Li diu que me'ls deixarà a l'habitació més tard. Una altra nit a Vic!

La Vicenta encara és a l'habitació i entren, amb unes cares molt llargues, mossèn Angel i mossèn Oriol; vénen a dir-me la gravetat del meu cas. El metge, consultat, ha dit que hi ha perill d'acidosi i que es pot frenar tirant sucre i suc de taronja a l'aigua. És la tercera vegada que sona l'alarma. Cada nou metge que ha intervingut ha tingut el seu moment d'alarma.

M'han atrapat una mica carregat de cap de tant donar voltes a les coses i pel fet que estava ajagut. Però els he parlat a poc a poc, amb gravetat i amb seriositat.

—No us espanteu. Des del punt de vista mèdic, només saben la concentració de cetona a l'orina, però no la concentració a la sang. El dia setè del meu dejuni els indicadors de cetona a l'orina ja donaven + + +. Han passat dotze dies. He tingut temps de morir-me moltes vegades. I estic pràcticament igual. També els metges del Clínic s'espantaren i després compregueren que el que és anormal en un que menja, pot ser normal en un que dejuna. No em fan mal els ronyons. Funcionen perfectament bé. Expulsen molta cetona, que resulta de la combustió dels greixos. Tot és normal, de

moment. No tinc, doncs, per què canviar de règim, de moment.

Hi ha un altre problema del qual no ens ha vagat de parlar a fons: el del límit del meu dejuni. A alguns els pot semblar que si el dejuni és portat fins al final de la vida s'incorre en suïcidi. Ara estic una mica cansat per a discutir llargament sobre aquest punt del qual ja he parlat amb molta altra gent, alguns molt qualificats. No a tothom li sembla que això seria un suïcidi. Però sembla que no caldrà ni discutir aquest extrem perquè la cosa està a punt de resoldre's.

Des del punt de vista dels responsables polítics del país, pràcticament ja tinc la resposta que esperava. I ara, doncs, no manca gairebé res més que la resposta del bisbe. Esperem, doncs, i deixem de moment el sucre i el suc de taronja.

És tard. La Vicenta marxa neguitosa. Ni sé el resultat de les telefonades a Barcelona, ni elles sabran res del bisbe aquesta nit.

Arriba el mossèn amic amb un sobre que conté mil pessetes. Li ho agraeixo. Les deixa al calaix. Està content d'ajudar-nos. ¿Podran esmorzar, demà, les meves vetlladores sense el bitllet verd?

Aquesta nit em molesta una cosa: l'Església juga amb l'acabament del meu dejuni. Han posat al document que tan bon punt marxi de la Casa Sacerdotal i ingressi on sigui, cessaré el dejuni. Jo no ho he afirmat tan categòricament. Sempre he dit: «dejuni, pràcticament, acabat». Tanmateix, els visitants que esperava i que determinaven la fi del dejuni, no han vingut. La condició de cessar el dia 13 era la de trobar-me incomunicat. Com que són ells els qui no han vingut, *jo no penso cessar el dejuni fins a rebre alguna explicació*. Potser se n'han desdit? o, què sé jo? I em fa la impressió com si el bisbe esgrimís una arma davant del governador: «No cal que el detingui, perquè ja cessa en el seu dejuni i, per consegüent, deixa d'ésser perillós».

En aquest punt potser he estat una mica fluix. Aquesta vegada no sé com resoldre-ho. Quina teranyina!

Potser sí que estic una mica més cansat. És difícil d'una banda observar-se amb realisme per vigilar possibles símptomes d'ensorrament físic i de l'altra no deixar-se obsessionar per cabòries buides de realisme pel que fa a la salut.

Ha arribat el bisbe, molt cansat i molt tard, de Barcelona. No pot venir a veure'm tan tard. De tota manera consulta telefònicament al doctor si jo puc esperar bé fins demà al matí. Li assegura que sí. Se'm comunica tot això. I torno a la pau de la nit. Espero que el bisbe dormi tan bé com dormiré jo.

3. Glucosa — El sí del bisbe — La Creu Roja — La visita esperada — Una escapada als inferns

Dimecres, 13 de gener de 1971

Em desperto bé, en forma. El metge, puntual, em reconeix i deixa escrit:

«Vic, 13 de gener de 1971.

»El reconeixement del Rd. Lluís M. Xirinacs demostra estat general satisfactori, amb tendència a l'acidosi.

»Acetonúria + + +.

»Pes: 59 quilògrams.

»Pressió arterial: 11 i 7 cms. d'Hg.

»Es prescriu glucosa.

»Firmat: Lluís de Mas; ct. núm. 27762.

»Glucodulco — 1 capsula.

»5 cullerades al dia en diferents preses.»

—Jo la hi recepto. És la meva obligació de metge. No m'enfadaré pas si vostè no la pren. És ben lliure de prendre-la o no.

—Moltes gràcies, doctor! Quina sort que he tingut amb els metges!

Arriben la mare i la Vicenta. La mare té 65 anys. El fred l'atrotina molt. La Vicenta li ha fet molt de

costat. Totes dues sempre s'han dit: «En aquests dies no ens hem de separar mai.» Ha anat així molt bé. Elles, en tots aquests dies, no s'han planyut gens. Només pensen en mi. Quina comoditat per a mi i quin consol. Totes dues han supeditat tota altra obligació a aquesta. Han copsat com ningú l'abast de la meva decisió i se l'han feta seva.

De moment, no comprem glucosa.

La visita, que esperàvem ahir, vindrà aquest vespre. Imprevistos han dificultat la vinguda prefixada. De part del doctor Gol s'accepta de venir-me a cercar en ambulància.

Mentre la mare i la Vicenta són a missa ha vingut el bisbe. Abans, es veu, ha tingut una bona assentada amb altres sacerdots per a discutir el problema. Tan bon punt el bisbe ha arribat a un convenciment clar, s'ha alçat i ha dit:

—Doncs, anem-li-ho a dir!

I ha vingut i m'ha dit que puc marxar quan vulgui. M'ho ha dit amb aire optimista. Tots ens sentim optimistes després de prendre decisions que ens semblen justes.

Com que el bisbe i jo sempre tenim uns diàlegs una mica aspres, ara no sap què dir més. I jo tampoc.

—I mengi! Que el cos està fet per menjar.

—El cos va bé, senyor bisbe.

—Oh, sí, sí! Però mengi i refaci's ben aviat... I sobretot, faci obra de pau.

Jo ja m'hauria enredat amb això de l'obra de pau. Però per començar a fer obra de pau he dit, jugant amb l'equívoc:

—Sí, senyor bisbe, em preocupa fer obra de pau.

I ha marxat d'una revolada. Jo volia dir-li alguna cosa més, però no he gosat. Aquests darrers dies sóc més covard que els primers. Si he d'ésser sincer, encara que sigui quelcom de molt greu, he de confessar que l'estructura eclesiàstica em cansa, em cansa profundament. Poc abans de començar el dejuni estava a punt de provocar una trencada radical per un fet molt

concret. La incidència d'un afer d'importància més general ha aturat el desenllaç d'un problema seriós d'Església. Com acabarà, un cop resolt el dejuni?

Ara, mossèn Oriol és tot dinamisme per telefonar al doctor De Mas sobre la meva marxa. Aquest demana un paper del bisbe. El rebrà al vespre i demà ell ho comunicarà al cap provincial de Sanitat...

També telefona al doctor Gol que enviï l'ambulància. Costa molt de trobar. Fins a les tres de la tarda no hi ha resposta. A les sis ens passaran a recollir. El doctor Gol ha complert la seva paraula. La prestació del seu inestimable servei comença a funcionar.

Vint dies de dejuni. Estic content d'anar a raure, a la fi, a les seves mans, i amb vint dies de dejuni.

A un quart de set arriba l'ambulància que ens portarà a tots tres a la Creu Roja de Barcelona. El comiat dels capellans ha estat molt senzill. Hem tornat les mil pessetes intactes al mossèn que ens les havia deixades.

A Vic desglança...

Capítol V

EL FINAL

13 de gener de 1971

Dos quarts de vuit. Urgències de la Creu Roja de Barcelona. El doctor Gol es fa responsable de la meva persona i em demana si, en el moment en què decideixi de plegar el dejuni, podrà controlar la meva recuperació. Té per ell un alt interès científic. Diu que vol fer un treball i publicar-lo en alguna revista mèdica. Totes les exploracions, anàlisis, etc., em són demanats amb extrema delicadesa i respecte. En cap moment em veig tractat com una cosa. Estic envoltat d'un ambient de profunda amistat.

Sóc lliure! Una altra vegada! Les autoritats callen.

Tanmateix, encara estic lligat —lliurement— al meu dejuni!

M'assignen l'habitació 279, pavelló 10.

És tard. Mala hora per fer anàlisis. Però el doctor Gol no voldria fer-me esperar un minut més el meu dejuni, si decidia de plegar. Vol, doncs, aprofitar l'estat de màxima debilitat assolit per descriure'n els trets fonamentals. I em demanen que no begui aigua per fer millor les anàlisis.

Ve una infermera i em treu una xeringa grossa plena de sang. Això és tot el que necessiten. I jo no

goso preguntar si ja puc beure aigua. ¿Per què sóc tan tímid? M'he sentit molt malament perquè he passat moltes hores sense beure. I no he estat bo per tocar el timbre i preguntar si ja podia beure aigua.

A un quart de dotze de la nit ve a visitar-me la plana major de la política del nostre País. Han volgut venir personalment, tot i que els ha costat molt coincidir tots plegats. En falta un, que vindrà demà.

Em demanen formalment que plegui el dejuni. Es fan responsables del que jo demano. Em diuen que com a patriota ja he fet prou i més del que era el meu deure. Que el meu fet els ha ajudat a tirar endavant coses que estaven necessitades d'empenta. M'han dit moltes coses... que jo sentia enmig de boira. Cabalment en aquest moment culminant, potser jo estava entrant en el fatídic coma. No em trobava gens bé.

Els he donat les gràcies per la seva preocupació i per la delicadesa de venir personalment a dir-m'ho. I, de seguida, veient que estava cansat, s'han acomiadat, després d'assegurar-los que acceptava llur petició i els donava confiança i temps per desenrotllar llurs compromisos, a ells i a tantes persones responsables com m'havien visitat i escrit.

M'han comunicat una nova colpidora per a mi: en Jordi Carbonell, director de la Gran Enciclopèdia Catalana, potser una mica influït pel meu gest, s'ha negat a declarar en castellà i ha estat detingut per les forces d'ocupació. Valent!

A tres quarts de dues de la matinada vénen els intermediaris a preguntar si l'esperada visita havia tingut lloc. Els ho confirmo surant entre núvols. Volen saber si plego de dejunar, mentre m'ensenyen, maliciosos, un caramel. Els dic que sí, encara que per la recuperació estic en mans dels metges. El caramel torna al fons de la butxaca d'un abric gruixut.

A les sis del matí, després de deu hores de no beure per culpa d'un malentès, em trobo molt malament i, sense preguntar-ho a ningú, bec aigua. A poc a poc l'aigua m'ha tornat l'equilibri.

Dia vint-i-unè del dejuni

Dijous, 14 de gener de 1971

A les deu del matí, quan faltaven quatre hores per a vint-i-un dies, i pesava 58 quilògrams, havent-ne perdut 14, en ple ús de les facultats mentals i amb relativa normalitat física segons les anàlisis, electrocardiograma i electroencefalogrames, i tota mena d'observacions, he plegat el dejuni prenent una tassa de llet d'ametlla diluïda, que m'ha receptat Mlle. Colette, l'única experta en dietètica dels hospitals de Barcelona. El doctor Gol, un metge endocrinòleg i ella, van guiant els meus menús, que el cos reclama amb excés de gana, durant quatre dies que m'estic a l'hospital. En una setmana recupero 10 dels 14 quilograms perduts, menjant fluix al principi i normal al final. L'estat general ha millorat amb el dejuni; especialment l'aparell digestiu i el circulatori. «El cent per un en aquesta vida.» Ací no es tracta de fer un informe mèdic. Però els metges no s'expliquen la normalitat que troben en mi. Parlem de tot un reguitzell de coses relatives a les tècniques orientals de dejuni, relaxació, ioga, reducció del metabolisme basal, concentració, etc. Algun demana bibliografia i contactes.

Quin equip més ferm el d'aquest hospital!

Més tard m'assabento que la Comissió dels Drets

Humans de Barcelona ha pagat totes les despeses d'ambulància i d'estada a l'hospital sense ni dir-me un mot. El meu agraïment des d'aquestes ratlles!

Abunden les visites i les noves. En Colomines i en Folch, a la presó. La Roda roda. La família d'en Carbonell manté un tremp altíssim. Un missatger qualificat ha parlat del meu dejuni per la TV italiana i a d'altres llocs. Rebo cartes meravelloses. Desisteixo de citar-les. Allargarien molt aquesta crònica.

Solament copio la petició final que se'm feu i la meva resposta:

Petició que es va dirigir a Mn. Lluís M. Xirinacs, Rector de Santa Maria del Camí, a 15 quilòmetres d'Igualada, per tal que acabés la seva vaga de fam.

«Quan el món comentava els darrers moments del Procés de Burgos contra els setze patriotes bascos, la notícia de la vaga de la fam, de duració indefinida, que vós havíeu iniciat la nit de Nadal, i el text de la vostra declaració, van recordar al món que el combat que el poble català mena contra l'opressió, continuava.

»La vostra declaració, i la vostra adhesió al Manifest de Montserrat, dels 300 intel·lectuals catalans, s'identificaven amb aquest combat i exposaven els objectius concrets de la vostra acció: Amnistia general per als presos polítics i socials; llibertats democràtiques i sindicals; justícia social; eleccions lliures, i llibertat nacional de Catalunya.

»Per aconseguir aquests objectius han lluitat, i continuen lluitant, els millors fills del nostre poble. Per aconseguir-los, molts d'ells han donat la vida o sofert presó, tortura o exili. El vostre gest se suma a aquesta història de sacrifici i de lluita, que és la millor penyora del triomf de la causa popular.

»La vostra acció, que heu mantingut amb fermeza malgrat les pressions i coaccions de tota mena que heu sofert i els trasllats que us han imposat, no ha estat debades, n'estem segurs. Al contrari, creiem que ha contribuït poderosament a sensibilitzar nombroses persones, a responsabilitzar-ne d'altres, i a explicar arreu que només pel camí del sacrifici, de la lluita i de la unitat el nostre poble aconseguirà la llibertat. El vostre gest ha contribuït també a atreure l'atenció del món sobre l'opressió nacional que sofreix el poble català i a recordar el dret que té Catalunya a l'autodeterminació.

»Creiem que els resultats que heu aconseguit fins ara són tots els que el nostre poble, en les circumstàncies actuals, podia esperar de la vostra acció. Creiem, per tant, que heu complert amb els objectius que us vau imposar en iniciar-la. Per això el nostre poble no pot acceptar, avui, que el vostre sacrifici continuï fins al final, fins a la mort.

»Convençuts de tot això, en aquests moments en què estan a punt de complir-se els vint dies de la vostra vaga, us preguem en nom de tot el que representem —i estem segurs que també en nom de tot el poble de Catalunya— que vulgueu donar per acabada la vostra acció. Creiem que podeu fer-ho amb la plena convicció que heu aconseguit, amb escreix, el vostre deure de ciutadà i de patriota.

»El poble que ha comprès —i valorat— la vostra acció, us agrairà, n'estem segurs, que atengueu el nostre prec.

»Barcelona, 11 de gener de 1971.»

Resposta de Mn. Lluís M. Xirinacs, Rector de Santa Maria del Camí, a 15 quilòmetres d'Iguala-

da, a la petició que li van adreçar els responsables dels moviments polítics catalans.

«En la meva reclusió m'ha arribat el missatge tramès per persones i organitzacions que em mereixen un profund respecte i tenen per a mi una alta autoritat moral, per la seva acció al servei del poble català. En aquest missatge se'm demana que posi terme al meu dejuni, ara que compleix els vint primers dies. Després de reflexionar sobre les consideracions exposades en el missatge i de mantenir converses amb diverses personalitats que m'han assegurat que és gairebé un fet el front únic de totes les forces vives de Catalunya, que jo demanava en la meva declaració, crec que tinc el deure d'atendre el seu prec.

»Així, doncs, poso fi al meu dejuni, amb l'esperança d'haver contribuït amb la meva modesta acció a servir els objectius que constaven en la meva declaració de la Nit de Nadal, coincidint, fonamentalment, amb el Manifest de Montserrat fet públic pels 300 intel·lectuals catalans: amnistia general dels presos polítics i socials, democràcia política i sindical, eleccions lliures i dret d'autodeterminació dels Països Catalans.

»En acabar la meva acció vull agrair les nombroses mostres d'adhesió i de solidaritat que he rebut durant aquests vint dies, que tant m'han ajudat a mantenir-me ferm en la meva decisió. Molt especialment vull agrair el gest de les persones que es reuniren a la meva parròquia de Santa Maria del Camí, la nit del passat dissabte, en vetlla de solidaritat. Vull trametre també la meva salutació a tots els presos polítics i socials, amb l'expressió de la meva ferma decisió de continuar treballant per aconseguir l'amnistia general.

»Finalment, demano comprensió per la meva acció, que no ha volgut ser altra cosa que una petita contribució als esforços dels qui, des de fa

tant de temps, lluiten d'altres maneres pel mateix fi. He procurat complir amb el que creia que era el meu deure. I espero continuar complint-lo.

»Barcelona, 14 de gener de 1971.»

Durant aquest dejuni, dia a dia, he anat cercant la fibra viva de cada instant.

La veritat es fa a cada moment, però a condició que el present sigui gràvid de les arrels passades que encara són vives, de les flors futures que ara ja són poncelles i d'aquella muda Presència que amara amb la seva saba vital tot moment.

Aquesta crònica es clou amb un acte d'esperança en una victòria futura i de confiança en uns homes presents.

Visca Catalunya lliure i justa!

*Lluís M. Xirinacs i Damians
Santa Maria del Camí
31 de gener de 1971*

ANNEXOS

1. LA RESPOSTA URGENT DE CATALUNYA

En la visita que em féu a les dotze de la nit del 13 de gener la Coordinadora de Forces Polítiques de Catalunya, aquesta m'havia demanat temps i confiança per a posar en pràctica el meu prec sobre la unió de les forces vives del país, en vista a preparar seriosament l'autodeterminació de Catalunya: «Vostè deixi'ns uns mesos. Si no complim la paraula que li donem, no posarem cap resistència a que vostè reempregui el dejuni fins on vulgui...».

Una idea, llançada feia mesos, s'accelerà en pocs dies: la convocatòria de l'Assemblea de Catalunya dins el territori nacional català!

Aquesta idea, fruit de causes complexes, no podia tenir una resposta més adequada al meu desig. Després de llargs anys de divisió de les forces d'ocupació, finalment, al capdavall d'un llarg procés de confluències parcials, s'arribava a la unió somniada.

Per raó de l'estat de repressió, de la situació de clandestinitat, no podia pensar-se en una primera sessió multitudinària i de llarga durada. Es decidí, doncs, muntar un treball de pre-assemblea, que en realitat

constituí la vera assemblea. En successives aportacions-correccions, s'aconseguí un text que contenia pràcticament les diferents contribucions dels convocats. Es titulà: «Pel camí de l'Assemblea de Catalunya».

D'aquest text una comissió d'experts en tragué un «projecte de comunitat». Se cercà lloc; es prengueren complicades mesures de seguretat. Tot fou enllestit el 23 de maig: només quatre mesos després d'acabat el dejuni! Jo no podia esperar més diligència. N'estic molt satisfet. No és mèrit meu, és mèrit d'uns valents que s'han mogut sense treva en tan curt temps, fent prendre consciència i mobilitzant amplis sectors de població més o menys conscients davant la gran alternativa.

La policia flairà l'emplaçament de la reunió en el darrer moment, quan bona part dels assembleistes ja eren a lloc. La bona organització permeté una retirada tàctica sense baixes. La repressió fou feta a les palpenes.

Finalment, el 7 de novembre fou el dia memorable en què es realitzà la primera sessió de l'Assemblea de Catalunya. No és ací el lloc per fer-ne la crònica. Només copio el «Comunicat» aprovat, i qui el compari amb el que demanava quan vaig començar la vaga veurà si n'és una resposta adequada:

COMUNICAT DE L'ASSEMBLEA DE CATALUNYA

«Nosaltres, catalans de diferents tendències, pertanyents i no pertanyents a organitzacions polítiques, de diversos sectors de la població, obrers, camperols, estudiants, intellectuals, professionals i ciutadans en general de Barcelona i de comarques, reunits en Assemblea, malgrat que som conscients que les actuals circumstàncies dificulten d'esgotar les possibilitats de representació, formulem la present declaració:

»L'actual crisi del règim, de la qual el procés de Burgos fou una manifestació sobressortint, la

progressiva presa de consciència i la mobilització de les classes populars, i la necessitat d'oposar-nos fermament a la maniobra continuista d'instaurar Juan Carlos com a successor, a títol de rei, del dictador, exigeixen l'adopció unitària d'una alternativa democràtica basada en els punts mínims acceptables per les forces i sectors representants de l'Assemblea, alguns dels quals tenen objectius divergents a llarg termini, però que coincideixen en l'objectiu immediat de l'enderrocament del franquisme. Aquests punts de coincidència són els següents:

- »1. La consecució de l'Amnistia general dels presos i els exiliats polítics.
- »2. L'exercici de les llibertats democràtiques fonamentals: llibertat de reunió, d'expressió, d'associació —inclosa la sindical—, de manifestació i dret de vaga, que garanteixin l'accés efectiu del poble al poder econòmic i polític.
- »3. El restabliment provisional de les institucions i dels principis configurats en l'Estatut de 1932 com a expressió concreta d'aquestes llibertats a Catalunya i com a via per arribar al ple exercici del dret d'autodeterminació.
- »4. La coordinació de l'acció de tots els pobles peninsulars en la lluita democràtica.

* * *

»Com a objectius immediats, fem una crida a tot el poble català —i considerem catalans tots els qui viuen i treballen a Catalunya— perquè incorpori la perspectiva global del canvi democràtic a cada una de les seves lluites concretes, i perquè intensifiqui l'esforç per a una ràpida obtenció de:

a) La unitat d'acció de totes les forces democràtiques.

b) La solidaritat en la lluita en favor dels repressaliats.

c) L'acabament de la repressió i la consecució de l'amnistia.

»Per tal de vetllar per l'aplicació dels acords de l'Assemblea, és elegida una Comissió Permanent, la qual impulsarà totes les iniciatives útils per a aconseguir la mobilització popular, fomentará accions unitàries i prepararà una nova sessió de l'Assemblea de Catalunya, més àmplia i més representativa.

»Catalunya, novembre de 1971.»

Aquest document ha estat aprovat unànimement per: Comissió Coordinadora de les Forces Polítiques de Catalunya (5 partits) — PSAN (Partit Socialista d'Alliberació Nacional) — PSOE (Partido Socialista Obrero Español) — PORT (Partit Obrer Revolucionari Trotskysta) — Comissions Obreres (de Barcelona, Manresa, Sabadell, Vallès Or., Terrassa, Baix Llobregat, Tarragona, Mataró, Blanes, Badalona, Lleida, Sallent) — UGT (Unió General de Treballadors) — BLOC (Secció Universitària del Front Nacional de Catalunya) — Jovenuts Comunistes de Catalunya — Estudiants de les Universitats Central i Autònoma de Barcelona (Periodisme, Dret, Medicina, Farmàcia, Filosofia, Econòmiques, Enginyers, Ciències, Aparelladors, ATS) — Professors de les Universitats Central i Autònoma de Barcelona — Comissions Obreres de Barri — Comissió de Solidaritat — Assemblea Permanent d'Intellectuals Catalans i Professionals — Comissió de Camperols — Comissions de Barri — Comunitats Cristianes — Plataformes Professionals (Periodistes, Metges, Tècnics, Advocats, Aparelladors, Enginyers, Arquitectes, Llicenciats, Comissió de Cinema, Comissió d'Acció d'Ensenyança) — Dones Democràtiques — Una vintena de personalitats —

Comarques i Poblacions: Amposta, Tortosa, Reus, Tarragona, Igualada, Alt i Baix Penedès, Prat de Llobregat, Garraf, Gavà, St. Vicenç dels Horts, Manresa, Terrassa, Sabadell, St. Feliu de Codines, St. Llorenç Savall, Cerdanyola, Ripollet, Castellar del Vallès, Granollers, Badalona, Mataró, Caldetes, Malgrat, Blanes, Girona, Lleida, Vic, Figueres, Torelló, Ripoll, Vilafranca, Manlleu, Centelles) — 9 Institucions legals.

Catalunya ha complert la paraula que em donà. N'estic joiós! Vull deixar això ben clar, perquè una certa maniobra silencià la fi del meu dejuni generosament escampat per la premsa clandestina interior i per molta premsa pública de l'exterior d'Espanya.

Encara no fa gaire certes agències informatives preguntaven com acabà el dejuni a mort de Lluís Xirinacs. És molt gran la responsabilitat de la forma d'acabar un dejuni a mort.

Responc:

Acabà perquè els homes més responsables de Catalunya em demanaren temps i confiança. Jo els vaig donar temps i confiança. I la realitat de l'Assemblea de Catalunya en marxa és exactament la resposta del poble català al meu dejuni, encara que sigui molt més que la simple resposta al petit gest d'un pobre home que no representa gran cosa al costat de la llarga i ampla lluita que mena el poble vers la seva autodeterminació.

L'Assemblea ha matat el dejuni. I ella viu i camina endavant.

2. LA LENTA RESPOSTA DEL RÈGIM

Gener 71

Dia 14. — Fi del dejuni.

Febrer 71

Dia 3. — L'Autoritat Judicial especial —Tribunal d'Ordre Públic (TOP)— ja ha comunicat al bisbe la intenció d'instruir-me procés. El bisbe després de consultar-me, dóna llum verda.

Dia 15. — Cauen les inevitables multes als quaranta d'Igualada, Manresa, Barcelona i Badalona que es varen tancar a Santa Maria del Camí en solidaritat amb el meu gest. Només a Igualada el conjunt de les multes puja a 116.000 pessetes.

Març 71

Dia 9. — El TOP em pren declaració per mitjà del jutge de 1ra. Instància d'Igualada. Em nego a declarar si no és en català, com ha fet abans en Jordi Carbonell.

Em posen un intèrpret. Em pregunta el jutge els motius de la vaga de fam. Li entrego els dos papers ciclostilats, signats per mi —«corpus delicti»—. Està molt satisfet de poder fer a mans del TOP un material tan útil per poder-me processar. Em nego a firmar la declaració perquè no està redactada en català.

Dia 23. — Arriba l'«Auto» de processament, fet pel jutge D. Jaime Mariscal de Gante y Moreno, datat el 12 de març, sumari 83 de 1971, «propagandas ilegales — PROCEDIMIENTO DE URGENCIA» (en lletres grosses):

RESULTANDO que el sacerdote don Luis Maria Xirinacs Damians, redactó unas hojas que luego fueron impresas a multicopista y distribuidas profusamente en Barcelona y provincia, en las que demandaba elecciones de verdad en los Países Catalanes «pido unas elecciones verdaderas. Sin amnistía no pueden haber elecciones verdaderas. Con la opresión capitalista, incluso por parte de los mismos catalanes, no puede haber elecciones de verdad. Amigos: Tú eres el pueblo, vosotros sois el pueblo, de todos nosotros depende que nuestro país tenga la autodeterminación que los 250 intelectuales reunidos en Montserrat, día 13 de diciembre, pedían» y termina «Pido la autodeterminación para los Países Catalanes». Dichas hojas están fechadas en Santa María del Camino, el 25 de diciembre de 1970.

CONSIDERANDO que los hechos relacionados revisten los caracteres de un delito de propagandas ilegales.

CONSIDERANDO que procede decretar la libertad provisional del referido encartado, con la obligación de presentarse los días uno y quince de cada mes ante el Juzgado de su vecindad.

SE DECLARA PROCESADO EN ESTE SUMARIO a DON LUIS MARIA XIRINACS DAMIANS.

REQUIÉRASELE para que preste fianza por cantidad de 30.000 pesetas.

No pago la multa. Es decreta embarg. L'ha d'executar el secretari de l'ajuntament, que és feligrès meu. Es nega a embargar el seu rector. Sóc declarat insolvent.

Abril 71

Dia 8. — Mentre cada quinze dies em presento a jutjat on resta constància de la meva llibertat escapçada, augmenta l'impacte del fet. Conferències, jornades, discussions, col·loquis, papers, res no frena l'ona expansiva: ni processos al TOP, ni multes, ni la minva de llibertat física ni amenaces. L'estil no violent de lluita va assaonant lentament la nostra terra. Avança la preparació de l'Assemblea de Catalunya. Els no-violents fan una llarga marxa des de Ginebra. Amics meus prenen decisions importants en llurs vides.

Dia 20. — Se m'avisava per a què, conclús el sumari 83, en el terme de cinc dies presenti a Madrid advocat i procurador davant el TOP.

He decidit no defensar-me, ni cercar advocat. Jo mateix m'he «acusat». He entregat, firmades, les proves acusatòries. Les han fet servir contra mi. No tinc res a amagar. He fet el que diuen que he fet. ¿Quina defensa hi cap? Allò que per a ells és un delictes, per a mi és un dret i un alt deure.

Sembla que aquest afer és molt urgent.

Juliol 71

Dia 1. — Avui, com cada quinze dies, m'havia de presentar al Jutjat. No ho he fet. Ni ho faré més. M'he presentat sis vegades de l'1 d'abril al 15 de juny.

Tot aquest temps va madurant en mi un procés de revisió crítica de les meves relacions amb el Règim.

A qui em presento cada quinze dies? Qui són ells? El poble no els ha triat.

Al Jutjat d'Igualada ningú no protesta.

Dia 20. — Dia nefast. Des de la primavera el Govern tracta de fer aprovar a les Corts el projecte d'una reforma de la Llei d'Ordre Públic de 30 de juliol de 1959. És una reforma tràgica que arrenca del precari control judicial les més arbitràries actuacions de l'Executiu (Governació): multes exorbitants, retencions a Comissaria fins a tres mesos (abans fins a tres dies), empresonament sense mandat judicial, etc.

Se la califica com un estat d'excepció permanent. Els Col·legis professionals d'Advocats de Barcelona i Madrid han protestat.

El Govern ha aprofitat l'atonía informativa de l'estiu per aconseguir l'aprovació. Ha obligat els procuradors en Corts a votar donant el nom públicament, per a coaccionar-los...

Resultat: 379 vots a favor, 14 en contra (representants sindicals, dels advocats, de la família) i 4 abstencions; faltaren a l'hemicicle 120 procuradors. Mns. Cantero, bisbe de Saragossa, s'abstingué. Mns. Guerra Campos i el bisbe de León votaren a favor.

El poble estiueja. El Règim celebra consells de guerra contra l'ETA, apuja els serveis públics, avança les eleccions de nous procuradors, mata obrers a Getafe, Erandio, Granada, etc. L'Estat no estiueja.

Agost 71

Dia 16. — Avui m'han citat al Jutjat. Volen llegir-me l'«Exhorto» Cr. 280/71 del Jutjat d'Ordre Públic de Madrid. Segurament es tracta de la qualificació fiscal. Què deu demanar? Un, dos, tres anys de presó?

Estava citat a les 13 hores. He passat un matí dolent dubtant entre seguir, per ara, el corrent i apretar a l'hora del judici o començar a estrènyer ara. El cor em demana fa temps això segon. Però se'm fa una mun-

tanya encetar una actitud oberta de no cooperació amb el Règim; voreja el suïcidi civil. A més tinc altres responsabilitats que amb aquest pas se'n van en orri. Quina és la responsabilitat primera?

Casualment ha caigut en les seves mans aquesta cita:

«Com deia un savi d'una tribu índia de Mèxic: quan tinguis dos camins, concentra't i segueix després, tranquil, aquell en què hi tens el cor.»

M'he concentrat i el cor m'ha dit endavant. No he anat a veure el jutge a les 13 hores.

A les 13,15 es movien el jutge, la guàrdia civil. Telefonades, indagacions. «Se li haurà de posar, com a mínim, una multa de 250 pessetes per no compareixença injustificada.» Cap d'aquestes gestions no ha arribat fins a la meva persona, l'interessat.

Dia 17. — M'han telefonat del Jutjat. És l'agutzil.

—No ve?

—No, no vinc.

—Ens obligarà a fer pujar la guàrdia civil.

—Facin el que creguin convenient. La meva actitud no va contra vostès. Va contra el TOP. Dispensin les molèsties.

He penjat el telèfon. Quan vindran? Se m'ha fet un nus a la gola. Sembla un pas definitiu. Algú m'ha ofert d'amagar-me a casa seva:

—No serà pas el primer que s'hi amaga.

No m'amago. He preparat un paper per si em venien a detenir:

«Em nego a col·laborar amb el règim vigent. No em presento al jutge en l'estat de llibertat provisional que tinc. No m'he presentat a un requeriment del jutge, de part del TOP de Madrid. No em defensaré en el judici. No vull la llibertat provisional.

»Causa: aquest règim no té base legal
— nega l'autodeterminació al meu país

- la seva justícia militar assassinà el nostre president legítim, en Lluís Companys
- en més de trenta anys:
  - empresona sense treva els polítics d'oposició,
  - augmenta l'opressió capitalista,
  - fa emmudir la informació,
  - augmenta dia a dia la repressió,
- s'acaba d'aprovar una absurda llei d'ordre públic; un bisbe s'ha abstingut, dos han dit que sí, cap no l'ha negada
- el meu poble estiueja mentre l'Estat aprofita el temps
  - per a votar lleis absurdes,
  - per a avançar eleccions de procuradors en Corts,
  - per a apujar els preus,
  - per a jutjar els líders del poble,
  - per a tancar revistes i editorials,
  - per a matar obrers,
- l'Església calla o diu "sí"; això, ¿no és fer política?
- les Corts són pura hipocresia, com les eleccions sindicals i municipals
- és un règim brutal que es manté per la força i per una pantomima de lleis votades per la força.

»Faig d'anti-Guerra Campos, faig anti-política. He trigat molts anys a veure-ho clar. Fa dies, àdhuc abans del dejuni, que veia que ho havia de fer. Avui ha estat el dia. No ho faig fàcilment. Deixo moltes coses a contracor... Però això és primer. I començo la meva petita campanya de no cooperació amb totes les conseqüències. Jo no sóc espanyol d'una Espanya com la que tenim, no sóc català d'una Catalunya burgesa i capitalista. Jo sóc català d'una Catalunya del poble treballador i espanyol d'una Espanya democràtica de veritat.

»Si amb el nom de Déu a la boca no es respecta l'home, no cal perdre temps inculcant el respecte a Déu. Pels fruits els coneixereu. La veritable religió pledeja a favor de l'oprimit i rescata l'esclau de la seva tribulació.

»Adéu. Ja sona la tercera campana. És l'hora.»

Dia 22. — On és la urgència? Fins avui no m'ha arribat cap reacció. Jo esperava des de fa cinc dies la parella de la guàrdia civil i no ha vingut ningú. Cada cotxe, cada moto, les passes mossegant la sorra del camí d'en Serrallonga... No, no han vingut. Avui m'han lliurat la cèdula d'una segona citació. Veig que han tingut prou paciència. Però no hi ha res a fer. No hi aniré.

Dia 23. — He explicat als familiars i amics de Barcelona els darrers esdeveniments. No sabia com començar a explicar-ho a la mare. De fet, àdhuc li ha agradat. És valenta i noble.

Els amics diuen que la reacció anirà venint a poc a poc.

Ha sortit a superfície un vell corcó. Fa molt de temps que penso que hauria de renunciar al «Documento nacional (?) de Identidad». Retenir-lo és el signe de retenir voluntàriament l'extrem de la cadena que m'esclavitza amb un Estat regit per un règim amb el qual no vull cooperar. Deixar anar l'extrem de la cadena és la meva mort civil, amb greus conseqüències. El D.N.I. és el signe de la meva adhesió individual al sistema. Desprendre-se'n també és un signe qualificat, entenedor cent per cent per al poble, per inculte que sigui.

Esdevenir un indocumentat! El nivell més baix de la societat. Llei de «vagos y maleantes»...

M'han aconsellat com a moment més oportú de l'entrega del «Document» el de la vista del judici del TOP.

Dia 29. — Aquest diumenge el secretari d'Argençola

no m'ha presentat la tercera citació. En canvi, el van citar a ell, dimecres passat. Li van preguntar què passava i si ell sabia els motius de la meva no compareixença. No els sabia. Jo no li vaig explicar res per no comprometre'l en un afer que depassa el cercle de les seves vivències. No va, doncs, poder explicar-los res. Li van dir:

—Però, ¿no sap aquest home que incorre en «desacato a la autoridad»?

Aquest deu ser el dintell de la porta. És l'últim argument. Qui gosarà «desacatar» l'autoritat? En el nostre país ibèric hi ha poqueta consciència i davant d'un cop d'autoritat aquesta poqueta consciència s'esvaeix com el fum.

El secretari em digué:

—Vagi's preparant per a una visita de la guàrdia civil.

Li vaig respondre:

—Fa dies que l'espero.

Setembre 71

Dia 1. — En començar la preparació del nou curs, els responsables del país ofereixen de recolzar el meu gest per tal que un fet de testimoniatge personal esdevingui un fet de transcendència social. Hi accedeixo.

Octubre 71

Dia 21. — Han passat molts dies i moltes coses. Pel que fa al meu procés, al jutge d'Igualada no li cabia al cap que jo em negués a presentar-me. Es pensava que hi havia impossibilitat material o algun malentès. Consultà ací i allà, segurament també a mossèn Genís, vicari episcopal a Igualada. Finalment es convencé que jo no em presentaria. Aleshores cursà a TOP de Madrid l'avís de la meva no compareixença, sense voler prendre

la iniciativa de detenir-me. No sé la resposta de Madrid. Només sé que la guàrdia civil volta els vespres pels entorns de casa. També sé que vigilen la gent que ens ve a veure. Quina feinada tindran! De moment no hi ha res a fer.

Novembre 71

Dia 7. — Primera sessió de l'Assemblea de Catalunya. Després, nova repressió a les palpentes: 1.300.000 pessetes en multes, detencions, processaments, registres, exili...

Desembre 71

Dia 15. — Rebo la carta següent:

7-12-1971
Madrid

«Sr. D. Luis María Xirinacs Damians
Casa Rectoral
SANTA MARIA DEL CAMÍ (Barcelona)

»Distinguido señor:

»Me permito molestar su atención para comunicarle que, por el Tribunal de Orden Público, he sido nombrado, del turno de oficio, su defensor en el Sumario 83 del año 1971. Por esta razón, y para tratar de lograr un resultado feliz, le ruego, si lo estima oportuno, se ponga en contacto conmigo al objeto de preparar adecuadamente su defensa.

»Tan pronto se señale la Vista del Juicio Oral, lo pondré en su conocimiento para los oportunos efectos.

»Aprovecha, con gusto la ocasión, para saludarle atentamente,

»firmado: Julián de Póo y Pardo.»

El dia 20 d'abril se m'havia donat un termini de cinc dies per cercar advocat. Ells han tardat vuit mesos a nomenar-lo. Procediment urgent!

La meva resposta a l'advocat diu així:

«Sr. D. Julián de Póo y Pardo
MADRID

»Apreciado señor:

»Agradezco su comunicación del 7-12-1971.

»Supongo que el Tribunal habrá puesto en sus manos el material referente a mi caso y por ello sabrá que reviste una cierta singularidad.

»En un primer momento yo mismo puse en manos del Tribunal los papeles que luego fueron considerados delictivos, con ánimo de colaborar al máximo con las autoridades. Me hice responsable de ellos y no tenía nada que defender. Si realmente, a juicio del defensor de la ley, esos papeles infringían la ley, estaba dispuesto a cumplir la sentencia sin más complicaciones. Di un voto de confianza al fiscal y dije que no necesitaba defensor.

»Entretanto han ocurrido sucesos, que me han hecho variar de actitud, entre los cuales se cuenta la represión contra los obreros de Getafe y en SEAT, la aprobación de la nueva Ley de Orden Público y la represión contra la Asamblea de Cataluña.

»Así que, en un segundo momento, he decidido no cooperar con un Estado que aparece injusto, gravemente injusto, ante mi conciencia. Ignoro al Tribunal, ignoro las citaciones, ignoraré la Vista del Juicio Oral, no me presto a nada. Respetaré a las personas, pero no acepto nada relacionado con ese Sumario 83 del presente año.

»Quizás a usted le será difícil, con esas explicaciones, comprender mi actitud. Repito que le

agradezco su ofrecimiento, pero me veo obligado a declinar aceptarlo. No piense, ni por un momento, que le involucro a usted en mi repulsa.

»Para lo que pueda servirle, queda a su disposición,

»firmado: Lluís M. Xirinacs i Damians.»

Gener 72

Dia 24. — Després d'un any d'acabat el dejuni, m'arriba —via bisbe— aquesta comunicació:

«Excmo. y Revdo. Arzobispo de la Archidiócesis de BARCELONA.

»Tengo el honor de dirigir a V. E. Revdma. el presente a fin de que tenga a bien disponer lo necesario para que DON LUIS MARÍA XIRINACS DAMIANS, sacerdote, domiciliado en la Parroquia Sta. María del Camino de ARGENSOLA - Barcelona; procesado en causa de las indicaciones del margen comparezca ante este Tribunal, sito en el Palacio de Justicia de esta Capital, el próximo día CINCO DE FEBRERO a las doce horas de su mañana, para asistir a las sesiones del juicio oral de la referida causa, señalado para dicho día.»

Febrer 72

Dia 1. — Rebo el següent telegrama datat del 31-1-72:

«Vich de Madrid = Presidente Tribunal Orden Público intereso a V. Rev. quede sin efecto citación procesado Don Luis María Xirinacs y Damians sacerdote de parroquia Santa María del Camino de Argensola Causa 83-71 para comparencia sesiones juicio oral señalado día 5 febrero

corriente rogándole nueva citación procesado para comparecencia ante este Tribunal sito Palacio Justicia día 6 abril próximo 10,30 horas celebración Juicio Oral dicha causa Salúdole.»

Es tracta d'un ajornament. El TOP està sobresaturat de feina. Hi ha molt desordre a Espanya.

Abril 72

Dia 6. — Avui a les 10,30 havia d'estar a Madrid, davant el TOP, per a la Vista del Judici Oral. No hi he anat. He anat senzillament a treballar com qualsevol dia. A casa, amb els amics i familiars, hi ha una atmosfera tensa.

Dia 12. — No hi ha indicis de reacció, després d'esperar a cada minut la visita de les forces d'ocupació. La gent se sensibilitza i l'afer es polititza. L'Assemblea de Catalunya emprèn una campanya de «Refús a la illegalitat feixista» de la qual el meu afer n'és un cas particular.

Dia 25. — M'arriben noves de Madrid. El Tribunal es reuní puntualment. La meva no compareixença provocà una situació difícil. Es van enfadar molt i «sotto voce» digueren que em farien detenir. Però per encobrir el ridícul, el president dubtà que la convocatòria estigués en regla i encarregà al vocal que em fes avisar una altra vegada. Mentrestant, la vista del judici tornava a restar ajornada. La frase gràfica:

—Tenien el pastís a la mà. Li anaven donant voltes amb el ganivet a la mà. I no sabien per on tallar-lo.

De fet no passa res. No hi ha ordre de detenció.

Maig 72

Dia 9. — El dia 25 del mes passat i avui, a la paròquia de Sant Miquel del Port de la Barceloneta s'organitza un acte obert contra la repressió. Hi assisteix molta gent de tota mena. Es convoca pels grups cristians de Barcelona. Em pregunen que exposi la meva campanya. Heus ací el meu parlament:

«M'han pregat que us expliqui una mica la meva actitud de refús de la illegalitat establerta pel règim vigent a l'Estat espanyol. I certament he encetat un camí de no cooperació i de refús d'aquest sistema.

»Tinc quaranta anys i n'he consumit molts a veure-hi clar. Sóc de temperament pacífic i conciliador i he donat confiança llarga a les estructures socials que m'envolten. He callat, he col·laborat, he tractat de comprendre. Fa vint anys que actuo públicament i sempre he maldat per fer obra de pacificació, treballant per la concòrdia i la unió de tots. He esmerçat paciència i paciència atenent-me a les lleis establertes, obeint, demanant consell, demanant permisos. En principi la llei em mereix tots els respectes. No sóc anarquista, ni "anòmic". He fet servir mètodes d'acció delicats emprant, no la violència, sinó la crida al cor dels responsables, amb el màxim de lucidesa i d'objectivitat de què era capaç, excusant-los i imposant-me privacions per desvetllar la generositat endormiscada en el fons de tot home.

»Moltes vegades m'he preguntat si amb aquesta forma matisada i suau d'actuar, força al marge de l'aferissada lluita contra el règim que es mena al país des de fa trenta-cinc anys, no estava fent el joc als poderosos, que aturen la història del país i el salt dels oprimits, repressaliats, exiliats i morts per causa de la promoció del poble.

»Vaig fer una vaga de fam a mort amb l'intent de cridar els catalans a assumir la seva responsabilitat històrica. Fins on és possible, convocava el poble de cara a l'autodeterminació del territori català i de tots

els pobles d'Espanya, sempre amb el benentès que eren les classes populars les que havien d'assolir el poder. Sense voler atribuir-me la reeixida, estic molt content del procés d'unió de les forces vives del país que s'ha accelerat en els darrers mesos.

L'Estat espanyol, per mitjà del T.O.P., m'ha volgut processar pel greu delictes d'haver cridat uns homes a assumir les seves responsabilitats. En un primer moment, a la primavera passada, vaig col·laborar amb l'Estat, una vegada més, seria *la darrera*. Vaig donar-li les proves del meu delictes espontàniament, proves que ell ha aprofitat, sense cap escrúpol ni mirament, en contra meu.

»Tanmateix, d'aquest estiu ençà he estat reflexionant: assassinat d'obriers a Granada, Erandio, Getafe, Seat de Barcelona i El Ferrol, assassinats de saharisans i de bascs nacionalistes, persecució a les fàbriques, a la universitat, al carrer, repressió contra l'Assemblea de Catalunya, nova llei d'ordre públic que situa Espanya en un estat d'excepció permanent, silenci de l'Església oficial i àdhuc vots seus a favor d'aquesta llei de les Corts, augment subsegüent de repressió...

»Ja no puc esperar més. Em dec a les forces progressives de la nostra pàtria, en contra dels grans egoismes d'uns pocs que retarden, a benefici seu, l'expansió de molts. Em dec a la revolució.

»I he dit no! Un no rotund, radical. Ho he consultat amb els amics cristians de la base que m'han animat i em recolzen. Ho he consultat a molts responsables polítics que lluiten a l'avantguarda del poble. També ells m'han animat i em recolzen.

»Ho faig, primer de tot, com una petita aportació més a la gran campanya del "dret a la solidaritat democràtica" portada a terme per l'Assemblea de Catalunya, de la qual campanya forma part aquest acte que celebrem avui, solidaritzant-me de ple amb tants i tants que, per haver dit "no", fins ara pateixen tota mena de repressàlies, enviliments, calúmnies, extorsions econòmiques, censura, exili, presó, tortures i fins la mort.

A aquests els he consultat els primers i m'han respost: "Endavant!" Ells m'esperen, ens esperen fins que el NO soni irresistible des dels quatre costats del sofert territori espanyol, com ja comença de fer la classe obrera, més treballada i més conscient que les altres.

»I ho faig, en segon lloc, com aportació a la campanya de "refús de la illegalitat feixista, amb la pràctica de la desobediència civil" que l'Assemblea de Catalunya vol llançar i que recomana "a tots els partits polítics, organitzacions de masses, grups de pressió cívics, confessionals o no, coordinacions ciutadanes i comarcals, representacions professionals, etc." que en formen part, "amb el desig d'assolir un moviment popular de refús de les normes que emanen d'un règim illegal com és el règim feixista de l'Estat espanyol". "L'intent és el d'estimular a la creació espontània de totes les formes possibles de refús i no cooperació que siguin reforçades i potenciades per accions polítiques de tota mena." (Del 2on. Butlletí de l'Assemblea de Catalunya.)

»Jo no us puc dir què cal que faci cadascú. L'Elena Iraola féu una vaga de fam a la presó d'Alcalà d'Henares i provocà la destitució del director de la presó. Un refús de comprar un diari, fa anys ensorrà el seu director que havia insultat el nostre poble. Un refús de pujar al tramvia aturà una pujada de preus. El refús de pujar del fons del pou d'una mina convertí els miners de Balsareny i Sallent en amos de la seva situació. El poeta Dionís Ridruejo retornà a en Franco la medalla al mèrit literari que li havia concedit. Bernadette Devlin aconsella de no pagar els lloguers als irlandesos de l'Ulster. La cantant Joan Báez no paga els impostos en protesta contra la guerra del Vietnam. Pepe Beúnza es nega a fer el servei de les armes. Un amic meu ha renunciat públicament tots els seus càrrecs sindicals i en tenia uns quants. En Gonzalo Arias s'ha passejat amb un cartell demanant eleccions lliures a la "Jefatura del Estado". Els negres del Congo estriparen tots els carnets d'identitat expedits pels governants belgues. Els advocats de Madrid elegeixen cap

de la comissió de vigilància de llur col·legi cabalment un advocat tancat a la presó. Cents de fàbriques aturen les seves màquines davant un comiat injust o una multa absurda. Una infinitat de manifestacions "il·legals" aturen la pena de mort dels bascs condemnats en el procés de Burgos... Una vaga general produiria el col·lapse sense disparar un sol tret...

»Faig, doncs, un crit a la fecundíssima imaginació del poble. Cada un de nosaltres té moltes oportunitats en la seva vida concreta. I els grups organitzats tenen possibilitats insospitades de cara a aquesta desobediència.

»Passo a explicar-vos la meua presa de posició personal davant el fet involuntari del meu processament al TOP, no com un exemple a imitar, car jo estic en una posició molt especial per fer el que faig, ans com a estímul per a la vostra imaginació:

»1. No vaig voler declarar ni firmar res d'abast oficial polític que no fos en la meua llengua.

»2. No vaig acceptar defensa d'advocat.

»3. No vaig voler pagar la multa de 30.000 pessetes que m'imposaren.

»4. Des de l'estiu passat he cessat de presentar-me cada quinze dies al Jutjat com tenia obligació de fer en la condició en què estic de llibertat provisional.

»5. No m'he presentat al Jutjat quan se m'havia d'informar de la qualificació fiscal, malgrat les amenaces que se'm feren.

»6. La vista del judici oral al TOP estava fixada per al 6 d'aquest mes, ja fa vint dies, a les 10,30 del matí a Madrid. I no m'he presentat. De moment no han reaccionat.

»Si no em diuen res i fan el distret haurà estat una gran victòria: es pot desafiar impunement el Tribunal d'Ordre Públic! Si em detenen, em jutgen i em condemnen serà contra la meua voluntat. Per consegüent:

»1. No em defensaré en el judici.

»2. Per mitjà d'un intèrpret, en el mateix judici, exigiré de ser jutjat en català, a Catalunya i per uns

jutges no lligats amb aquest règim illegal i opressiu, que condemna els companys dels obrers morts i deixa impunes els qui maten i els qui manen matar.

»3. Allí mateix els retornaré el meu Document "Nacional" d'Identitat, passi el que passi, trencant un lligam absurd en espera de millors temps, que han de venir.

»4. A la presó també continuaré la vaga de no cooperació i de desobediència fins que em treguin al carrer o fins que calgui...

»Tot això ho puc fer ben decidit perquè molta gent em recolza i es solidaritza, cadascú des del seu lloc de lluita, amb mi. Aquestes i altres coses les podran fer tots si estremem ben fort els lligams de solidaritat que ja ens uneixen.

»I ací, al final, una paraula de fe als cristians que escolten. Per a poder refer l'home nou cal dir no amb ardidesa a l'home vell. Hi ha l'hora de la paraula i l'hora de l'acció. De belles paraules d'amor, superadores de tots els antagonismes humans, tots n'hem sentides a bastament. Sona l'hora de l'acció. El cristià no creu en un Messias que ha de venir, el cristià diu: "ara i ací". I a l'hora de l'acció sobren les paraules. "Sereu calumniats i diran tota classe de coses contra vosaltres." No cal justificar-se constantment. Actuem! Que el futur ja ens absoldrà de les ignomínies que ens penjaran al damunt en el moment de l'acció.

»Actuem!

»Traguem-nos l'hàbit inveterat de somniar utòpiques ocasions d'heroisme que no vénen mai i juguem amb les magnífiques possibilitats actuals de protesta, de no col·laboració, de desobediència i de refús, que de tan evitades ens semblen inexistents. A casa, a la fàbrica, al bar, al sindicat, a la seguretat social, a l'ajuntament, al carrer, a la mili, al despatx, al barri, al metro, al cine, a les amistats, a l'escola, o a la universitat, a l'hora de casar-se, d'emmalaltir, de jugar o de morir.

»Jesucrist callà i treballà trenta anys, parlà tres anys, féu una vegada sola l'Eucaristia, la vigília del seu

lliurament, i passà a la gran acció, a la protesta radical contra els poders opressius del seu lloc i del seu temps, al mateix centre de les decisions, a la capital, Jerusalem.

»Cada missa, una acció. Hem fet tantes misses sense una acció que les seguís que convindria ara deixar-nos de misses i fer més feina refusant els poders il·legítims i posant-nos, sense ambigüitats, al costat del poble treballador. Salvació avui vol dir Alliberament de les forces progressives de la humanitat encadenades pels interessos conservadors. I aquesta és la feina primordial de l'home de fe.

»Convé obeir Déu abans que els homes, deia Pere.

»Cal desobeir, doncs, des d'ara.

»Diguem NO! Però amb fets.»

Dia 14. — Sembla mentida. Ningú no s'ho pot acabar de creure. No es belluguen. Els de casa diuen que potser esperen l'estiu per a no fer remor. De tota manera tinc el domicili més vigilat que mai. Sé de cert que han fet canviar el guarda de nit de la discoteca veïna, per posar-hi un guàrdia civil retirat amb dret d'arma i ordres d'aturar i àdhuc de detenir qualsevol sospitós. La guàrdia civil fa ronda de nit i pren la matrícula dels cotxes estacionats en el nostre carrer a altes hores de la nit.

Han telefonat del TOP de Madrid al bisbe per saber si jo estava avisat. Se li ha respost que sí. I res més.

En el lloc on treballa tampoc es saben avenir que no em passi res.

Juny 72

Dia 27. — La gent responsable pensa que intentaran detenir-me i processar-me durant l'estiu i em demanen que durant aquest temps en què la gent marxa a fora m'amagui.

—Si «ells» no t'han volgut agafar a l'hivern, nosaltres no volem que t'agafin a l'estiu.

Els responsabilitzo de la petició. A mi, personalment, m'és igual amagar-me o no. Però per raons de reacció conjunta davant d'una possible detenció meva, no volen que em detinguin a l'estiu.

Juliol 72

Dia 31. — Tot el mes he estat amagat. Ningú no ha pogut observar cap intent del TOP de detenir-me, per consegüent em reintegro a la feina.

Novembre 72

Dia 12. — El dia 7 fou el 1er. aniversari de la primera Sessió de l'Assemblea de Catalunya. Ara ja es prepara la segona. Entremig, la Comissió permanent ha fet moltes coses. Tenim Emissora: «La Veu de l'Assemblea de Catalunya». Calia celebrar aquest primer aniversari, i calia celebrar-ho a nivell popular: «L'Aplec de Catalunya». Enguany a Ripoll. Avui, diumenge.

La tenora de la cobla de Torelló omple tota la vila des de les onze. Tothom balla sardanes, fins els treballadors vinguts del Sud que encara no les havien ballat mai. Jo també estreno avui el ball de la sardana.

Tres mil congregats de tot Catalunya.

A la tarda hi ha detencions. Casualment em detenen a mi.

Cloenda

No explicaré ací les vicissituds dels trenta dies que han seguit a la meva detenció. Només cal afegir que multat, arrestat, escapat, conduït a la presó de sacerdots de Zamora, etc., tot i que les autoritats governatives sabien la meva posició davant el TOP, ningú m'ha portat davant del Tribunal de la Inquisició Política Espanyola i continuo una altra vegada lliure, dins d'aquesta gran gàbia que és actualment Espanya.

3. UNA SETMANA A LA PRESÓ DE SACERDOTS DE ZAMORA

A les deu de la nit del 3 de desembre de 1972 la densa fosca acollia la nostra arribada a la presó provincial de Zamora, un colossal casalot envaït per la humida boira del Duero immediat. Em vaig trobar davant la portassa sempre acompanyat dels dos inspectors de policia de Girona.

Abans, havíem travessat la ciutat de Zamora i, per orientar-nos, ens havíem aturat a Comissaria.

—Aquest és el capellà?

—Sí, aquest.

Els números de la policia armada —«els grisos»— s'ho deien entre ells i tots mirant de cúa d'ull. Una indefinible vergonya els impedia de desafiar-me amb la mirada i menys encara amb paraules o posats, com he pogut observar que fan envers detinguts o presos no sacerdots.

Ara ja som a la presó. A la porteria més exterior em prenen la cartera de mà i em fan buidar les butxaques. No m'escorcollen. Torna a les butxaques tot el que hi havia. Es queden la cartera amb llibres, paper i el pijama. He decidit que em convé, en la situació especial en què em trobo, de tractar-los amb tota l'educació de què sóc capaç. Els guàrdies civils —«los funcionarios»—,

també amb un deix de vergonya, capten el meu tracte i s'esforcen en ésser educats. Portava 1.000 pessetes. Me les fan entregar i em fan un rebut: «Ha entregado para el fondo de peculio del recluso NN. la cantidad de 1.000 ptas».

Una confusió fa que em portin al cos central de l'edifici on són els presos comuns. Cal passar moltes portes metàl·liques i fer girar claus pesades i sorolloses. En el centre d'una ampla sala, dins d'una polièdrica caseta de vidre, el cap em reb. Tot seguit descobreix la confusió i em condueix a una ala lateral de la presó reservada als sacerdots. És una ala independent. Més portes.

Fa fred. Ja ho he comentat amb els que muntaven guàrdia a la porta exterior. Hi han d'ésser dia i nit. En pateixen molt. El cap em comenta que els sacerdots ténen una sala calenta amb estufa. Afegeix que em donarà tantes mantes com vulgui per dormir.

—Nosaltres no sabem res de vostè. La nostra missió és de custodiar-lo. Procurarem tractar-lo de la millor forma que puguem —s'excusa sense que li ho demani—. Els companys són a dormir. Es retiren a les deu.

—Però passi, que prendrà alguna cosa per sopar.

—No, mercès, no tinc gana ara. Més m'estimaria anar de dret a dormir. Ha estat un viatge molt llarg i estic molt cansat. A més a més he passat dues nits sense gairebé dormir.

—Com vulgui.

Em vénen a la memòria les dues infaustes nits passades a la comissaria de Girona, assegut en una cadira. Ara això em sembla glòria.

M'introdueix en una cella de 3 × 4 metres, alta de sostre, situada en un ample passadís que després, a través d'una grossa reixa massissa, va a parar als locals ocupats pels sacerdots presos. Al costat d'aquesta cella de recepció, paret per paret, hi ha la sala de guàrdia.

—Quants sacerdots hi ha ací presos?

—Ara vuit: set bascs per motius polítics i un altre per delicte comú. Demà ja els veurà.

Entro a la cella per una porta sense espiell d'observació. A un metre de la porta, ja en l'interior, tanca el pas una reixa que va de dalt a baix a tot l'ample de la cella, en el centre de la qual cal obrir una nova porta feta de la mateixa reixa. Passada la reixa veig un llit de ferro a la dreta, un lavabo i un wàter tapat amb una fusta a l'esquerra i al fons una vasta claraboia amb un finestró practicable. El llit amb un matalàs de fulla de panotxa i dos coixins desinflatats. El cap em porta llençols aspres i quatre mantes d'aquelles que pesen tant i que abriguen tan poc. També m'entreguen el meu pijama.

Dormiré com un rei.

Llevat de la reixa, que s'enfila fins al sostre quatre metres amunt i del wàter, el conjunt em recorda una cella de noviciat. Blanca. El terra de mosaic. Neta. Bona recepció!

I bon son. Em fico al llit. A la mitja hora m'apaguen el llum. Dormo tota la nit d'una tirada.

Dia 4. — A les set del matí una corneta desentonada em desperta. Em llevo, em rento i de seguida em treuen de la cella per anar a esmorzar.

Quan me n'adono els dic:

—No, dispensin, però no esmorzaré pas.

—Com s'entén?

—No s'ho prenguin malament, però no menjo ni bec res des de fa dos dies. No és cap protesta contra vostès. És un assumpte que tinc pendent amb el governador civil de Girona. Pel que fa a vostès, no em puc queixar de res. M'han tractat amb molta amabilitat.

(Tracto, en el meu estat de feblesa, de no crear-me enemics innecessaris.)

Els observo un sospir de satisfacció: ells no són els culpables. I reconfortats contraataquen com és llur obligació:

—No ho faci això. No en treurà res. ¿Quant temps s'haurà d'estar a la presó?

—Nou dies.

—I per nou dies fa vostè aquesta vaga de fam?

—Vostès no s'atribulin. És un afer llarg d'explicar.

—Però això està castigat pel reglament. L'haurem d'incomunicar. No podrà estar-se amb els seus companys.

—Mala sort! A mi també em sap molt greu. Però què hi farem. És un punt en el qual no puc cedir.

S'han posat nerviosos. Em duen a la cella. Tanquen la reixa.

En un moment de descuit, com un llampec, un sacerdot pres s'ha esmunyit del seu lloc —veterania— i el tinc davant meu radiant de simpatia. És d'estatura mitja. M'allarga les dues mans alhora per entre les reixes.

—Com te dius? —em fa, tot mirant-me fit a fit amb ulls penetrants.

—Xirinacs, i tu?

—Ion Etxave.

—I quant temps tens de condemna?

—Quaranta anys.

—!

Els funcionaris ja se l'enduen.

—Ànim! —em crida.

Sense gairebé poder dir res ha estat extraordinari amb mi. Amb els guàrdies dur i digne. A mi l'emoció del moment em dura...

Malauradament m'incomuniquen del tot. La cella de recepció esdevé cella de càstig. No puc estar amb els companys. No puc sortir de la cella. No puc fumar. No puc obtenir una tovallola, ni sabó. No puc protegir-me amb cap estufa del fred saturat d'humitat que tot ho penetra. No puc escriure cartes a ningú, ni a la mare, ni rebre visites de ningú. No puc demanar advocat. No puc disposar dels meus diners. No puc tenir llibres o periòdics per llegir, ni paper per escriure. No puc fer res.

Per mitjà dels guàrdies, els companys m'ofereixen menjar «del seu». Els faig saber que no menjo ni bec aigua. Els guàrdies només els diuen que no menjo.

Els companys m'ofereixen revistes. Els guàrdies cui-

ten a prohibir-me-les. Jo no m'enfado per res. Els guàrdies estan confosos. S'excusen contínuament. Tracten de fer lleuger el meu càstig, tant com poden. Un d'ells s'asseu al llit i m'explica els bells records que conserva d'en Francesc Botey, amic meu, que s'estigué un any ací, ara fa dos o tres anys. Un altre em parla dels seus fills. Un altre dels parents que té a Barcelona i dels viatges realitzats a Catalunya. No gosen endur-s'en el meu llit, com correspon. Subreptíciament, un dia em porten una tovallola, que abans m'havien negada amb persistència.

Tractats com a enemics pels capellans bascs, troben aquests guàrdies com un inesperat consol en les formes suaus de Botey i meves. Això em fa patir molt. Els guàrdies volen dividir-nos.

—Vostè sí que té raó. Però aquests d'ETA no. Vostè què en pensa?

Aquesta pregunta em fou feta quan ja portava set dies sense menjar ni beure res. No tenia ni veu, ni forces per discutir.

—Quan em posi bo ja ho discutirem —li dic amb veu ronca.

Jo comprenc perfectament els sacerdots bascs. Els trobo íntegres de veritat. Obliguen tothom a definir-se a favor o en contra d'ells. Els contraris i els indecisos els tracten com a enemics. Els favorables els tracten com a amics. Així ho han fet amb el bisbe de Zamora i àdhuc amb el Nunci de Roma.

Jesús en l'evangeli no diu que no tinguem enemics, diu que els estimem. I segurament la millor manera d'estimar un que ens sembla equivocacat és corregir-lo i reptar-lo per tal que s'esmeni. Això fan ells.

Jo em declaro obertament a favor dels sacerdots bascs empresonats i en contra de tots els que col·laboren per mantenir-los en presó. Però en aquests nou dies de Zamora tinc massa poc temps i porto una campanya concentrada en el governador civil de Girona. La vaga de fam i set no es pot trencar. Això m'incomunica dels sacerdots. La vaga m'afebleix tant que no puc lluitar

en més fronts a la vegada. No dispo de quaranta anys, només dispo de nou dies.

M'anuncien que el capellà oficial de la presó em vol veure. Surto a la sala de guàrdia. Allí no fa fred. Hi ha una mena de «solthèrmic» encès.

El capellà és d'uns seixanta anys, en funcions a la presó de Zamora des de'n fa trenta.

—Jo a vostè no l'he de convèncer de res. Té una carrera com jo i potser sap moltes més coses que jo. Per la meva part miraré de tractar-lo tan bé com sàpiga, perquè si les coses es giren vostè també em tracti bé a mi.

—!

Aquest capellà està esfereït. «Com pot ser», es pregunta inconscientment, «que uns sacerdots faltin a les lleis i es mantinguin tan fermes i convençuts?» «¿No serà més bé que les lleis són injustes?» «¿Estarem una altra vegada a prop d'un capgirament com el de l'any 36?»

—Voldrà celebrar missa?

—Depèn. Abans he de poder parlar amb els altres companys. Evidentment jo sol no la celebraré. Si de cas caldria que fos junt amb ells.

—Els no en diuen.

—Doncs jo tampoc.

—Com vulgui. M'he assabentat de la seva vaga. Pensi que això és una falta contra el reglament i el castigaran fort.

—Paciència!

I marxa desconcertat.

Dies després ve a la cella, quan jo ja no podré moure'm del llit. Parlarem d'en Francesc Botey. L'estima molt. Coneix els seus pares. Els troba extraordinaris. Em parla del seu apostolat amb els joves presos procedents de barris baixos. Com regala botes per Nadal als qui ni coneixen els seus pares. Com els recomana que les guardin, que no se les revenguin per comprar vi. M'explica com esmerça les hores sobreres en fer apostolat de ferroviaris. Els ha dressat tres escoles...

Però ara, des de que hi ha sacerdots a la presó, diu que va «pel camí de l'amargura». No li accepten les seves obres de caritat. No entén res. Li sembla que la seva llarga vida ha perdut tot el seu sentit. Naturalment els bascs l'han fet definir. Està destrossat. Plora.

També parlem de l'obligació del sacerdot de frenar els abusos de poder de l'autoritat política. Surt Natan amb David, Elias amb Acab, Jeremias amb Sedecias, Joan Baptista amb Herodes. Ambròs amb Teodosi. I torna a plorar.

És la mateixa tragèdia de Marcelo González Martín en ésser nomenat bisbe de Barcelona.

El metge també em vol veure. Vaig a la sala de guàrdia. És jove. Em visita detingudament. És competent. Sap la vaga. Intenta dissuadir-me.

—No conseguirà res. Ningú de fora no ho sabrà. Només uns dies de maldecaps per a nosaltres, i prou.

—Ho sento, però no hi puc fer res. Com comprendre no ho faig per gust.

Em dona consells mèdics. Em recepta glucosa i aigua. És la seva obligació. Però no em força.

Els dies següents, visita cada dia. I cada dia més ànsia de què em surtin edemes de fam a les cames. Tem que perdi la vista, que perdi el coneixement (coma acetònic). Els darrers dies es presenta cada vegada amb la cara més llarga. Dues visites al dia. Obliga els guàrdies a entrar cada hora a la cella per veure si he perdut el coneixement. El nerviosisme es generalitza.

El dia 8 el metge em diu:

—Ha arribat al límit.

—Em sembla —li faig— que tinc una mare valenta i que té dret a saber com estic.

Hores després ve a veure'm el bisbe de Zamora. La visita desagrada la direcció de la presó. Poca estona.

Jo m'imaginava un bisbe d'edat, amb mentalitat conservadora, un bisbe difícil per a mi. Una mandra infinita s'apodera de mi davant l'anunci de la visita. Una altra vegada descabdellar les llargues explicacions...

Tanmateix es presenta un bisbe de la meva edat,

parlant català, tractant-me de tu. I traient forces de flaquesa, li he explicat tot. Ell parlarà amb el governador de Zamora. M'explica la disjuntiva en què el posaren els bascs: «O amb nosaltres o no torni». I avergonyit em diu que no ha tornat a veure'ls. Ve de la Conferència Episcopal espanyola. És partidari de la separació entre Església i Estat. Diu que el que faig ajuda molt la feina dels bisbes. No em coacciona gens. Se m'ofereix pel que calgui.

El dia 9 el metge decreta el meu trasllat a l'Hospital Provincial. Surto, doncs, de la presó en llitera. Arribo a l'hospital en ambulància. I em posen en una habitació amb dos «grisos» a la porta.

Ací acaba la meva estada en una de les mansions dels homes lliures, distribuïdes per tota la península. Però aquestes línies volen ésser un breu reportatge d'una d'aquestes mansions dedicada als sacerdots i encara puc dir alguna cosa més d'allà dintre.

Fora de la presó m'han informat que els sacerdots bascs havien, fa temps, intentat de fugar-se fent un túnel amb culleres. Foren descoberts. Se sap també de cert que dos d'ells pateixen greus estats psicològics.

Jo he tingut la desgràcia de no poder comunicar a fons amb ells. Heus ací les meves poques experiències, a més a més de les ja esmentades.

Un dia en què restà uns moments la porta exterior de la cella oberta, un sacerdot em saludà, furtiu, efusivament amb la mà. Tot seguit un guàrdia tancà ràpidament la porta.

Moltes hores del dia sentia un que assajava amb la guitarra. A les vesprades els sentia jugar al pim-pom, m'arribava la xerrameca bigarrada de la televisió, i sobretot escoltava embadalit fabuloses cantades a veus en éuskera amb acompanyament de guitarra com només saben fer-les ells, amb aquella veu sòlida que tenen els bascs. No les oblidaré per molts dies aquelles cantades, condensació exiliada i engrillonada de llur geni nacional.

Per difícils vies, finalment el dia 7 a la tarda, els

arribà la informació completa de la meva vaga de fam i set. El vespre d'aquest dia no hi ha cançons basques. Un silenci total. No se sent ni la tele, ni el pim-pom. El dia 8 a les set del matí, a l'hora de despertar, sento en català amb fort accent basc cantar:

*«Vull ser lliure, vull ser lliure,
ara mateix, ara mateix...»*

*«La muntanya venerada
a mi em té robat el cor...»*

Resulta ardu explicar la impressió que fa sentir això després de set dies de no menjar ni beure res i en la incomunicació més completa.

A primera hora de la tarda esclata una manifestació de conjunta protesta solidària dels sacerdots presos amb aquell pobre que es va acabant, de gana i sobre tot de set, deu metres més enllà de llurs reixes. Junts comencen una gran cridòria. Les parets retrunyen. Jo, que els sento, començo a tremolar com una fulla d'arbre. El ressò de llurs veus dificulta de destriar les frases que s'atropellen. Només me n'arriba alguna.

—És la txeca! Botxins! Deixareu que es mori!

No podien fer més per mi uns homes mancats de llibertat de moviments, uns homes intencionadament desinformats.

Us estic agraït des del fons de l'ànima! Visca la pàtria Euskadi que fruita aquests fills! Visca la fe que fruita aquests sacerdots!

Tanmateix vaig haver de marxar de la presó sense tornar-los a veure. Quan vaig ésser lliure, vaig tornar a la presó amb l'absurd desig d'acomiar-me d'ells i d'entregar-los uns paquets que a mi ja no em farien cap falta. Debadés!

Els he fet transmetre el meu reconeixement, via familiar. Ignoro si els haurà arribat.

Molts vespres penso en ells. Sento al cor com si volgués tornar, com si el meu lloc fos allí, al lloc de la

grisor i de la monotonia, amb els més valents. La gent de fora que lluita diu:

—No. S'és més útil a fora.

I jo penso: «Sempre és del tot cert, això?»

Zamora és una senzilla i bella ciutat agrícola, el mercat de la zona. No té indústria. Està molt mal comunicada. A l'esquena d'Espanya i davant l'esquena de Portugal. León al nord està en la línia de Madrid a La Corunya. Salamanca al Sud, en la línia de Madrid a Oporto i Coimbra. A l'Est Valladolid i Palència en la línia de Madrid al Nord. A l'Oest, la frontera.

Zamora és una illa tranquil·la, desinformada, quieta, sana.

Malgrat això, fa un temps que Zamora té un càncer: la presó de sacerdots d'Espanya. Els funcionaris, la gent, els sacerdots, tots es pregunten: «¿Com és possible una presó de sacerdots?».

Aquesta gent creia en l'Església senzillament. I creia en l'Estat actual perquè era beneït per l'Església. ¿Què passa ara que l'Estat fica l'Església a la presó? ¿S'equivoca l'Església? És dolent l'Estat?

Més que no cent números de «Témoignage Chrétien», la presència muda de la presó de capellans està capgirant Zamora.

Zamora fou triada per la seva incomunicació i per tant pel seu conservadorisme. Però la presó de capellans està transformant Zamora i amb ella aquest cor ancestral de la carcanada espanyola que tant de temps s'ha complagut de viure fora del temps i per tant fora de la salvació.

La paraula de Déu no està empresonada.

26-III-73

4. DECLARACIÓ DES DE LA PRESÓ MODEL, EN INICIAR LA 4a. VAGA DE FAM

Avui, dia 1 de desembre de 1973, a la Presó Model de Barcelona, en presó preventiva, tot esperant judici del TOP per «propaganda illegal», fixat per al 26 de gener de 1974, he decidit de començar una vaga de fam.

Aquesta decisió és greu i ha estat llargament meditada.

No puc acceptar que no siguin reconeguts els drets a la llibertat d'expressió, de reunió i d'associació. Lluito, identificat amb els principis de l'Assemblea de Catalunya, perquè puguem recuperar les llibertats nacionals, polítiques i sindicals de què som privats.

Actualment hi ha una llarga llista de persones empresonades perquè han defensat i han tractat d'exercir aquests drets. Amb la vaga de fam em solidaritzo amb les campanyes en curs, endegades per a conseguir l'alliberament d'aquests presos, entre els quals em compto. Veig que he de refusar un sistema que refusa els drets més elementals.

No accepto la meva detenció ni la de cap dels 113 que per igual causa han estat o som a la presó. Abans de la nostra llibertat no pararé la vaga.

Les famílies dels 113 han presentat a la Conferència Episcopal un document demanant que faci seva la pe-

tició d'amnistia i de reconeixement dels drets conculcats pel règim. Més de tres-cents cinquanta sacerdots de tot Catalunya han expedit una llarga reflexió pastoral afirmant aquests drets i principis amb tota gosadia. El cardenal de Barcelona i el bisbe de Girona ho han dit ben clar en sengles homilies: «Cal garantir per a tots, no només per a l'Església, els drets fonamentals». S'hi han adherit d'altres bisbes —com el de La Seu d'Urgell— i els superiors d'ordes religiosos de Catalunya. L'Església vol per a tot el poble el «privilegi» de la dignitat humana. Espero que la Conferència Episcopal Espanyola es definirà també en aquest sentit.

Enceto, doncs, un Advent de fam en l'esperança d'un Nadal de llibertat: enceto un desembre de dificultats per arribar a un Any Sant de vera fraternitat entre els homes. Que els símbols d'aquestes festes que s'apropen s'omplin de realitats de carn i de sang.

Espero un capgirament, una autèntica conversió dels responsables de l'actual estat de coses quan encara hi ha oportunitat.

Per a mi no hi haurà Nadal ni Any Nou si ells no fan realitat l'alliberament que el poble demana: *tots els 113 al carrer.*

Barcelona, 1 de desembre de 1973

**5. EN RESPOSTA AL MEMORIAL JOAN XXIII 1973,
ATORGAT A L'AUTOR PER LA SEVA ACCIÓ
DE NO-VIOLENCIA EN FAVOR DE LA PAU**

*Jo sóc un fill del poble,
triat avui pel poble per sostenir alta la combatent
senyera de la Pau.*

*He lluitat enmig de tots vosaltres.
Estem lluitant junts per aconseguir la Pau.
Un altre mantenia la senyera,
mentre jo, com tants i tants,
seguia al banderer tot brandant l'arma per la Pau.
Avui em dieu que canviï l'arma per la senyera.
Ho faig amb recança.
És la lluita directa el que obre el camí de la senyera.
La senyera és com una victòria abans de la victòria.
És un luxe distreure un home de la lluita directa,
ocupant-li les mans en sostenir un signe destinat a
la victòria.
És un luxe donar premis quan la batalla encara està
indecisa.
És un luxe fer festa quan hi ha tants motius de dol.
Encara està molt lluny la victòria de la pau sobre
la guerra.*

*No és un premi el que avui em concediu.
Jo només l'acceptaré si me'l doneu com el signe d'una
conjura col·lectiva.
És el document d'un vot del poble per a aconseguir
la pau.
I me'n feu dipositari perquè us el recordi i certament
us el recordaré amb fets.
Però us he de menester a tots vosaltres per defensar-lo.*

*El compromís d'aquest pacte diu així:
«Lluitarem amb tota la nostra fúria per la victòria de
la pau.
La victòria de la pau no serà victòria nostra, sinó un
embat encès i joiós entre els homes, entre les nacions i
les races.
On no hi hagi vencedors ni vençuts,
ni explotadors ni explotats,
ni homes cultes ni ignorants,
ni sants ni pecadors.
Sabem que la construcció i el manteniment de l'embat
de la pau,
ens demana una guerra perpètua,
contra el fort, mentre siguem febles
i contra nosaltres mateixos quan siguem forts».*

Amb aquesta condició accepto la senyera de la pau.

11-IV-74

6. CARTA OBERTA A L'ASSEMBLEA DE CATALUNYA ANUNCIANT LA 5a. VAGA DE FAM

Els pobles inclosos en l'Estat espanyol han entrat, des de finals del 1973, en una fase resolutòria d'un règim que ha durat 38 anys a despit del voler sobirà de la base popular. La situació econòmica internacional, produïda per l'accés a la llibertat responsable de molts altres pobles del món, ha contribuït a afeblir l'anacrònic règim espanyol. La fallida escandalosa dels cops militars a Xile i a Xipre, les liberalitzacions aconseguïdes a Portugal i Grècia, les amnisties d'Argentina, de Portugal i de Grècia pressionen a l'entorn de les fronteres de «la solitària Espanya».

Pres com estic des del novembre de 1973, he pogut viure de prop la tragèdia dels presos polítics que han anat desfilant per aquest Hospital General Penitenciari, en el qual acompleteixo condemna, que és una minsa part de la tragèdia conjunta de la societat de l'Estat espanyol: tragèdia obrera, tragèdia de nacionalitats, d'intellectuals, de polítics, d'exiliats, d'agricultors, de pescadors, d'estudiants i ensenyants, tragèdia de barris, d'especulació de terrenys i vivendes, etc.

Estem davant l'espectacle obsessiu de presos penats, preventius, detinguts, interrogats, torturats, mutilats,

processats, amagats o escapats a l'estranger, forçats al radicalisme desesperat, amb les penalitats derivades per a llurs famílies; i el que és pitjor, un horitzó fosc, tancat, d'intransigència política, d'inquisició mental i d'odi irracional per part d'un ample sector dels que encara detenten el poder. No oblidem que el govern aperturista d'Arias Navarro és altament responsable de l'execució del jove polític Salvador Puig Antich.

Serenament i en silenci, tot complint acuradament la disciplina de presó, he observat tot això durant un any. Vicent Enrique i Tarancón el gener de 1974, m'assegurà que era un fet un ampli indult. No ha vingut cap mena d'indult. Valerosament la comissió espanyola «Justícia i Pau» ha emprès una extensa campanya per aconseguir una amnistia sense condicions per a tots els «delictes» d'intencionalitat política. El papa i els bisbes de l'Estat espanyol, amb la comissió per a l'Any Sant, que presideix Narcís Jubany, també demanen «amnistia». I en l'àmbit internacional, a part d'«Amnisty International» que no cessa de pressionar, fins el Consell d'Europa comprèn i demana l'amnistia per als presos polítics d'un Estat europeu que és la vergonya d'Europa.

Tots els partits polítics importants de l'oposició al règim tenen inscrita la lluita per l'amnistia o alliberament dels presos polítics, i és el segon dels quatre punts fonamentals d'aquesta Assemblea de Catalunya.

Està, doncs, la cosa madura per a l'amnistia. Ja no es tracta només de millorar les condicions del pres polític, ni de demanar l'estatut del pres polític, ni d'obtenir indults particulars. No és ara el moment d'indults particulars, sinó d'amnistia general.

Per a aconseguir aquesta amnistia tenim una part de responsabilitat els presos polítics i teniu una altra part de responsabilitat els que esteu al carrer. Vetllem amatents perquè cadascú assumeixi la seva part i perquè no ens passi aquesta ocasió tan propícia que vivim actualment.

Amb aquesta carta vull comunicar-vos a vosaltres i voldria que ho fessiu arribar a tothom a qui pugui in-

teressar, sense excloure els responsables del règim, aquest meu propòsit:

«Si per a l'1 de gener de 1975 no hi ha encara amnistia i si no ha estat feta o no està en curs d'execució una campanya conjunta de presos polítics per l'amnistia, jo començaré una vaga de fam i ensems una vaga il·limitada de refús de la disciplina de presó, amb l'únic objectiu d'aconseguir l'amnistia dels presos, exiliats i amagats per motius polítics.»

Serà una petita contribució individual a la lluita per la reconciliació, en aquest Any Sant, que es resumeix a que l'opressor cessi d'oprimir. Compto amb el vostre recolzament i amb el de tots aquells que m'aprecien. No pretenc jo sol aconseguir l'amnistia.

La campana de l'ermita no és tot l'aplec. Només és un anunci joiós de l'aplec. I mentre el bronze és turmentat pel batall, en el cor del poble creix el delit de la festa. Repic de somatent per a un any jubilar!

Madrid (Carabanchel), 1 d'octubre de 1974

**7. CARTA OBERTA
AL CAP DE L'ESTAT ESPANYOL
EN ANUNCIAR LA 5a. VAGA DE FAM**

A Francisco Franco Bahamonde, cap de l'Estat espanyol, únic qui, dins del règim, pot decretar AMNISTIA per a tots els presos, perseguits i exiliats per fets d'intencionalitat política, considerats com a delictius.

Els meus amics han intentat de dissuadir-me centenars de vegades. La reconciliació és impossible, diuen. Som enemics irreconciliables. No hi ha res que ens uneixi fora de l'oposició i enfrontaments bàsics.

Vegem-ho. Aquesta oposició, des del nostre punt de vista, consisteix en quelcom molt senzill: estar al servei dels homes, de tots els homes sense privilegis, al servei del poble en conjunt, o al servei d'un mateix, al servei del propi grup, del petit grup dels poderosos en diners, en armes, en esperit o en ciència.

Francisco, jo em trobo entre els que estan decididament en oposició al teu règim, perquè el considero al servei d'un grup de poderosos. El desenvolupament econòmic espanyol dels darrers decennis, ha servit tan sols per distanciar el grup de capdavanters a costes d'aquest poble o d'altres pobles subministradors de les

primeres matèries necessàries. La República, amb tots els seus defectes, caminava vers l'extensió a tot el poble dels fruits del treball. I precisament per això l'enderrocaves, empès pel grupet de poderosos que temien sortir-ne perjudicats, de l'experiment republicà. Promoguéreu una guerra que costà un milió de morts i una pau de quaranta anys que ha fet emmudir de terror tots els pobles de l'Estat espanyol. Us heu aliat amb el gran espoliador de pobles, els Estats Units, i els heu permès l'expoliació del nostre a canvi d'una ajuda per al vostre petit grup, davant la repulsa del món sencer.

Una reconciliació exigeix una conversió, un canvi, per ambdues parts. Però aquestes dues parts no són simètriques. Una part és l'agressora del poble i l'altra és el poble agredit. Posar fi a l'agressió exigeix també renunciar als privilegis, dissoldre el grup de poder, tornar a tot el poble l'ús dels seus drets de reunió, de sindicació, d'associació política, de vaga i d'expressió, i fondre's i confondre's amb ell per tal de seguir la seva mateixa sort. No té sentit d'acabar amb l'agressió i continuar conservant la situació especial. És, doncs, necessari que la part agressora cessi en l'agressió i demani perdó. I és necessari que, acomplertes aquestes serioses condicions, la part agredida sàpiga perdonar després per tal de construir un futur en llibertat.

Ja veus, Francisco, on t'has ficat i on ens has ficat a tots: un milió de morts, quaranta anys d'opressió i un altre holocaust popular en perspectiva si no hi ha reconciliació.

Els homes pràctics, no utòpics, invoquen la necessària llei històrica que la força sols és vençuda per la força. Quan siguem suficientment forts, ens aixecarem i aplastarem tot el que heu fet, al preu que sigui, tant pel que respecta a les víctimes immolades, com pel que respecta a un nou futur esclavitzat per la nova passió de poder que has induït en els teus enemics durant tants anys de mal exemple.

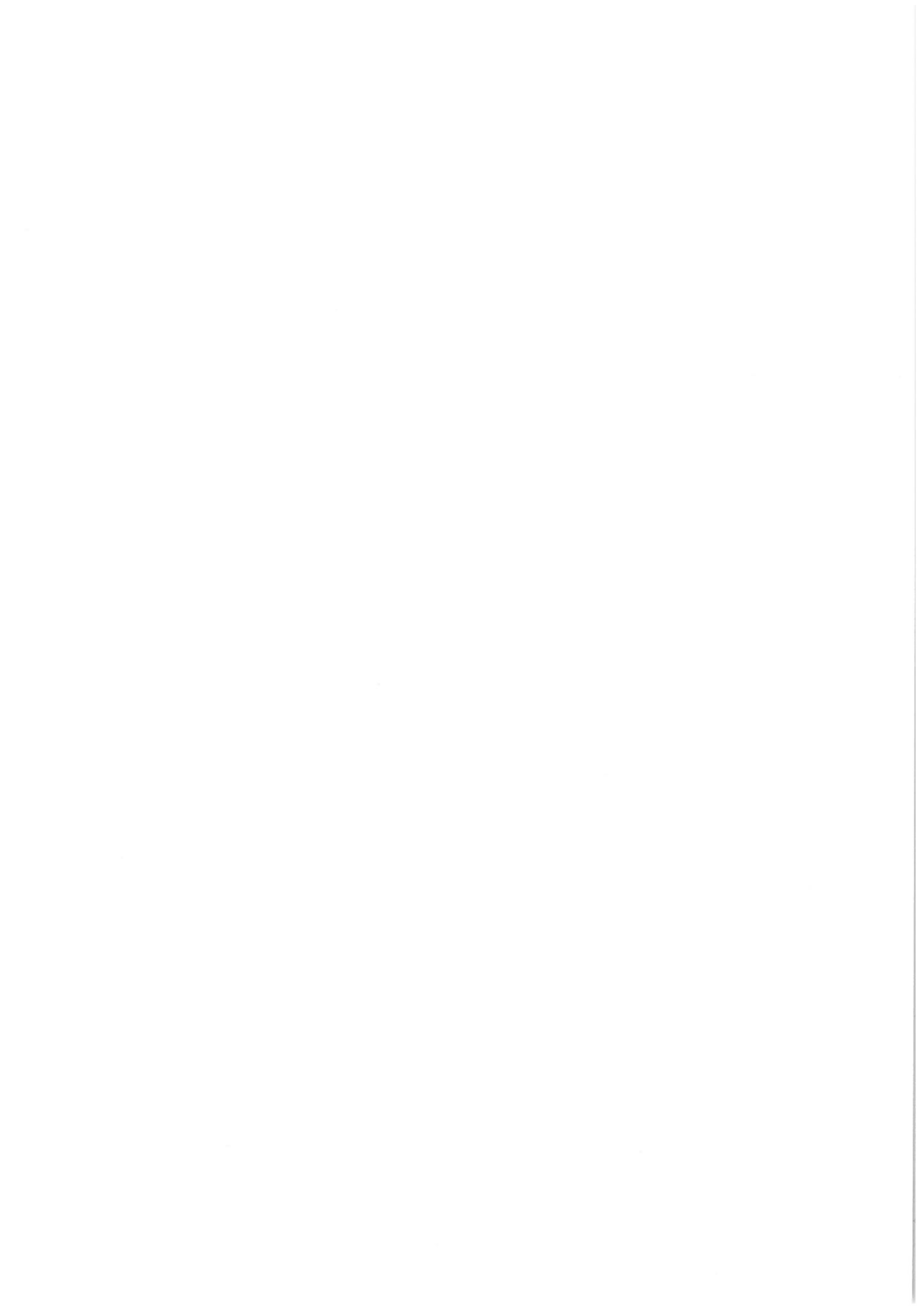
Jo que sóc, individualment, molt poqueta cosa, sols puc dir-te que totes les regles tenen excepcions. Tu po-

dries ser aquesta excepció a la «lleï dels canons». En els primers temps del teu mandat, concentraràs en les teves mans més poder que el que tenien els emperadors romans. Per decret, pots fer i desfer per damunt de totes les institucions de l'Estat. Et suggereixo que utilitzis aquest poder, quasi diví, per autodestruir-te, per tornar —seria el primer acte d'elegància de tota la teva vida— al poble tot el que és del poble, per tornar-li tot el que li prengueres fa quaranta anys. Et suggereixo una AMNISTIA sense condicions, amb les consegüents llibertats.

Em respondràs que els teus no permetran que facis tal cosa, que tampoc no et permetran de dimitir. Sempre existeix la possibilitat d'una vaga de no cooperació per part teva. Em respondràs llavors que els teus enemics no et perdonaran. Això és cosa d'ells, i pensa que amb l'AMNISTIA no tornes el pa robat durant quaranta anys, ni ressuscites els morts que has causat en tota la teva vida. Si, malgrat el teu gest, no et perdonessin, pensa que el que vingui no serà més que una petita penitència «simbòlica». Tu, davant la Història, sempre quedaràs millor que no ara.

Poca cosa puc fer jo per animar-te. Avui és el dia de la Pau instituït pel Sant Pare. Avui és el primer dia de l'any 1975. Avui començo una vaga indefinida de fam i, també, una vaga indefinida d'incomunicació amb els funcionaris i metges de la presó i amb tot altre representant oficial, com a signe de no col·laboració total, fins que arribi aquesta AMNISTIA que seria, per part teva, el començ d'un signe sensible i eficaç de reconciliació.

Fam, presidi, debilitat i tedi seran la meva aportació a l'Any Sant.

8. COMUNICACIÓ DESPRÉS DE LA 5a. VAGA DE FAM

Aquesta vegada, la vaga de fam físicament no m'ha anat bé. El cinquè dia ja havia decidit de plegar. Em penso que tenia una infecció al ventre amb una gran febrada. Després vaig millorar una mica, però havia perdut les defenses; havia quedat sense vitamines. He agafat com una mena d'escorbut: la boca, la gola, el nas, l'esòfag i l'estómac, amb la pell com cremada. La pell exterior m'ha caigut com si fossin escates de rèptil. També fallaven el fetge, el ronyó i el cor. Vaig plegar als trenta-un dies exactes, perquè hi havia greu perill de mort. A la matinada d'aquest dia se m'aturà el cor. No dormia gens des de feia dies. Tot s'havia complicat per la incomunicació amb els metges.

Vaig acabar tan malament de salut, que els primers dies de recuperació vaig trencar la incomunicació amb el metge i amb la monja, per tal d'aconseguir una dieta adequada, cosa que fou impossible. Bé, si he plegat de no menjar, no he plegat de la meva incomunicació amb les autoritats. En acabar la vaga de fam, vaig avisar el director que continuaria la *vaga d'incomunicació* (desobediència cívica a totes les autoritats del règim) fins a l'Amnistia. Ells volen ignorar aquesta segona vaga. Consideren que tot ha acabat. M'han castigat «benèvola-

ment» a quaranta dies de reclusió, a comptar del dia 1 de gener i que acaben el 9 de febrer. Però jo mantinc aquesta reclusió fins a l'Amnistia. És la meva resposta inevitable: comunicació ininterrompuda amb funcionaris, família, tothom. He insistit al director que prengui les mesures convenientes per evitar incidents amb els funcionaris (desobediències obertes). Ell hauria d'incomunicar-me indefinidament.

És tan seriosa aquesta vaga que se'm va oferir un cotxe a la porta de l'Hospital per dur-me a veure la germana moribunda, i trencant-se'm el cor vaig refusar perquè posaven la condició que ho demanés jo al director.

Ho ha demanat la mare. Li ho han concedit. Jo només podia acceptar d'anar-hi lliure, cosa que no m'han concedit. O anar-hi conduït per força i coacció. I així ha estat. Sense cap explicació m'han traslladat de Madrid a Barcelona (amb cinc guàrdies civils i emmanillat). M'han posat a la Model i m'han dut fins a l'interior del pis.

Aquesta vaga, a més a més, representa de moment:

a) Em salto contínuament la disciplina de la presó, no hi sóc als recomptes (cosa sagrada), m'alço del menjador quan vull, em deixo la barba sense permís, etc.

b) Escric les cartes en català, les diposito tancades i sense seguir el dia reglamentari (això, indubtablement, farà que no me les cursin). A més hi poso tot el que vull, malgrat saber del cert que algunes coses no es poden dir. (Això pot generar sancions, expedients...).

c) No firmo res. Ni el rebut dels paquets en el llibre oficial. (Això generarà quedar-me sense paquets, llibres...) Només firmaré si em donen a firmar el paper del recader o correu. Cosa que no faran.

d) Si vénen visites catalanes parlaré només en català. (Suposo que això interromprà la visita.) Etc.

Insisteixo que no és una campanya contra la presó, sinó per l'Amnistia. No plegaré la vaga d'incomunicació si solament hi ha indult. L'indult és una estratagema. Els cent-seixanta mil firmaren l'Amnistia, i si és lleig

—jo diria «desesperat»— posar una bomba en un cafè, molt pitjor és col·locar mil bombes sobre una República legalment constituïda i fer un milió de morts i trenta-nou anys de repressió. La causa del desesperament és el règim. A més, ¿per a quan guarden la possibilitat d'Amnistia que dóna la legislació? Per altra banda, tot el món exterior demana Amnistia. Sí, ja sé que Amnistia i Règim franquista són incompatibles. També sé que la Jerarquia, en el fons (per diners?) està venuda al Règim, vulguis no vulguis. I li estalvia la feina de negar l'Amnistia. Quina vergonya! Estic trist per la traïció dels qui volen monopolitzar el nom de Jesús. Em sento molt unit als cristians de Catalunya, a les comunitats cristianes i a tots els qui han sintonitzat amb el que jo demano. El Senyor està a la Base. No ens n'allunyem. Estic al vostre costat i al costat de tots els qui lluiten, sigui com sigui, a fi que el poble treballador sigui amo dels seus destins.

JO, DES DEL PRIMER DE GENER DE 1975,
VOLUNTARIAMENT, M'INCOMUNICO AMB
L'AUTORITAT I L'AUTORITAT ES VEURA
OBLIGADA A INCOMUNICAR-ME AMB EL
POBLE FINS QUE ARRIBI L'AMNISTIA

Í N D E X

XIRINACS: LA PERSONA I EL GEST	7
Primers enfrontaments amb el poder. Presa de consciència i enduriment. Primera vaga de fam: per la separació de l'Església i l'Estat. Segona vaga de fam: 21 dies en solidaritat amb els processats de Burgos. Cap a l'Assemblea de Catalunya. Instrucció de procés judicial. Radicalització. Tercera vaga de fam: refús total a un sistema anti-democràtic. Quarta vaga de fam: 42 dies exigint llibertat. Judici, empresonament i fets posteriors. La cinquena vaga de fam.	
INTRODUCCIÓ	17
I. ELS DE CASA	21
1. Inici. Manifest. Anunci als íntims	21
2. Missa del Gall. La torronada	26
3. Misses. Diners. Dinar de Nadal. Amics	29
4. El metge. Les coques. Els íntims. Els veïns	33
5. Nevada. Adhesió dels de casa. El cònsol Beihl. Mètode no-violent autòcton	39
II. EL MEU PAÍS	43

1.	Nou sentències de mort. Oposició al meu dejuni. Defensa. Segon manifest .	43
2.	Metges. Marxisme. Oposició. La nit .	49
3.	Igualada. La mare. Olot. Indult de Franco. Iniciativa	53
4.	Set dies. Filmació i gravació. El doctor Gol. El dejuni. Els amics de Bellesguard	56
5.	L'Església comença d'intervenir. Nota a la premsa. Consulta a la Gregoriana de Roma. Pamfletada. Els teòlegs catalans a Menorca. El pare abat i els monjos de Montserrat	61
6.	Encàrrec als responsables del país. Les innombrables visites de les diferents capes del poble	73
7.	Reportatge a totes les cases del poble. Els de l'Escola de Teologia d'Igualada. Euscadi. Una experiència límit	76
8.	La mare. Els no-violents. Autodeterminació. Els violents. Ràdio París. Els eclesiàstics	80
9.	Dotze dies de dejuni. Parròquies. El Rosselló	88
10.	Presentes de Reis. Amplària i profunditat del poble. Dejuni de solidaritat. Premsa i Ràdio franceses	93
11.	El país es responsabilitza del meu desig	101

III. LES FORCES D'OCUPACIÓ 103

1.	«El segrest». El Clínic. Les anàlisis mèdiques. Estratègia per a demà	103
2.	L'alta del Clínic. Detenció i incomunicació. Exercicis espirituals per a inspectors. Intervé l'Església. Vetlla de Santa Maria. El «Daily Telegraph» . . .	112
3.	La por del coma. El bisbe de Vic. Els psiquiatres. L'ambulància. Detingut a Vic. Un home lliure. El viatge escortat	122

IV. L'ESGLÉSIA	133
1. El metge. L'intermediari del bisbe. Els intermediaris del front polític. La meva petició al bisbe. Compàs d'espera	133
2. Renúncia de privilegis. Bisbe i sacerdots. Concordat. Sol i escacs. Llarga espera. Alarma mèdica. S'allarga la fi del dejuni	145
3. Glucosa. El sí del bisbe. La Creu Roja. La visita esperada. Una escapada als inferns	154
V. EL FINAL	157
Dia vint-i-unè del dejuni	159

ANNEXOS

1. La resposta urgent de Catalunya	165
2. La lenta resposta del Règim	171
3. Una setmana a la presó de sacerdots de Zamora	191
4. Declaració des de la presó Model, en iniciar la 4a. vaga de fam	201
5. Resposta al Memorial Joan XXIII-1973	203
6. Carta oberta a l'Assemblea de Catalunya, anunciant la 5a. vaga de fam	205
7. Carta oberta al cap de l'Estat espanyol, en anunciar la 5a. vaga de fam	209
8. Comunicació després de la 5a. vaga de fam	213

LLUÍS M. XIRINACS

inicia la primera de les seves vagues de fam el juliol de 1969, a Santa Cecília de Montserrat. Té com a objectiu la separació entre l'Estat i l'Església. Dura set dies, acabats el quals Xirinacs distribueix un full explicatiu a tothom, inclosos els policies, que el detenen. A partir d'aleshores, la seva lluita radical i pacífica per la llibertat, l'amnistia i l'estatut, s'intensifica i es fon amb el combat democràtic de tot el país, fins assolir-hi una representativitat amplament reconeguda. La nit de Nadal de 1970, comença la segona vaga de fam que és el tema central d'aquest llibre.

VAGA DE FAM PER CATALUNYA

és un text viu, tens, ple de suggeriments i de referències, de dolor i d'esperança. Arrenca dels dies foscos del procés de Burgos, dels dies de la tancada de 300 intel·lectuals a Montserrat.. El diari de la vaga de fam a Santa Maria del Camí i els documents que l'acompanyen defineixen l'actitud de Xirinacs, de testimoni i d'interpel·lació al seu país. Una actitud que després seria desenvolupada i madurada en els dos volums del seu *Diari de Presó*.

ISBN: 84-280-0600-8

---

nova terra
**NOVES
ACTITUDS**
